

Trigesimo autem ætatis suæ anno ¹, et captivitatis quinto, exorsus est ad concaptivos loqui. Et eodem tempore, licet posterior, hic in Chaldæa, Jeremias in Judæa prophetaverunt. Sermo ejus nec satis disertus nec admodum rusticus est, sed ex utroque medie temperatus. Sacerdos et ipse, sicut e. Jeremias: principia voluminis et finem magnis habens obscuritatibus involuta. Sed et Vulgata ejus editio non multum distat ab Hebraico. Unde satis miror quid

¹ Hoc vero ipsum negat S. Pater in commentario primis statim verbis: *Tricesimus, inquit, annus, non ut plerique æstimant, ætatis prophetæ dicitur; Tum quæ propior ad fidem sententia est, mavult ipse tricesimum annum ab renovato sub Josia fœdere Judæorum cum Deo supputare, cum jam annos quinque egisset Ezechiel in captivitate.*

² Hic iterum sequioris critici manus expertus cod. Palatin., *ut scripta mea legant, pro scribant.* Optimo vero ad Hieronymi mentem habet impressa lectio. Quid quod Græcus optimus scriptor Pamphilus martyr in *Apologia pro Origene*, sophistas conviciantes, aliosque maledicos scriptores ait nominatos a Græcis φαγολοιδόρους.

³ Hanc Græcam vocem repræsentant omnes mss. codices, quæ, etsi in nonnullis paululum depravata legatur, facile a quolibet linguæ Græcæ non imperito restitui poterat: sed mirus est æstus, ac fluctuatio Interpretum ejusdem verbi. In antiquis manuscriptis exemplaribus triplex hæc affertur interpretatio Latina: φαγολοιδόροι, *quod est apud nos, manducans senecias, quod est, manducans senecias, hoc est manducans senedas.* Quid sint autem seneciæ, vel senedæ prorsus ignoramus, cum nec Græce, nec Latine, aliquid sibi velint hæc verba. Bene igitur docuit Marianus legendum esse, *manducantes sannas, non manducantes senecias, aut conviciis gaudentes.* Subdit idem Marianus hunc loquendi modum a Demosthene Hieronymum accepisse. ille enim in oratione *περι Στεφάνου*, vocat Æschinem adversarium suum *λαμβόφαγον* quod ei obtrectando conviciis vesceretur, ac saturaretur. Id si ita est, quare non dixit Hieronymus: *Sed vereor, ne illud eis veniat, quod Græce significantius dicitur, ut vocentur λαμβόφαγοι?* In promptu erat verbum istud *λαμβόφαγοι*: quid igitur necesse fuit ad aliam verbi Græci compositionem confugere, cum eadem sit *λαμβόφαγοι*, et *φαγολοιδόροι* significantia? Facilius crediderim modum loquendi Syrorum expressisse Hieronymum: Syris namque familiare est, ut vocent Diabolum artificem omnis

cause extiterit, ut si eodem in universis libris habemus interpretes, in aliis eadem, in aliis diversa transtulerint. Legite igitur et hunc juxta translationem nostram; quia per cola scriptus et commata, manifestationem legentibus sensum tribuit. Si autem amici mei et hunc subsannaverint, dicite eis quod nemo eos compellat ut scribant ². Sed vereor, ne illud eis eveniat quod Græce significantius dicitur, ut vocentur φαγολοιδόροι, ³, id est manducantes sannas.

calumniæ, *αυρηκων ocelkartso*, id est, *Edentem criminationem*, quod vocabulum ex æquo respondet dictioni Græcæ φαγολοιδόρος, tam in sensum, quam in specie compositionis. MART.

— Hæc omnium, quot vidimus, codicum lectio est, tametsi Latinis sæpe litteris paulo corruptius scribatur *sagolidari*. Neque adeo bene Erasmus legendum confecerat φαγολοιδόροι, siquidem et veterum librorum scriptura abhorret, et subnexa ejus verbi interpretatio, *manducantes sannas*, etiamsi Clerico, id temere contendenti demus, ab Hieronymo additam non fuisse, sed a librario aliquo, vel studioso: indicio tamen manifesto sit, jam diu olim ita scriptum existisse, φαγολοιδόροι: non enim a φίλος voce, *diligentes*, sed a φάγος, *manducantes*, derivatur. Nec diffitemur, communi Græci idiomatis analogiæ compositionem eam repugnare, usuque receptum non esse bonis scriptoribus præponere vocem φάγος, quam econtrario constat sexcentis exemplis postponi. Verum, quod ante nos fere conjecerat Martianæus, factum videtur studiose ab Hieronymo, ut vocabulo ferme ipso uteretur, quo Syri, apud quos degebat, calumniarum patrem, et κατ' ἐξοχήν calumniatorem diabolum. Vocant vero *αυρηκων*, quod nimirum est *manducantem sannas*, sive *edentem calumnias*, ab *κων*, quod est, *manducare*, et *αυρηκ*, quod est, *obtrectatio*. Quamquam non ipsum Hieronymum ita reddidisse nomen illud in Græco arbitramur, sed a Græcorum in Syriam adventitio vulgo, a quo Syri innumera prope modum vocabula accepta referunt, sic efformatum retinuisse. Fastidiosum adeo se nimis agit Clericus, qui primæ Græcitatæ elegantiam, et grammaticæ analogiam requirit in ejus inquisitione vocabuli, quod a vulgo usurpatum, inventumque est, sequiore ævo, peregrino in solo, demum et alterius ingenium linguæ. Id genus alia nec sane pauca reperire est in Glossariis, quæ nemo, ut de hoc ille sentit, quasi imperitorum σφάλματα, respuere ausus est.

INCIPIIT

LIBER EZECHIELIS PROPHETÆ.

(Cap. I.) Et factum est in tricesimo anno, in quarto, in quinta mensis, cum essem in medio captivorum juxta fluvium Chobar, aperti sunt cœli, et vidi visiones Dei.

In quinta mensis, ipse est annus quintus transmigrationis regis Joachin.

Factum est verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in terra Chaldæorum, juxta

flumen Chobar:

et facta est super eum ibi manus Domini.

Et vidi, et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone; et nubes magna, et ignis involvens, et splendor in circuitu ejus:

Et de medio ejus quasi species electri, id est, de medio ignis:

Et in medio ejus similitudo quatuor animalium ¹: et hic aspectus eorum, similitudo hominis in eis.

¹ Locus corruptus in exemplaribus Canonis Hebraicæ veritatis, ac in omnibus aliis ms. ubi hæc

Et quatuor facies uni,
et quatuor pennæ uni.
Et pedes eorum pedes recti,
et planta pedis eorum quasi planta pedis vituli,
et scintillæ quasi aspectus æris candentis.
Et manus hominis sub penis eorum in quatuor
partibus :
et facies et pennas per quatuor partes habebant.
Junctæque erant pennæ eorum alterius ad alterum.
Non revertebantur cum incederent :
sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur.
Similitudo autem vultus eorum :
facies hominis, et facies leonis a dextris ipsorum
quatuor ;
facies autem bovis, a sinistris ipsorum quatuor,
et facies aquilæ (*Al. add. desuper*) ipsorum qua-
tuor.
Et facies eorum, et pennæ eorum extentæ desuper :
duæ pennæ singulorum jungebantur,
et duæ tegebant corpora eorum :
et unumquodque coram facie sua ambulabat (*Al.*
gradiebatur) :
Ubi erat impetus spiritus, illud gradiebantur,
nec revertebantur cum ambularent.
Et similitudo animalium, aspectus eorum quasi
carbonum ignis ardentium,
et quasi aspectus lampadarum.
Hæc erat visio discurrens in medio animalium,
splendor ignis ;
et de igne fulgur egrediens.
Et animalia ibant et revertebantur,
in similitudinem fulguris coruscantis.
Cumque aspicerem animalia,
apparuit rota una super terram juxta animalia,
habens (*Al. habentia*) quatuor facies.
Et aspectus rotarum, et opus earum,
quasi visio maris :
Et una similitudo ipsarum quatuor :
et aspectus earum et opera,
quasi sit rota in medio rotæ.
Per quatuor partes earum euntes ibant,
et non revertebantur cum ambularent.
Statura quoque erat rotis.
et altitudo, et horribilis aspectus
et totum corpus plenum oculis in circuitu ipsa-
rum quatuor.
Cumque ambularent animalia,
ambulabant pariter et rotæ juxta ea :
Et cum elevarentur animalia de terra, elevabantur
simul et rotæ.
Quocumque ibat spiritus,
illuc eunte spiritu, et rotæ pariter levabantur,
sequentes eum.
Spiritus enim vitæ
erat in rotis.
Cum euntibus ibant, et cum stantibus stabant :
et cum elevatis a terra, pariter elevabantur et
rotæ, sequentes ea :
quia spiritus vitæ erat in rotis.
Et similitudo super capita (*Al. caput*) animalium
firmamenti,
quasi aspectus crystalli horribilis,
et extensi super capita eorum desuper,
Sub firmamento autem pennæ eorum rectæ alte-
rius ad alterum :
unumquodque duabus alis velabat corpus suum
et alterum similiter velabatur.
Et audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum
multarum,
quasi sonum sublimis Dei :
Cum ambularent, quasi sonus erat multitudinis
ut sonus castrorum.

leguntur, *Et ex medio eorum similitudo quatuor ani-
malium.* Quæquam sint contraria interpretationibus
sancti Hieronymi, videsis lib. 1 Comment. in Eze-

A Cumque starent,
demittebantur pennæ eorum.
Nam cum fieret vox supra firmamentum, quod erat
super caput eorum,
stabant, et submittebant alas suas.
Et super firmamentum, quod erat imminens capiti
eorum,
quasi aspectus lapidis sapphiri similitudo throni:
et super similitudinem throni,
similitudo quasi aspectus hominis desuper.
Et vidi quasi speciem electri.
velut aspectum ignis, intrinsecus ejus per circui-
tum :
A lumbis ejus et desuper,
et a lumbis ejus usque deorsum,
Vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu :
velut aspectum arcus cum fuerit in nube in die
pluviæ.
Hic erat aspectus splendoris per gyrum.
B (*Cap. II.*) Hæc visio similitudinis gloriæ Domini,
et vidi, et cecidi in faciem meam,
et audivi vocem loquentis.
Et dixit ad me :
Fili hominis,
sta super pedes tuos, et loquar tecum [*Al. tibi*].
Et ingressus est in me spiritus postquam locutus
est mihi,
et statuit me supra pedes meos :
et audivi loquentem ad me, et dicentem :
Fili hominis,
mitto ego te ad filios Israel, ad gentes apostatri-
ces, quæ recesserunt a me :
ipsi et patres eorum prævaricati sunt pactum
meum usque ad diem hanc,
Et filii dura facie, et indomabili corde sunt, ad quos
ego mitto te :
et dices ad eos :
Hæc dicit Dominus Deus.
C Si forte vel ipsi audiant, et si forte quiescant,
quoniam domus exasperans est :
et scient quia propheta fuerit in medio eorum.
Tu ergo, fili hominis, ne timeas eos,
neque sermones eorum metuas :
Quoniam increduli et subversores sunt tecum,
et cum scorpionibus habitas.
Verba eorum ne timeas,
et vultus eorum ne formides,
quia domus exasperans est.
Loqueris ergo verba mea ad eos, si forte audiant,
et quiescant ;
quoniam irritatores sunt.
Tu autem, fili hominis, audi quæcumque loquor
ad te,
et noli esse exasperans, sicut domus exaspera-
trix est ;
Aperi os tuum et comede quæcumque ego do
tibi.
D Et vidi, et ecce manus missa ad me, in qua erat in-
volutus liber :
et expandit illum coram me, qui erat scriptus
intus et foris :
et scriptæ erant in eo lamentationes, et carmen,
et væ.
(*Cap. III.*) Et dixit ad me :
Fili hominis,
quodcumque inveneris, comede :
Comede volumen istud.
et vadens loquere ad filios Israel.
Et aperui os meum,
et cibavit me volumine illo :
Et dixit ad me :
Fili hominis,

chielem. Codex Colbertinus Aniciensis, et antiquus
San-Germanensis num. 3. puram retinent lectio-
nem, sed ex secunda manu. **MART.**

venter tuus comedet,
 et viscera tua complebuntur volumine isto, quod
 ego do tibi.
 Et comedi illud :
 et factum est in ore meo sicut mel dulce.
 Et dixit ad me :
 Fili hominis,
 vade ad domum ¹ Israel,
 et loqueris verba mea ad eos.
 Non enim ad populum profundi sermonis et ignotæ
 (*Al.* difficilis) linguæ tu mitteris, ad domum
 Israel :
 neque ad populos multos profundi sermonis et
 ignotæ linguæ, quorum (*Al.* et ignoti sermonis,
 quorum) non possis audire sermones :
 Et si ad illos mittereris,
 ipsi audirent te.
 Domus autem Israel nolunt audire te :
 quoniam nolunt audire me.
 Omnis quippe domus Israel attrita fronte est, et **B**
 duro corde.
 Ecce dedi faciem tuam valentiorum faciebus eo-
 rum,
 et frontem tuam duriorum frontibus eorum.
 Ut adamantem, et ut silicem dedi faciem tuam :
 Ne timeas eos, neque metuas a facie eorum :
 quia domus exasperans est,
 Et dixit ad me :
 Fili hominis,
 omnes sermones meos, quos loquor ad te, assume
 in corde tuo,
 et auribus tuis audi :
 Et vade, ingredi ad transmigracionem, ad filios
 populi tui,
 et loqueris ad eos, et dices eis :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 si forte audiant et quiescant.
 Et assumpsit me spiritus.
 Et audivi post me vocem commotionis magnæ : **C**
 Benedicta gloria Domini de loco suo :
 Et vocem alarum animalium percutientium alteram
 ad alteram,
 et vocem rotarum sequentium animalia,
 et vocem commotionis magnæ.
 Spiritus quoque levavit me, et assumpsit me :
 et abii amarus in indignatione spiritus mei :
 Manus enim Domini erat mecum,
 confortans me,
 Et veni ad transmigracionem, acervum novarum
 frugum, ad eos qui habitabant juxta Chobar,
 et sedi ubi illi sedebant :
 et mansi ibi septem diebus mœrens in medio eo-
 rum.
 Cum autem pertransissent septem dies,
 factum est verbum Domini ad me, dicens :
 Fili hominis,
 speculatorem dedi te domui Israel :
 et audies de ore meo verbum,
 et annuntiabis eis ex me :
 Si dicente me ad impium : Morte morieris,
 non annuntiaveris ei, neque locutus fueris ut
 avertatur a via sua impia, et vivat :
 Ipse impius in iniquitate sua morietur,
 sanguinem autem ejus de manu tua requiram.
 Si autem tu annuntiaveris impio,
 et ille non fuerit conversus ab impietate (*Al.* ini-
 quitate) sua, et a via sua impia :
 Ipse quidem in iniquitate sua morietur,
 tu autem animam tuam liberasti.
 Sed et si conversus justus a justitia sua fecerit
 iniquitatem :
 ponam offendiculum coram eo

A ipse morietur, quia non annuntiasti ei :
 In peccato suo morietur, et non erunt in memoria
 justitiæ ejus, quas fecit :
 sanguinem vero ejus de manu tua requiram.
 Si autem tu annuntiaveris justo, ut non peccet ju-
 stus,
 et ille non peccaverit :
 Vivens vivet, quia annuntiasti ei,
 et tu animam tuam liberasti.
 Et facta est ² super me manus Domini,
 et dixit ad me :
 Surgens egredere in campum,
 et ibi loquar tecum.
 Et surgens egressus sum in campum,
 et ecce ibi gloria Domini stabat .
 quasi gloria, quam vidi juxta fluvium Chobar
 et cecidi in faciem meam,
 Et cgressus est in me spiritus, et statuit me super
 pedes meos :
 et locutus est mihi, et dixit ad me :
 Ingredere, et includere in medio domus tuæ.
 Et tu, fili hominis,
 ecce data sunt super te vincula, et ligabunt te
 in eis :
 et non egredieris in (*Al.* de) medio eorum.
 Et linguam tuam adhærere faciam palato tuo, et
 eris mutus,
 nec quasi vir objurgans ³ :
 quia domus exasperans est.
 Cum autem locutus fuero tibi, aperiam os tuum, et
 dices ad eos :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Qui audit, audiat :
 et qui quiescit, quiescat :
 quia domus exasperans est.
 (*Cap. IV.*) Et tu, fili hominis,
 sume tibi laterem, et pones eum coram te :
 et describes in eo civitatem Jerusalem.
C Et ordinabis adversus eam obsidionem,
 et ædificabis munitiones, et comportabis aggre-
 rem,
 et dabis contra eam castra,
 et pones arietes in gyro.
 Et tu, sume tibi sartaginem ferream,
 et pones eam in murum ferreum inter te et inter
 civitatem :
 Et obfirmabis faciem tuam ad eam.
 et erit in obsidionem, et circumdabis eam :
 signum est domui Israel.
 Et tu dormies super latus tuum sinistrum,
 et pones iniquitates domus Israel super eo,
 numero dierum quibus dormies super illud,
 et assumes iniquitatem eorum.
 Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum,
 numero dierum trecentos et nonaginta dies :
 et portabis iniquitatem domus Israel.
 Et cum compleveris hæc,
D dormies super latus tuum dexterum secundo :
 et assumes iniquitatem domus Juda quadraginta
 diebus.
 Diem pro anno,
 diem, inquam, pro anno dedi tibi.
 Et ad obsidionem Jerusalem convertes faciem
 tuam,
 et brachium tuum erit extentum (*Al.* exertum).
 et prophetabis adversus eam.
 Ecce circumdedi te vinculis,
 et non te convertes a latere tuo in latus aliud,
 donec compleas dies obsidionis tuæ.
 Et tu sume tibi frumentum, et hordeum,
 et labam, et lentem, et milium, et viciam :
 Et mittes ea in vas unum,

quod et in Hebræo resonat דש.

¹ In commentario : *Vade, et ingredi ad domum,*
etc.; pressius Hebræo בך לך.

² Interserit S. Interpres in commentario, *ibi,*

³ Hic quoque proprius ad Hebræum additur pro
 nomen *eos*.

et facies tibi panes numero dierum quibus dormies super latus tuum :
trecentis et nonaginta diebus comedes illud,
Cibus autem tuus quo vesceris, erit in pondere viginti stateres in die :
a tempore usque ad tempus comedes illud.
Et aquam in mensura bibes, sextam partem hinc :
a tempore usque ad tempus bibes illud.
Et quasi subcineritium hordeaceum comedes illud :
et stercore, quod egreditur de homine (*Al. humano.*)
operies illud in oculis eorum.
Et dixit Dominus :
Sic comedent filii Israel panem suum pollutum inter gentes,
ad quas ejiciam eos.
Et dixi : A a a, Domine Deus,
ecce anima mea non est polluta ;
et morticinum, et laceratum a bestiis non comedi ab infantia mea usque nunc,
et non est ingressa in os meum omnis caro immunda.
Et dixit ad me :
Ecce dedi tibi fimum bouum pro stercore humanis :
et facies panem tuum in eo.
Et dixit ad me :
Fili hominis :
Ecce ego conteram baculum panis in Jerusalem :
Et comedent panem in pondere, et in sollicitudine :
Et aquam in mensura, et in angustia bibent :
Ut, deficientibus pane et aqua, corruat unusquisque ad fratrem suum :
et contabescant in iniquitatibus suis.
(*Cap. V.*) Et tu, fili hominis, sume tibi gladium acutum, radentem pilos :
et assumes eum, et duces per caput tuum, et per barbam tuam.
Et assumes tibi stateram ponderis,
et divides eos.
Tertiam partem igni combures in medio civitatis,
juxta completionem dierum obsidionis (*Al. conclusionis*) :
Et assumens tertiam partem, concides gladio in circuitu ejus :
tertiam vero aliam disperges in ventum,
et gladium nudabo post eos.
Et sumes inde parvum numerum :
et ligabis eos in summitate pallii tui.
Et ex eis rursum tolles, et projicies (*Al. add. eos*) in medio ignis, et combures eos igni (*Al. tac. igni*) ;
et ex eo egredietur in omnem domum Israel.
Hæc dicit Dominus Deus :
Ista est Jerusalem, in medio gentium posui eam,
et in circuitu ejus terras :
Et contempsit judicia mea,
ut plus esset impia quam gentes
et præcepta mea,
ultra quam terræ quæ in circuitu ejus sunt.
Judicia enim mea proiecerunt,
et in præceptis meis non ambulaverunt :
Idcirco hæc dicit Dominus Deus.
Quia superastis gentes, quæ in circuitu vestro sunt :
et in præceptis meis non ambulastis, et judicia mea non fecistis,
et juxta judicia gentium, quæ in circuitu vestro sunt, non estis operati :
Ideo hæc dicit Dominus Deus :
Ecce ego ad te,
Et ipse ego faciam in medio tui judicia in oculis gentium.

¹ Addunt hoc loco exemplaria Canonis verbum, *bestias*, ut sit sensus : *Quando misero sagittas famis, bestias pessimas in eos* ; quod sumptum est e versu

A Et faciam in te quod non feci, et quibus similia ultra non faciam,
propter omnes abominationes tuas.
Ideo patres comedent filios in medio tui, et filii comedent patres suos,
et faciam in te judicia,
et ventilabo universas reliquias tuas in omnem ventum.
Idcirco vivo ego.
dicit Dominus Deus :
Nisi pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis, et in omnibus abominationibus tuis :
ego quoque confringam (*Al. add. te*), et non parcat oculus meus, et non miserebor.
Tertia tui pars peste morietur,
et fame consumetur in medio tui :
Et tertia pars tui in gladio cadet in circuitu tuo :
tertiam vero partem tuam in omnem ventum dispergam,
et gladium evaginabo post eos.
Et complebo furorem meum ;
et requiescere faciam indignationem meam in eis,
et consolabor :
Et scient quia ego Dominus locutus sum in zelo meo,
cum implevero indignationem meam in eis.
Et dabo te in desertum et in opprobrium gentibus,
quæ in circuitu tuo sunt,
in conspectu omnis prætereuntis.
Et eris opprobrium, et blasphemia,
exemplum, et stupor in gentibus quæ in circuitu tuo sunt,
cum fecero in te judicia in furore, et in indignatione, et in increpationibus iræ.
Ego Dominus locutus sum :
Quando misero sagittas famis¹ pessimas in eos (*Al. tac. in eos*),
quæ erunt mortiferæ,
et quas mittam ut disperdam vos :
C Et famem congregabo super vos,
et conteram vobis (*Al. tac. vobis*) baculum panis.
Et immittam in vos famem,
et bestias pessimas usque ad interneccionem :
Et pestilentia et sanguis transibunt per te,
et gladium inducam super te.
Ego Dominus locutus sum,
(*Cap. VI.*) et factus est sermo Domini ad me dicens :
Fili hominis, pone faciem tuam ad montes Israel,
et prophetabis ad eos, et dices :
Montes Israel, audite verbum Domini Dei.
Hæc dicit Dominus Deus montibus, et collibus,
rupibus et vallibus :
Ecce ego inducam super vos gladium,
et disperdam excelsa vestra ;
Et demoliar aras vestras,
et confringentur simulacra vestra :
dejiciam interfectos vestros ante idola vestra.
D Et dabo cadavera filiorum Israel ante faciem simulacrorum vestrorum :
et dispergam ossa vestra circum aras vestras,
in omnibus habitationibus vestris.
Urbes desertæ erunt,
et excelsa demolientur, et dissipabuntur :
Et interibunt aræ vestræ, et confringentur :
et cessabunt idola vestra,
et conterentur delubra vestra,
et delebuntur opera vestra.
Et cadet interfectus in medio vestri :
et scietis quoniam ego Dominus.
Et relinquam in vobis eos, qui fugerint gladium in gentibus,
cum dispersero vos in terris.

sequenti, ubi post *famis* cladem memorantur *bestiæ pessimæ*. MART.

Et recordabuntur mei liberati vestri ingentibus, ad A
 quas captivi ducti sunt :
 quia contrivi cor eorum fornicans, et recedens a
 me ;
 et oculos eorum fornicantes post idola sua :
 Et displicebunt sibi met super malis quæ fecerant in
 universis abominationibus suis.
 Et scient quia ego Dominus non frustra locutus sum,
 ut facerem eis malum hoc.
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Percute manum tuam (Al. manu tua),
 et allide pedem tuum, et dic :
 Heu, ¹ ad omnes abominationes malorum domus
 Israel,
 quia (Al. qui) gladio, fame et peste ruituri sunt.
 Qui longe est, peste morietur :
 qui autem prope, gladio corruet :
 Et qui relictus fuerit, et obsessus (Al. circumdatus)
 fame morietur :
 et complebo indignationem meam in eis.
 Et sciatis quia ego Dominus,
 cum fuerint interfecti vestri in medio idolorum
 vestrorum,
 in circuitu ararum vestrarum,
 in omni colle excelso :
 et in cunctis summitatibus montium,
 et subtus omne lignum nemorosum.
 et subtus universam quercum frondosam,
 locum ² ubi accenderunt thura redolentia uni-
 versis idolis suis.
 Et extendam manum meam super eos :
 et faciam terram desolatam et destitutam,
 a deserto Deblatha,
 in omnibus habitationibus eorum :
 et scient quia ego Dominus.
 (Cap. VII.) Et factus est sermo Domini ad me
 dicens :
 Et tu, fili hominis,
 Hæc dicit Dominus Deus terræ Israel :
 Finis venit, :
 venit finis super quatuor plagas (Al. alas) terræ.
 Nunc finis super te,
 et emittam furorem meum in te,
 Et iudicabo te juxta vias tuas :
 et ponam contra te omnes abominationes tuas.
 Et non parcat oculus meus super te, et non mise-
 rebor :
 sed vias tuas ponam super te,
 et abominationes tuæ in medio tui erunt :
 et sciatis quia ego Dominus.
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Afflictio una,
 Afflictio ecce venit.
 Finis venit,
 venit finis,
 evigilavit adversum te :
 ecce venit.
 Venit contritio ³ super te, qui habitas in terra :
 venit tempus, prope est dies occisionis,

¹ Eadem exemplaria ter habent verbum *Heu* re-
 petitum hic loci, etsi alii codices mss. semel tan-
 tum *Heu* legant juxta Hieronymum in Commenta-
 riis. Quia vero frequenter occurrunt in prophetis
 similes locutiones, huc ex Jeremia, vel e capite nono
 hujus libri facile transferri potuit *Heu* repetitum.
 MART.

² Non *locum*, sed *lucum* legimus in utroque exem-
 plari Canonis : lignum vero nemorosum idem est
 quod *lucus*, unde sat commodus sensus exprimitur
 in Canone, quamvis Hebræus, *locum* habeat. MART.

— Mendose *lucum* pro *locum* quos laudat Martianus.
 mss. præferunt, cum appertissime tamen in Hebræo
 sit, מִקְרוֹם. Ansam criticorum temeritati dederint ea
 Hieronymianæ expositionis verba : in *excelsis colli-*
bus, inter ipsa idolorum altaria lucosque, quæ

et non gloriæ montium.
 Nunc de propinquo effundam iram meam super te,
 et complebo (Al. replicabo) furorem meum in te :
 Et iudicabo te juxta vias tuas,
 et imponam tibi omnia scelera tua [Al. omnes
 abominationes tuas] :
 Et non parcat oculus meus, nec miserebor,
 sed vias tuas imponam tibi,
 et abominationes tuæ in medio tui erunt :
 et sciatis quia sum Dominus percutiens.
 Ecce dies, ecce venit :
 egressa est contritio ⁴,
 floruit virga,
 germinavit superbia :
 iniquitas surrexit in virga impietatis :
 non ex eis, et non ex populo, neque ex sonitu
 eorum :
 et non erit requies in (Al. tac. in) eis.
 Venit tempus, appropinquavit dies :
 qui emit, non lætetur :
 et qui vendit, non lugeat :
 quia ira super omnem populum ejus.
 Quia qui vendit, ad id quod vendidit,
 non revertetur.
 et adhuc in viventibus vita eorum.
 Visio enim ad omnem multitudinem ejus non regre-
 dietur :
 et vir in iniquitate vitæ suæ non confortabitur.
 Canite tuba, præparentur omnes.
 et non est qui vadat ad prælium :
 ira enim mea super universum populum (Al.
 omnem multitudinem) ejus,
 Gladius foris, et pestis et fames intrinsecus : qui in
 agro est, gladio morietur :
 et qui in civitate, pestilentia et fame devorabuntur.
 Et salvabuntur qui fugerint ex eis :
 et erunt in montibus quasi columbæ convallium,
 omnes trepidi.
 et unusquisque in iniquitate sua.
 C Omnes manus dissolventur,
 et omnia genua fluent aquis,
 Et accingent se ciliciis,
 et operiet eos formido,
 et in omni facie confusio,
 et in universis capitibus eorum (Al. tac. eorum)
 calvitium.
 Argentum eorum foras projicietur,
 et aurum eorum in sterquilinum erit.
 Argentum eorum, et aurum eorum
 non valebit liberare eos in die furoris Domini.
 Animam suam non saturabunt,
 et ventres eorum non implebuntur :
 quia scandalum iniquitatis eorum factum est.
 Et ornatum monilium suorum in superbiam po-
 suerunt,
 et imagines abominationum suarum et
 simulacrorum fecerunt ex eo :
 propter hoc dedi eis illud in immunditia.
 D Et dabo illud in manus alienorum ad diripiendum,

appellantur ligna nemorosa.

³ Suspiciari licet, hoc ita mutatum a criticis, sive
 a libraris nomen fuisse : siquidem tum ex hujus
 prælectione loci in commentariis, cum ex ipsa ex-
 positione constat, lectum a S. Interprete, *contractio*
 quam vocem et tertio ab hoc versu retinet, ut mox
 dicemus. Nec profecto abludit Hebraicum verbum
 הַצְפִּנָה, quod proprie *circulum* sive *periodum*
 sonnat,

⁴ Diximus, hic quoque positum ab Hieronymo,
contractio pro *contritio* : quod manifestissime ite-
 rum liquet ex ejus expositionis contextu, ubi sic
 interpretatur : *Contracta est dies et abbreviata, etc.*,
 quæ videsis. Martianus, haud scimus quo auctore,
 vocem eam mutat in *contractio* : nec rectorem da
 nova lectione sua monet.

npiis terræ in prædam, et
 ninabunt illud.
 am faciem meam ab eis,
 abunt arcanum meum :
 bunt in illud emissarii,
 taminabunt illud.
 nclusionem,
 am terra plena est iudicio sanguinum,
 tas plena iniquitate.
 am pessimos de gentibus,
 si debent domos eorum :
 cere faciam superbiam potentium, et pos-
 unt sanctuaria eorum.
 t superveniente, requirunt pacem, et non
 rbatio super conturbationem veniet,
 itus super auditum :
 ent visionem de propheta,
 peribit a sacerdote,
 silium a senioribus.
 ibit, et princeps induetur mœrore, et ma-
 puli terræ conturbabuntur.
 m viam eorum faciam eis.
 ndum iudicia eorum iudicabo eos : et scient
 go Dominus.
 (I.) Et factum est in anno sexto, in sexto
 , in quinta mensis :
 lebam in domo mea,
 es Juda sedebant coram me,
 dit super me ibi manus Domini Dei :
 et ecce similitudo quasi aspectus
 b aspectu lumborum ejus, et deorsum ignis :
 mbis ejus, et sursum,
 aspectus splendoris,
 o electri.
 a similitudo manus apprehendit me in
 inno capitis mei :
 avit me spiritus inter terram et cœlum :
 tit me in Jerusalem in visione Dei,
 ostium interius, quod respiciebat ad aqui-
 m,
 at statutum idolum zeli ad provocandam
 rlationem,
 bi gloria Dei Israel,
 lum visionem, quam videram in campo.
 ad me :
 inis,
 ulos tuos ad viam aquilonis :
 oculos meos ad viam aquilonis :
 ab aquilone portæ altaris,
 i zeli in ipso introitu,
 ad me :
 inis,
 e, vides tu quid isti faciant, abominationes
 nas,
 omus Israel facit hic, ut procul recedam
 nctuario meo ?
 uc conversus videbis abominationes ma- D
 s.
 luxit me ad ostium atrii :
 et ecce foramen unum in pariete.
 ad me :
 inis, fode parietem.
 perfodissem parietem,
 it ostium unum.
 it ad me :
 lere, et vide abominationes pessimas, quas
 faciunt hic.
 ssus vidi,
 omnis similitudo reptilium et animalium,
 minatio,
 versa idola domus Israel depicta erant in
 ete in circuitu per totum.
 aginta viri de senioribus domus Israel,
 onias filius Saphan stabat in medio eorum
 itium ante picturas :

A Et unusquisque habebat thuribulum in manu sua :
 et vapor nebulae de thure consurgebat.
 Et dixit ad me :
 Certe vides, fili hominis, quæ seniores domus Israel
 faciunt in tenebris,
 unusquisque in abscondito cubiculi sui.
 Dicunt enim :
 Non videt Dominus nos,
 dereliquit Dominus terram.
 Et dixit ad me :
 Adhuc conversus videbis abominationes majores,
 quas isti faciunt.
 Et introduxit me per ostium portæ domus Domini,
 quod respiciebat ad aquilonem :
 et ecce ibi mulieres sedebant plangentes Ado-
 nidem.
 Et dixit ad me :
 Certe vidisti, fili hominis :
 adhuc conversus videbis abominationes majores
 his.
 B Et introduxit me in atrium domus Domini interius :
 et ecce in ostio templi Domini inter vestibulum
 et altare, quasi viginti quinque viri,
 dorsa habentes contra templum Domini, et facies
 ad orientem :
 et adorabant ad ortum solis.
 Et dixit ad me :
 Certe vidisti, fili hominis :
 Nunquid leve est hoc domui Juda,
 ut facerent abominationes istas, quas fecerunt
 hic : qui replentes terram iniquitate conversi sunt
 ad irritandum me ?
 et ecce applicant ramum ad nares suas.
 Ergo et ego faciam in furore :
 non parcat oculus meus, nec miserebor,
 et cum clamaverint ad aures meas voce magna,
 non exaudiam eos.
 (Cap. IX.) Et clamavit in auribus meis voce magna,
 dicens :
 C Appropinquaverunt visitationes urbis,
 et unusquisque vas interfectionis habet in manu
 sua.
 Et ecce sex viri veniebant de via portæ superioris,
 quæ respicit ad aquilonem :
 et unusquisque vas interitus in manu ejus :
 Vir quoque unus in medio eorum vestitus lineis,
 et atramentarium scriptoris ad renes ejus.
 Et ingressi sunt,
 et steterunt juxta altare æreum :
 Et gloria Domini (Al. Dei) Israel assumpta est de
 cherub,
 quæ erat super eum ad limen domus :
 Et vocavit virum, qui indutus erat lineis, et atra-
 mentarium scriptoris habebat in lumbis suis.
 Et dixit Dominus ad eum :
 Transi per mediam civitatem in medio Jerusalem :
 et signa thau super frontem virorum gementium
 et dolentium super cunctis abominationibus
 quæ fiunt in medio ejus.
 Et illis dixit, audiente me :
 Transite per civitatem sequentem eum, et percutite :
 non parcat oculus vester, neque misereamini.
 Senem, adolescentulum,
 et virginem, parvulum, et mulieres,
 interficite usque ad interneccionem ;
 Omnem autem, super quem videritis thau, ne oc-
 cidatis,
 et a sanctuario meo incipite.
 Cœperunt ergo a viris senioribus
 qui erant ante faciem domus.
 Et dixit ad eos :
 Contaminate domum,
 et implete atria interfectis :
 egredimini :
 Et egressi sunt,
 et percutiebat eos qui erant in civitate.

Et, cæde completa, remansi ego :
 ruique super faciem meam, et clamans aio :
 Heu, heu, heu (*Al. heu semel*), Domine Deus :
 ergone disperdes omnes reliquias Israel,
 effundens furorem tuum super Jerusalem ?
 Et dixit ad me :
 Iniquitas domus Israel et Juda magna est nimis
 valde,
 et repleta est terra sanguinibus,
 et civitas repleta est aversione :
 Dixerunt enim :
 Dereliquit Dominus terram,
 et Dominus non videt.
 Igitur et meus non parcat oculus, neque miserebor :
 viam eorum super caput eorum reddam,
 Et ecce vir qui indutus erat lineis,
 qui habebat attramentarium in dorso suo (*Al.*
lumbis suis),
 respondit verbum (*Al. tac. verbum*), dicens :
 Feci sicut præcepisti mihi.
 (*Cap. X.*) Et vidi, et ecce in firmamento, quod erat
 super caput cherubim, quasi lapis sapphirus.
 quasi species similitudinis solii.
 apparuit super ea.
 Et dixit ad virum qui indutus erat lineis, et ait :
 ingredi in medio rotarum quæ sunt subtus
 cherubim.
 et imple manum tuam prunis ignis quæ sunt inter
 cherubim,
 et effunde super civitatem.
 Ingressusque est in conspectu meo,
 cherubim autem stabant a dextris domus cum
 ingrederetur vir,
 et nubes implevit atrium interius.
 Et elevata est gloria Domini desuper cherub ad
 limen domus .
 et repleta est domus nube,
 et atrium repletum est splendore gloriæ Domini.
 Et sonitus alarum cherubim audiebatur usque ad
 atrium exterius,
 quasi vox Dei omnipotentis loquentis.
 Cumque præcepisset viro, qui indutus erat lineis
 dicens :
 Sume ignem de medio rotarum quæ sunt inter
 cherubim :
 ingressus ille stetit juxta rotam.
 Et extendit cherub manum de medio cherubim, ad
 ignem qui erat inter cherubim :
 et sumpsit, et dedit in manus ejus qui indutus
 erat lineis :
 qui accipiens egressus est.
 Et apparuit in cherubim similitudo manus hominis
 subtus pennas eorum.
 Et vidi, et ecce quatuor rotæ juxta cherubim :
 rota una juxta cherub unum,
 et rota alia juxta cherub unum :
 Species autem rotarum erat quasi visio lapidis
 chrysolithi.
 Et aspectus earum similitudo una quatuor :
 quasi sit rota in medio rotæ.
 Cumque ambularent, in quatuor partes gradiebantur :
 non revertebantur ambulantes,
 sed ad locum, ad quem ire declinabat quæ prima
 erat, sequebantur et cæteræ, nec convertentur.
 Et omne corpus earum, et colla, et manus, et pen-
 næ, et circuli :
 plena erant oculis, in circuitu quatuor rotarum.
 Et rotas istas vocavit volubiles, audiente me.
 Quatuor autem facies habebat unum
 facies una, facies cherub :
 et facies secunda, facies hominis :
 et in tertio facies leonis :
 et in quarto facies aquilæ.
 Et elevata (*Al. elevati*) sunt cherubim :
 ipsum est animal quod videram juxta flumen
 Chobar.

A Cumque ambularent cherubim, ibant pariter et rotæ
 juxta ea (*Al. eos*) :
 et cum elevarent cherubim alas suas ut exalta-
 rentur de terra,
 non residebant rotæ, sed et ipsæ juxta erant.
 Stantibus illis, stabant :
 et cum elevatis elevabantur.
 Spiritus enim vitæ erat in eis.
 Et egressa est gloria Domini a limine templi :
 et stetit super cherubim.
 Et elevantia cherubim alas suas, exaltata sunt a
 terra coram me :
 et illis egredientibus, rotæ quoque subsequente
 sunt :
 Et stetit in introitu portæ domus Domini orientalis :
 Et gloria Dei Israel erat super ea,
 Ipsum est animal quod vidi subter Deum Israel
 juxta fluvium Chobar :
 et intellexi quia cherubim essent.
 B Quatuor, per quatuor, vultus uni,
 et quatuor alæ uni ;
 et similitudo manus hominis sub alis eorum.
 Et similitudo vultuum eorum, ipsi vultus quos vide-
 ram juxta fluvium Chobar,
 et intuitus eorum, et impetus singulorum ante
 faciem suam ingredi.
 (*Cap. XI.*) Et elevavit me spiritus,
 et introduxit me ad portam domus Domini orien-
 talem, quæ respicit solis ortum.
 Et ecce in introitu portæ viginti quinque viri :
 et vidi in medio eorum Jezoniam filium Azur, et
 Pheltiam filium Banaïæ,
 principes populi.
 Dixitque ad me :
 Fili hominis,
 hi sunt viri qui cogitant iniquitatem,
 et tractant consilium pessimum in urbe ista, di-
 centes :
 C Nonne dudum ædificatæ sunt domus ?
 hæc est lebes,
 nos autem carnes.
 Idcirco vaticinare de eis,
 vaticinare, fili hominis.
 Et irruit in me spiritus Domini, et dixit ad me :
 Loquere :
 Hæc dicit Dominus :
 Sic locuti estis, domus Israel,
 cogitationes cordis vestri ego novi :
 Plurimos occidistis in urbe hac,
 Et implestis vias ejus interfectis.
 Propterea hæc dicit Dominus Deus :
 interfecti vestri, quos posuistis in medio ejus,
 hi sunt carnes,
 et hæc est lebes :
 et educam vos de medio ejus.
 Gladium metuistis,
 et gladium inducam super vos, ait Dominus
 Deus.
 D Et ejiciam vos de medio ejus,
 daboque vos in manu hostium,
 et faciam in vobis judicia.
 Gladio cadetis :
 in finibus Israel judicabo vos,
 et scietis quia ego Dominus.
 Hæc non erit vobis in lebetem,
 et vos non eritis in medio ejus in carnes :
 in finibus Israel judicabo vos.
 Et scietis quia ego Dominus :
 quia præceptis meis non ambulastis, et judicia
 mea non fecistis,
 sed juxta judicia gentium, quæ in circuitu vestro
 sunt, estis operati.
 Et factum est, cum prophetarem,
 Pheltias filius Banaïæ mortuus est :
 Et cecidi in faciem meam clamans voce magna, et
 dixi :
 Heu, heu, heu, Domine Deus :

nationem tu facis reliquiarum Israel.
 est verbum Domini ad me, dicens :
 inis.
 ui, fratres tui,
 iniqui tui, et omnis domus Israel, uni-
 lixerunt habitatores Jerusalem :
 edite a Domino,
 ita est terra in possessionem.
 hæc dicit Dominus Deus,
 ge feci eos in gentibus,
 dispersi (*Al. dissipavi*) eos in terris :
 sanctificationem modicam in terris, ad-
 venerunt (*Al. venerint*).
 loquere :
 Dominus Deus :
 o vos de populis,
 bo de terris in quibus dispersi estis,
 vobis humum Israel.
 entur illuc :
 nt omnes offensiones, cunctasque abomi-
 nes ejus (*Al. tacet ejus*) de illa.
 i cor unum
 im novum tribuam in visceribus eorum :
 i cor lapideum de carne eorum,
 eis cor carneum :
 eptis meis ambulent,
 i in ea custodiant, faciantque ea,
 ni in populum,
 m eis in Deum.
 r post offendicula et abominationes suas
 at,
 iam in capite suo ponam :
 ninus Deus.
 unt cherubin alas suas et rotæ cum eis :
 Dei Israel erat super ea.
 t gloria Domini de medio civitatis,
 i super montem qui est ad orientem

levavit me,
 que in Chaldæam ad transmigracionem,
 ie, in spiritu Dei :
 ta est a me visio, quam videram.
 sum ad transmigracionem omnia verba
 ti,
 nderat mihi.
 Et factus est sermo Domini ad me, di-

is, in medio domus exasperantis tu ha-
 qui oculos habent ad videndum, et non
 :et aures ad audiendum, et non audiunt:
 omus exasperans est.
 ii hominis, fac tibi vasa transmigracionis,
 ismigrabis per diem coram eis :
 abis autem de loco tuo ad locum alterum,
 spectu eorum,
 aspiciant :
 ius exasperans est.
 oras vasa tua quasi vasa transmigrantis
 em in conspectu eorum :
 i egredieris vespere coram eis, sicut
 tur migrans.
 s eorum perfode tibi parietem :
 ieris per eum :
 i tu eorum in humeris portaberis,
 ne effereris :
 am velabis, et non videbis terram :
 tentum dedi te domui Israel.
 sicut præceperat mihi :
 a protuli quasi vasa transmigracionis per
 :
 perfodi mihi parietem manu :
 ne egressus sum,
 meris portatus in conspectu eorum.
 est sermo Domini ad me mane, dicens :
 is,
 i non dixerunt ad te domus Israel, domus

A exasperans :
 Quid tu facis?
 Dic ad eos :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Super ducem onus istud, qui est in Jerusalem,
 et super omnem domum Israel, quæ est in medio
 eorum.
 Dic : Ego portentum vestrum :
 quomodo feci, sic illis :
 in transmigracionem, et in captivitatem ibunt.
 Et dux, qui est in medio eorum, in humeris por-
 tabitur,
 in caligine egredietur :
 Parietem perfodient, ut educant eum,
 facies ejus operietur, ut non videat oculo terram,
 Et extendam rete meum super illum,
 Et capietur in sagena mea :
 Et adducam eum in Babylonem in terram Chaldæo-
 rum :
 et ipsam non videbit, ibique morietur.
 B Et omnes qui circa eum sunt, præsidium ejus, et
 agmina ejus, disperdam in omnem ventum :
 et gladium evaginabo post eos.
 Et scient quia ego Dominus :
 quando dispersero illos in gentibus, et dissemi-
 navero eos in terris.
 Et reliquam ex eis viros paucos, a gladio, et fame,
 et pestilentia :
 ut enarrent omnia scelera eorum in gentibus ad
 quas ingredientur :
 et scient quia ego Dominus.
 Et factus est sermo Domini ad me, dicens :
 Fili hominis,
 panem tuum in conturbatione comede :
 sed (*Al. tacet sed*) et aquam tuam in festinatione
 et mœrore bibe.
 Et dices ad populum terræ :
 Hæc dicit Dominus Deus ad eos qui habitant in Je-
 rusalem, in terra Israel :
 C Panem suum in sollicitudine comedent,
 et aquam suam in desolatione bibent :
 Ut desoletur terra a multitudine sua,
 propter iniquitatem omnium qui habitant in ea.
 Et civitates quæ nunc habitantur, desolatæ erunt,
 terraque deserta :
 scietis quia ego Dominus.
 Et factus est sermo Domini ad me, dicens.
 Fili hominis,
 quod est proverbium istud vobis in terra Israel,
 dicentium :
 In longum differentur dies, et peribit omnis visio?
 Ideo dic ad eos :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Quiescere faciam proverbium istud :
 neque vulgo dicetur ultra in Israel.
 Et loquere ad eos quod appropinquaverint dies et
 sermo omnis visionis.
 Non enim erit ultra omnis visio cassa, neque divi-
 natio ambigua in medio filiorum Israel.
 Quia ego Dominus loquar quodcumque locutus fuero
 verbum: et fiet,
 et non prolongabitur amplius :
 Sed in diebus vestris, domus exasperans, loquar
 verbum, et faciam illud,
 dicit Dominus Deus.
 Et factus est sermo Domini ad me, dicens :
 Fili hominis,
 ecce domus Israel dicentium :
 Visio, quam hic videt, in dies multos :
 et in tempora longa iste prophetat.
 Propterea dic ad eos :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Non prolongabitur ultra omnis sermo meus :
 verbum, quod locutus fuero, complebitur, dicit
 Dominus Deus.
 (*Cap. XIII.*) Et factus est sermo Domini ad me,
 dicens :

Fili hominis,
 vaticinare ad prophetas Israel, qui prophetant
 et dices prophetantibus de corde suo :
 Audite verbum Domini :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Væ prophetis insipientibus,
 qui sequuntur spiritum suum, et nihil vident.
 Quasi vulpes in desertis,
 Prophetæ tui, Israel, erant (*Al. erunt*).
 Non ascendistis ex adverso :
 neque opposuistis murum pro domo Israel,
 ut staretis in prælio in die Domini.
 Vident vana, et divinant mendacium, dicentes :
 Ait Dominus :
 cum Dominus non miserit eos :
 et perseveraverunt confirmare sermonem.
 Nunquid non visionem cassam vidistis,
 et divinationem mendacem locuti estis :
 et dicitis : Ait Dominus,
 cum ego non sim locutus ?
 Propterea hæc dicit Dominus Deus :
 Quia locuti estis vana, et vidistis mendacium :
 ideo ecce ego ad vos, dicit Dominus Deus :
 Et erit manus mea super prophetas, qui vident vana
 et divinant mendacium :
 in consilio populi mei non erunt,
 et in scriptura domus Israel non scribentur,
 nec in terram Israel ingredientur,
 et scietis quia ego Dominus Deus.
 Eo quod deceperint populum meum, dicentes :
 Pax, et non est pax,
 Et ipse ædificabat parietem,
 illi autem liniebant eum luto absque paleis.
 Dic ad eos qui liniunt absque temperatura, quod
 casurus sit :
 erit enim imber inundans,
 et dabo lapides prægrandes desuper irruentes,
 et ventum procellæ dissipantem.
 Siquidem ecce cecidit paries :
 nunquid non dicetur vobis : Ubi est litura, quam
 linistis ?
 Propterea hæc dicit Dominus Deus :
 Et erumpere faciam spiritum tempestatum in indi-
 gnatione mea,
 et imber inundans in furore meo erit :
 et lapides grandes in ira in consummationem.
 Et destruam parietem quem linistis absque tempe-
 ramento :
 et adæquabo eum terræ,
 et relevabitur fundamentum ejus :
 Et cadet, et consumetur in medio ejus :
 et scietis quia ego sum Dominus.
 Et complebo indignationem meam in pariete,
 et in his qui liniunt eum absque temperamento,
 dicamque vobis :
 Non est paries,
 et non sunt qui liniunt eum.
 Prophetæ Israel, qui prophetant ad Jerusalem,
 et vident ei visionem pacis :
 et non est pax, ait Dominus Deus.
 Et tu, fili hominis, pone faciem tuam contra filias
 populi tui, quæ prophetant de corde suo :
 et vaticinare super eas, et dic :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Væ quæ consuunt pulvillos sub omni cubito manus:

A et faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad
 capiendas animas :
 Cum caperent animas populi mei,
 vivificabant animas eorum :
 Et violabant ad populum meum propter pugillum
 hordei et fragmen panis,
 ut interficerent animas quæ non moriuntur,
 et vivificarent animas quæ non vivunt, mentien-
 tes populo meo credenti mendaciis.
 Propter hoc hæc dicit Dominus Deus :
 Ecce ego ad pulvillos vestros, quibus vos capitis
 animas volantes :
 et dirumpam eos de brachiis vestris :
 et dimittam animas, quas vos capitis, animas ad
 volandum.
 Et dirumpam cervicalia vestra,
 liberabo populum meum de manu vestra,
 neque erunt ultra in manibus vestris ad prædan-
 dum :
 et scietis quia ego Dominus.
 B Pro eo quod mœrere fecistis cor justî mendaciter,
 quem ego non contristavi,
 et confortastis manus impij,
 ut non reverteretur a via sua mala, et viveret.
 Propterea vana non videbitis,
 et divinationes non divicabitis amplius ;
 Et eriam populum meum de manu vestra :
 et scietis quia ego Dominus.
 (*Cap. XIV.*) Et venerunt ad me viri seniorum Israel,
 et sederunt coram me.
 Et factus est sermo Domini ad me, dicens :
 Fili hominis,
 viri isti posuerunt immunditias suas in cordibus
 suis,
 et scandalum iniquitatis suæ statuerunt contra
 faciem suam :
 nunquid interrogatus respondebo eis ?
 Propter hoc loquere eis, et dices ad eos :
 C Hæc dicit Dominus Deus :
 Homo homo de domo Israel, qui posuerit immun-
 ditias suas in corde suo,
 et scandalum iniquitatis suæ statuerit (*Al. add. ei*)
 contra faciem suam,
 et venerit ad prophetam, interrogans per eum
 me¹ :
 Ego Dominus respondebo ei in multitudine immun-
 ditiarum suarum :
 ut capiatur domus Israel in corde suo, quo re-
 cesserunt a me in cunctis idolis suis.
 Propterea dic ad domum Israel :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Convertimini et recedite ab idolis vestris,
 et ab universis contaminationibus vestris avertite
 facies vestras.
 Quia homo homo de domo Israel, et de proselytis
 quicumque advena fuerit in Israel,
 si alienatus fuerit a me, et posuerit idola sua in
 corde suo,
 et scandalum iniquitatis suæ statuerit contra
 faciem suam,
 et venerit ad prophetam, ut interroget per eum
 me :
 ego Dominus respondebo ei per me.
 D Et ponam faciem meam super hominem illum, et
 faciam eum in exemplum, et in proverbium,

¹ Brevis isthæc pericope, *interrogans per eum me*, hic ex veteri Latina versione ab ipso, ut videtur, Hieronymo retenta est : eam enim etiam in commentario prælegit tum ex Hebræo, *interrogans eum per me*, cum ex LXX, *ut interroget eum in me*. Et tamen hic loci neque in Hebræo est, neque apud LXX, in ullo quod sciam exemplari Græco. Habetur vero in utroque textu infra semel, suoque in loco versic. 7, et in Hebræo quidem, לְדַרְשׁ-לוֹ בִּי, *ad interrogandum eum in me*, itemque in Græco,

τοῦ ἐπερωτῆσαι αὐτὸν ἐν ἐμοί : Hieronymus iterum ibi paulo aliter : *ut interroget per eum me*. Quod igitur hoc quoque in loco eam præponit sententiam, quam pari consensu originales libri reticent, non alia est de causa, quam quod eam, in veteri Latina Vulgata repererit : hancque hujus prophetæ versionem ex præconcepta opinione existimavit satis conformem Hebraico textui, ut ipsemet profiteretur in prologo.

et disperdam eum de medio populi mei :
 et scietis quia ego Dominus.
 Et propheta cum erraverit, et locutus fuerit verbum :
 ego Dominus decepi prophetam illum :
 Et extendam manum meam super illum,
 et delebo eum de medio populi mei Israel.
 Et portabunt iniquitatem suam :
 juxta iniquitatem interrogantis, sic iniquitas prophetæ erit :
 Ut non erret ultra (*Al. tac. ultra*) domus Israel a me,
 neque polluatur in universis prævaricationibus suis :
 sed sint mihi in populum,
 et ego sim eis in Deum,
 ait Dominus exercituum.
 Et factus est sermo Domini ad me, dicens :
 Fili hominis,
 terra cum peccaverit mihi, ut prævaricetur prævaricans,
 extendam manum meam [*Al. tac. meam*] super eam, et conteram virgam panis ejus :
 Et immittam in eam famem,
 et interficiam de ea hominem et jumentum
 Et si fuerint tres viri isti in medio ejus.
 Noe, Daniel, et Job :
 ipsi justitia sua liberabunt animas suas, ait Dominus exercituum.
 Quod si et bestias pessimas induxero super terram,
 ut vastem eam,
 et fuerit invia, eo quod non sit pertransiens propter bestias :
 et tres viri isti fuerint in ea ;
 Vivo ego, dicit Dominus Deus,
 quia nec filios, nec filias liberabunt :
 Sed ipsi soli liberabuntur,
 terra autem desolabitur.
 Vel si gladium induxero super terram illam, et dixerero gladio :
 Transi per terram :
 Et interfecero de ea hominem, et jumentum ; et tres viri isti fuerint in medio ejus :
 Vivo ego, dicit Dominus Deus,
 non liberabunt filios, neque filias :
 sed ipsi soli liberabuntur.
 Si autem et pestilentiam immisero super terram illam,
 et effudero indignationem meam super eam in sanguine, ut auferam ex ea hominem et jumentum :
 Et Noe, et Daniel, et Job fuerint in medio ejus :
 Vivo ego, dicit Dominus Deus,
 quia filium et filiam non liberabunt :
 sed ipsi justitia sua liberabunt animas suas.
 Quoniam hæc dicit Dominus Deus :
 Quod si et quatuor judicia mea pessima, gladium, et famem, ac bestias malas, et pestilentiam, misero in Jerusalem, ut interficiam de ea hominem et pecus :
 tamen relinquetur in ea salvatio educentium filios et filias :
 Ecce ipsi egredientur ad vos,
 et videbitis viam eorum et adinventiones eorum,
 et consolabimini super malo quod induxi in Jerusalem,
 in omnibus quæ importavi super eam.
 Et consolabuntur vos, cum videritis viam eorum et adinventiones eorum :
 et cognoscetis quod non frustra fecerim omnia quæ feci in ea, ait Dominus Deus.

¹ Editi, *Quid fiet de ligno vitis* : exemplaria tamen Canonis et universi codices mss. legunt, *ligno vitis*, absque ulla præpositione. Cui lectioni consentiunt Commentaria sancti Hieronymi. MART.

A (*Cap. XV*). Et factus est sermo Domini ad me, dicens,
 Fili hominis,
 quid fiet ligno (*Al. de ligno*) vitis ¹, ex omnibus lignis nemorum, quæ sunt inter ligna silvarum?
 Nunquid tolletur de ea lignum, ut fiat opus ;
 aut fabricabitur de ea paxillus, ut dependeat in eo quodcunque vas ?
 Ecce igni datum est in escam :
 utramque partem ejus consumpsit ignis,
 et medietas ejus redacta est in favillam :
 nunquid utile erit ad opus ?
 Etiam cum esset integrum, non erat aptum ad opus :
 quanto magis cum ignis illud devoraverit, et combusserit, nihil ex eo fiet operis ?
 Propterea hæc dicit Dominus Deus :
 Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum, quod dedi igni ad devorandum.
 sic tradidi (*Al. tradam*) habitatores Jerusalem.
 Et ponam faciem meam in eos :
 de igne egredientur, et ignis consumet eos.
 Et scietis quia ego Dominus.
 cum posuero faciem meam in eos,
 et dederero terram inviam et desolatam,
 eo quod prævaricatores exstiterint, dicit Dominus Deus.
 (*Cap. XVI* ²). Et factus est sermo Domini ad me, dicens :
 Fili hominis,
 notas fac Jerusalem abominationes suas :
 et dices :
 Hæc dicit Dominus Deus Jerusalem :
 Radix tua et generatio tua de terra Chananea :
 pater tuus Amorrhæus, et mater tua Hetthæa.
 Et quando nata es, in die ortus tui,
 non est præcisus umbilicus tuus,
 et in aqua non es lota in salutem,
 nec sale salita,
 nec involuta pannis.
 Non pepercit super te oculus, ut faceret tibi unum de his, misertus tui :
 sed projecta es super faciem terræ in abiectione animæ tuæ, in die qua nata es.
 Transiens autem per te, vidi te conculcari in sanguine tuo.
 Et dixi tibi cum esses in sanguine tuo : Vive.
 Dixi, inquam, tibi : In sanguine tuo vive.
 Multiplicatam quasi germen agri dedi te :
 et multiplicata es, et grandis effecta,
 et ingressa es, pervenisti ad mundum muliebrem :
 Ubera tua intumerunt,
 et pilus tuus germinavit,
 et eras nuda et confusione plena.
 Et transivi per te, et vidi te,
 et ecce tempus tuum, tempus amantium.
 Et expandi amictum meum super te,
 et operui ignominiam tuam,
 Et juravi tibi, et ingressus sum tecum pactum, ait Dominus Deus,
 et facta es mihi.
 Et lavi te aqua, et emundavi sanguinem tuum ex te,
 et unxi te oleo.
 Et vestivi te discoloribus, et calceavi te janthinc :
 et cinxi te bysso, et indui te subtilibus.
 Et ornavi te ornamento, et dedi armillas in manibus tuis,
 et torquem circa collum tuum.
 Et dedi inaurem super os tuum,
 et circulos auribus tuis,
 et coronam decoris in capite tuo.
 Et ornata es auro et argento,

² Notat ipse S. Hieronymus lib. iv Comment. in Ezechielem, vaticinium hujus capituli xvi, *Pene usque ad ducentorum versuum numerum extendi.* MART.

- et vestita es bysso et polymito, et multis coloribus :
- Similam, et mel, et oleum comedisti, et decora facta es vehementer nimis : et profecisti in regnum, et egressum est nomen tuum in gentes propter speciem tuam : quia perfecta eras in decore meo, quem posueram super te, dicit Dominus Deus :
- Et habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es in nomine tuo : et exposuisti fornicationem tuam omni transeunti, ut ejus fieres.
- Et sumens de vestimentis tuis, fecisti tibi excelsa hinc inde consuta : et fornicata es super eis. sicut non est factum, neque futurum est.
- Et tulisti vasa decoris tui de auro meo et argento meo, quæ dedi tibi : et fecisti tibi imagines masculinas, et fornicata es in eis.
- Et sumpsisti vestimenta tua multicoloria et operuisti illas : et oleum meum, et thimiama meum posuisti coram eis.
- Et panem meum, quem dedi tibi, similam, et oleum, et mel, quibus enutrivisti te, posuisti (*Al. add. ea*) in conspectu eorum in odorem suavitatis, et factum est, ait Dominus Deus.
- Et tulisti filios tuos, et filias tuas, quæ generasti mihi : et immolasti eis ad devorandum.
- Nunquid parva est fornicatio tua ? Immolasti (*Al. immolantis*) filios meos, et dedisti, illos consecrans, eis.
- Et post omnes abominationes tuas et fornicationes, non es recordata dierum adolescentiæ tuæ, quando eras nuda, et confusione plena, conculcata in sanguine tuo.
- Et accidit post omnem malitiam tuam (*væ, væ tibi, ait Dominus Deus*),
- Et ædificasti tibi lupanar, et fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis.
- Ad omne caput viæ ædificasti signum prostitutionis tuæ, et abominabilem fecisti decorem tuum :
- Et divisisti pedes tuos omni transeunti, et multiplicasti fornicationes tuas.
- Et fornicata es cum filiis Ægypti vicinis tuis magnarum carnium : et multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me.
- Ecce ego extendam (*Al. extendi*) manum meam super te, et auferam jus tuum : et dabo te in animas odientium te filiarum Palæstinarum, quæ erubescunt in via tua scelerata.
- Et fornicata es in filiis Assyriorum, eo quod necdum fueris expleta : et postquam fornicata es, nec sic es satiata.
- Et multiplicasti fornicationem tuam in terra Chanaan cum Chaldæis : et nec sic satiata es.
- In quo mundabo cor tuum, ait Dominus Deus : cum facias omnia hæc opera mulieris meretricis, et procacis ?
- Quia fabricasti lupanar tuum in capite omnis viæ, et excelsum tuum fecisti in omni platea : nec facta es quasi meretrix fastidio augens pretium.
- Sed quasi mulier adultera, quæ super virum suum inducit alienos.
- Omnibus meretricibus dantur mercedes : tu autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis, et donabas eis, ut intrarent ad te undique ad fornicandum tecum.
- Factumque est in te contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis, et post te non erit fornicatio : In eo enim quod dedisti mercedes, et mercedes non accepisti, factum est in te contrarium.
- Propterea, meretrix, audi verbum Domini. Hæc dicit Dominus Deus : Quia effusum est æs tuum, et revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis super amatores tuos, et super idola abominationum tuarum in sanguine filiorum tuorum, quos dedisti eis : Ecce ego congregabo omnes amatores tuos, quibus commista es : et omnes quos dilexisti, cum universis quos oderas :
- Et congregabo eos super te undique, et nudabo ignominiam tuam coram eis, et videbunt omnem turpitudinem tuam.
- Et iudicabo te iudiciis adulterarum et effundentium sanguinem : et dabo te in sanguinem furoris et zeli.
- Et dabo te in manus eorum, et destruent lupanar tuum : et demolientur prostibulum tuum :
- Et denudabunt te vestimentis tuis, et auferent vasa decoris tui : et derelinquent te nudam plenamque ignominiam :
- Et adducent super te multitudinem, et lapidabunt te lapidibus, et trucidabunt te gladiis suis.
- Et comburent domos tuas igni, et facient in te iudicia in oculis mulierum plurimarum : et desines fornicari, et mercedes ultra non dabis.
- Et requiescet indignatio mea in te : et auferetur zelus meus a te, et quiescam : nec irascar amplius.
- Eo quod non fueris recordata dierum adolescentiæ tuæ : et provocasti me in omnibus his.
- Quapropter et ego vias tuas in capite tuo dedi, ait Dominus Deus, et non feci juxta scelera tua in omnibus abominationibus tuis.
- Ecce omnis qui dicit vulgo proverbium, in te assumet illud, dicens : Sicut mater, ita et filia ejus. Filia matris tuæ es tu, quæ projecit virum suum, et filios suos : Et soror sororum tuarum es tu, quæ projecerunt viros suos et filios suos : Mater vestra Hetthæa, et pater vester Amorrhæus.
- Et soror tua major, Samaria, ipsa et filia ejus quæ habitant ad sinistram tuam :
- Soror autem tua minor te, quæ habitat a dextris tuis, Sodoma, et filia ejus.
- Sed nec in viis earum ambulasti, neque secundum scelera earum fecisti pauxillum minus :
- Pene sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis. Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non fecit Sodoma soror tua ipsa, et filia ejus, sicut fecisti tu, et filia tuæ.
- Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis et abundantia, et otium ipsius, et filiarum ejus :
- Et manum egeno et pauperi non porrigebant. Et elevatae sunt, et fecerunt abominationes coram me :

et abstuli eas, sicut vidi ¹.
 Et Samaria dimidium peccatorum tuorum non peccavit :
 sed vicisti eas sceleribus tuis,
 et justificasti sorores tuas in omnibus abominationibus tuis quas operata es.
 Ergo et tu porta confusionem tuam, quæ vicisti sorores tuas peccatis tuis,
 sceleratius agens ab eis :
 justificatæ sunt enim a te :
 Ergo et tu confundere,
 et porta ignominiam tuam,
 quæ justificasti sorores tuas.
 Et convertam restituens eas conversatione Sodomorum cum filiabus suis,
 et conversione Samariæ et filiarum ejus :
 Et convertam reversionem tuam in medio earum,
 ut portes ignominiam tuam,
 et confundaris in omnibus, quæ fecisti consolans eas.
 Et soror tua Sodoma, et filiae ejus revertentur ad antiquitatem suam :
 et Samaria et filiae ejus revertentur ad antiquitatem suam :
 et tu, et filiae tuæ revertemini ad antiquitatem vestram.
 Non fuit autem Sodoma soror tua audita in ore tuo, in die superbiæ tuæ,
 antequam revelaretur malitia tua :
 Sicut hoc tempore in opprobrium filiarum Syriæ, et cunctarum in circuitu tuo filiarum Palæstinarum,
 quæ ambiunt te per gyrum.
 Scelus tuum et ignominiam tuam tu portasti,
 ait Dominus Deus,
 Quia hæc dicit Dominus Deus.
 Et faciam tibi, sicut despexisti juramentum,
 ut irritum faceres pactum :
 Et recordabor ego pacti mei tecum in diebus adolescentiæ tuæ :
 Et suscitabo tibi pactum sempiternum.
 Et recordaberis viarum tuarum, et confunderis :
 cum receperis sorores tuas te (*Al.* tecum) majores cum minoribus tuis :
 Et dabo eas tibi in filias,
 sed non ex pacto tuo.
 Et suscitabo ego (*Al.* tibi) pactum meum tecum :
 et scies quia ego Dominus,
 ut recorderis, et confundaris,
 et non sit tibi ultra aperire os præ confusionem tuam,
 cum placatus fuero tibi in omnibus quæ fecisti,
 ait Dominus Deus :
 (*Cap. XVII.*) Et factum est verbum Domini ad me, dicens :
 Fili hominis,
 propone ænigma,
 et narra parabolam ad domum Israel, et dices : **D**
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu,
 plena plumis et varietate,
 venit ad Libanum, et tulit medullam cedri.
 Summitatem frondium ejus evellit :
 et transportavit eam in terram Chanaan,
 in urbe negotiatorum posuit illam.
 Et tulit de semine terræ,
 et posuit illud in terra pro semine,
 ut firmaret radicem super aquas multas :
 in superficie posuit illud.

A Cumque germinasset, crevit in vineam latiore
 humili statura,
 respicientibus ramis ejus ad eam :
 et radices ejus sub illa erant.
 Facta est ergo vinea,
 et fructificavit in palmites, et emisit propagines.
 Et facta est aquila altera grandis,
 magnis alis, multisque plumis :
 Et ecce vinea ista quasi mittens radices suas ad eam,
 palmites suos extendit ad illam,
 ut irrigaret eam de areolis germinis sui.
 In terra bona super aquas multas plantata est (*Al.* plantavit eam).
 ut faciat frondes, et portet fructum,
 ut sit in vineam grandem.
 Dic :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Ergone prosperabitur ?
B nonne radices ejus evellet, et fructum ejus dstringet,
 et siccabit omnes palmites germinis ejus, et arescet ?
 Et non in brachio grandi,
 neque in populo multo,
 ut evelleret eam radicitus ?
 ce plantata est :
 ergone prosperabitur ?
 Nonne cum tetigerit eam ventus urens siccabitur,
 et in areis germinis sui arescet ?
 Et factum est verbum Domini ad me dicens :
 Dic ad domum exasperantem :
 Nescitis quid ista significant ?
 Dic :
 Ecce venit rex Babylonis in Jerusalem :
 et assumet regem, et principes ejus,
 et adducet eos ad semetipsum in Babylonem.
 Et tollet de semine regni,
 ferietque cum eo fœdus :
 et accipiet ab eo jusjurandum.
C Sed et fortes terræ tollet,
 ut sit regnum humile, et non elevetur,
 sed custodiat pactum ejus, et serviet illud.
 Qui recedens ab eo misit nuntios ad Ægyptum,
 ut daret sibi equos, et populum multum.
 Nunquid prosperabitur, vel consequetur salutem qui fecit hæc ?
 et qui dissolvit pactum, nunquid effugiet ?
 Vivo ego, dicit Dominus Deus,
 quoniam in loco regis, qui constituit eum regem,
 cujus fecit irritum juramentum, et solvit pactum, quod habebant cum eo,
 in medio Babylonis morietur.
 Et non in exercitu grandi,
 neque in populo multo faciet contra eum Pharaon prælium :
 In jactu aggeris, et in exstruktionem vallorum,
 ut interficiat animas multas.
D Spreverat enim juramentum ut solveret fœdus,
 et ecce dedit manum suam :
 et cum omnia hæc fecerit, non effugiet.
 Propterea hæc dicit Dominus Deus :
 Vivo ego, quoniam juramentum quod sprevit,
 et fœdus quod prævaricatus est, ponam in caput ejus.
 Et expandam super eum rete meum,
 et comprehendetur in sagena mea :
 Et adducam eum in Babylonem,
 et judicabo eum ibi, in prævaricatione qua despexit me,
 Et omnes profugi ejus cum universo agmine suo,
 maritarum sicut ipsi visum est, et sicut placuit in oculis ejus. *Vidisti* autem refertur ad Judæorum gentem, quia ipsi testes fuerunt subversionis urbium jam dictarum. *MARR.* — Vulgati cum aliquot mss., *vidisti*, dissentiente Hæbro וַיִּרְאֵהוּ.

¹ Ita Hæbræus et Canon San-Germanensis. Cæteri omnes mss. codices cum editis libris retinent secundam personam, *vidisti*. Utraque lectio verum congruumque efficit sensum ; *vidi* enim ad Deum referri debet, qui abstulit urbes Sodomorum et Sa-

gladio cadent :
 residui autem in omnem ventum dispergentur :
 et scietis quia ego Dominus locutus sum.
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Et sumam ego de medulla cedri sublimis, et ponam
 de vertice ramorum ejus tenerum dstringam,
 et plantabo super montem excelsum et eminens-
 tem.
 In monte sublimi Israel plantabo illud,
 et erumpet in germen, et faciet fructum,
 et erit in cedrum magnam :
 Et habitabunt sub ea omnes volucres,
 et universum volatile sub umbra frondium ejus
 nidificabit,
 Et scient omnia ligna regionis,
 quia ego Dominus humiliavi lignum sublime,
 et exaltavi (*Al. elevavi*) lignum humile :
 Et siccavi lignum viride,
 et frondere feci lignum aridum.
 Ego Dominus locutus sum, et feci.
 (*Cap. XVIII.*) Et factus est sermo Domini ad me
 dicens :
 Quid est quod inter vos parabolam vertitis in pro-
 verbium istud in terra Israel, dicentes :
 Patres comederunt uvam acerbam, et dentes filio-
 rum obstupescunt (*Al. obstupuerunt*) ?
 Vivo ego, dicit Dominus Deus,
 si erit vobis ultra parabola hæc in proverbium
 in Israel.
 Ecce omnes animæ meæ sunt :
 ut anima patris, ita et anima filii mea est :
 Anima, quæ peccaverit,
 ipsa morietur.
 Et vir si fuerit justus,
 et fecerit judicium et justitiam,
 In montibus non comederit,
 et oculos suos non levaverit ad idola domus Israel:
 Et uxorem proximi sui non violaverit,
 et ad mulierem menstruatam non accesserit :
 Et hominem non contristaverit:
 pignus debitori reddiderit,
 per vim nihil rapuerit :
 Panem suum esurienti dederit,
 et nudum operuerit vestimento :
 Ad usuram non commodaverit,
 et amplius non acceperit :
 Ab iniquitate averterit manum suam,
 judicium verum fecerit inter virum et virum :
 In præceptis meis ambulaverit,
 et judicia mea custodierit, ut faciat veritatem :
 Hic justus est,
 vita vivet, ait Dominus Deus.
 Quod si genuerit filium latronem effundentem san-
 guinem.
 et fecerit unum de istis :
 Et hæc quidem omnia non facientem,
 sed in montibus comedentem ;
 et uxorem proximi sui polluentem :
 Egenum et pauperem contristantem,
 rapientem rapinas.
 pignus non reddentem,
 Et ad idola levantem oculos suos,
 abominationem facientem :
 Ad usuram dantem,
 et amplius accipientem :
 Nunquid vivet ?
 Non vivet.
 Cum universa detestanda hæc fecerit, morte mo-
 rietur,
 sanguis ejus in ipso erit,
 Quod si genuerit filium,
 qui videns omnia peccata patris sui quæ fecit,
 timuerit, et non fecerit simile (*Al. similiter*)
 eis :
 Super montes non comederit,
 et oculos suos non levaverit ad idola domus
 Israel,

A Et uxorem proximi sui non violaverit :
 Et virum non contristaverit,
 pignus non retinuerit,
 et rapinam non rapuerit,
 Panem suum esurienti dederit,
 et nudum operuerit vestimento,
 A pauperis injuria averterit manum suam,
 usuram et superabundantiam non acceperit,
 judicia mea fecerit.
 in præceptis meis ambulaverit :
 Hic non morietur in iniquitate patris sui sed vita
 vivet.
 Pater ejus quia (*Al. qui*) calumniatus est, et vim
 fecit fratri,
 et malum operatus est in medio populi sui.
 ecce (*Al. hic*) mortuus est in iniquitate sua. :
 Et dicitis :
 Quare non portavit filius iniquitatem patris ?
 Videlicet, quia filius judicium et justitiam operatus
 est.
B omnia præcepta mea custodivit, et fecit illa,
 vita vivet.
 Et anima, quæ peccaverit,
 ipsa morietur :
 Filius non portabit iniquitatem patris,
 et pater non portabit iniquitatem filii :
 Justitia justi super eum erit.
 et impietas impii erit super eum.
 Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus
 peccatis suis, quæ operatus est,
 et custodierit omnia præcepta mea, et fecerit
 judicium et justitiam :
 vita vivet, et non morietur,
 Omnium iniquitatum ejus quas operatus est, non
 recordabor :
 in justitia sua, quam operatus est, vivet.
 Nunquid voluntatis meæ est mors impii, dicit Do-
 minus Deus,
 et non ut convertatur a viis suis, et vivat ?
C Si autem averterit se justus a justitia sua,
 et fecerit iniquitatem secundum omnes abomi-
 nationes quas operari solet impius,
 nunquid vivet ?
 Omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabun-
 tur (*Al. erunt in memoria*),
 in prævaricatione, qua prævaricatus est, et in
 peccato suo quod peccavit, in ipsis morietur,
 Et dixistis :
 Non est æqua via Domini.
 Audite ergo, domus Israel :
 Nunquid via mea non est æqua,
 et non magis viæ vestræ pravæ sunt ?
 Cum enim averterit se justus a justitia sua,
 et fecerit iniquitatem,
 morietur in eis :
 in injustitia, quam operatus est, morietur.
 Et cum averterit se impius ab impietate sua, quam
 operatus est.
D et fecerit judicium et justitiam :
 ipse animam suam vivificabit.
 Considerans enim, et avertens se ab omnibus ini-
 quitatibus, suis, quas operatus est,
 vita vivet, et non morietur.
 Et dicunt filii Israel :
 Non est æqua via Domini.
 Nunquid viæ meæ non sunt æquæ, domus Israel,
 et non magis viæ vestræ pravæ ?
 Idcirco unumquemque juxta vias suas judicabo,
 domus Israel, ait Dominus Deus.
 Convertimini et agite pœnitentiam ab omnibus ini-
 quitatibus vestris :
 et non erit vobis in ruinam iniquitas.
 Projicite a vobis omnes prævaricationes vestras,
 in quibus prævaricati estis,
 et facite vobis cor novum et spiritum novum :
 Et quare moriemini, domus Israel ?
 Quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus,

revertimini, et vivite.
 (Cap. XIX.) Et tu ¹. assume planctum super principes Israel, et dices :
 Quare mater tua læna inter leones cubavit,
 in medio leunculorum enutrivit catulos suos ?
 Et eduxit unum de leunculis suis ?
 leo factus est :
 et didicit capere prædam, hominemque comedere.
 Et audierunt de eo gentes,
 et non absque vulneribus suis ceperunt eum,
 et adduxerunt eum in catenis in terram Ægypti.
 Quæ cum vidisset quoniam infirmata est, et periit
 expectatio ejus :
 tulit unum de leunculis suis, leonem constituit
 eum.
 Qui incedebat inter leones,
 et factus est leo :
 et didicit prædam capere, et homines devorare ;
 Didicit viduas facere,
 et civitates eorum in desertum adducere :
 Et desolata est terra, et plenitudo ejus, a voce rugitus illius.
 Et convenerunt adversus eum gentes undique de provinciis,
 et expanderunt super eum rete suum,
 in vulneribus earum captus est.
 Et miserunt eum in caveam ²,
 et in catenis adduxerunt eum ad regem Babylonis :
 Miseruntque eum in carcerem,
 ne audiretur vox ejus ultra semper montes Israel.
 Mater tua quasi vinea in sanguine tuo super aquam
 plantata :
 fructus ejus, et frondes ejus creverunt ex aquis multis.
 Et factæ sunt ei virgæ solidæ in sceptrâ dominantium.
 et exaltata est statura ejus inter frondes :
 Et vidit altitudinem suam in multitudine palmitum suorum.
 Et evulsa est in ira, in terramque projecta,
 et ventus urens siccavit fructum ejus :
 Marcuerunt, et arefactæ sunt virgæ roboris ejus :
 ignis comedit eam.
 Et nunc transplantata est in desertum,
 in terra invia et sitiendi.
 Et egressus est ignis de virga ramorum ejus,
 qui fructum ejus comedit :
 Et non fuit in ea virga fortis,
 sceptrum dominantium. ³
 Planctus est,
 et erit in planctum.
 (Cap. XX.) Et factum est in anno septimo, in quinto,
 in decima mensis :
 venerunt viri de senioribus Israel, ut interrogarent Dominum,
 et sederunt coram me :
 Et factus est sermo Domini ad me, dicens :
 Filii hominis,
 loquere senioribus Israel, et dices ad eos :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Num ad interrogandum me vos venistis ?
 Vivo ego quis non respondebo vobis, ait Dominus Deus.
 Si judicas eos, si judicas, filii hominis,
 abominationes patrum eorum (Al. suorum) ostende eis.
 Et dices ad eos :
 Hæc dicit Dominus Deus :

A In die, qua elegi Israel,
 levavi manum meam pro stirpe domus Jacob,
 et apparui eis in terra Ægypti.
 et levavi manum meam pro eis, dicens :
 Ego Dominus Deus vester :
 In die illa levavi manum meam pro eis,
 ut educerem eos de terra Ægypti in terram,
 quam provideram eis, fluentem lacte et melle :
 quæ est egregia inter omnes terras.
 Et dixi ad eos :
 Unusquisque offensiones oculorum suorum abiciat,
 et in idolis Ægypti nolite pollui :
 Ego Dominus Deus vester.
 Et irritaverunt me,
 nolueruntque me audire,
 unusquisque abominationes oculorum suorum non projecit,
 nec idola Ægypti reliquerunt :
 Et dixi, ut effunderem indignationem meam super eos,
 et implerem iram meam in eis, in medio terræ Ægypti.
B Ejeci ergo eos de terra Ægypti,
 Et feci propter nomen meum, ut non violaretur coram gentibus,
 in quarum medio erant,
 et inter quas apparui eis, ut educerem eos de terra Ægypti.
 et eduxi in desertum.
 Et dedi eis, præcepta mea,
 et judicia mea ostendi eis,
 quæ faciat homo, et vivat in eis.
 Insuper et sabbata mea dedi eis,
 ut esset signum inter me et eos :
 et scirent quia ego Dominus sanctificans eos.
 Et irritaverunt me domus Israel in deserto,
 in præceptis meis non ambulaverunt,
 et judicia mea projecerunt,
 quæ faciens homo vivet in eis :
 et sabbata mea violaverunt vehementer :
C Dixi ergo, ut effunderem furorem meum super eos in deserto,
 et consumerem eos,
 Et feci propter nomen meum, ne violaretur coram gentibus.
 de quibus ejeci eos in conspectu earum.
 Ego igitur levavi manum meam super eos in deserto,
 ne inducerem (Al. educerem) eos in terram,
 quam dedi eis, fluentem lacte et melle,
 præcipuam terrarum omnium :
 Quia judicia mea projecerunt,
 et in præceptis meis non ambulaverunt,
 et sabbata mea violaverunt :
 post idola enim cor eorum gradiebatur.
 Et pepercit oculus meus super eos, ut interficerem eos,
 nec consumpsi eos in deserto.
 Dixi autem ad filios eorum in solitudine :
 In præceptis patrum vestrorum nolite incedere,
 nec judicia eorum custodiatis,
 nec in idolis eorum polluamini.
D Ego Dominus Deus vester :
 in præceptis meis ambulate,
 judicia mea custodite et facite ea :
 Et sabbata mea sanctificate,
 ut sit signum inter me et vos,
 et sciatis (Al. sciatur) quia ego sum Dominus Deus vester.
 Et exacerbaverunt me filii,
 in præceptis meis non ambulaverunt,
 et judicia mea non custodierunt ut facerent ea :

¹ In exemplaribus Canonis, *Et tu, filii hominis* quod Syrus et Arabs retinent. Hebræus tamen. Commentaria S. Hieronymi, tresque antiquissimi mss. codices sacrorum Bibliorum, nihil amplius legunt præter id, quod e nobis positum legitur. MART.

² Palatin. ms. alique penes Martian. Hebræo pressius, *In caveam in catenis, et adduxerunt eum,* etc.

³ Canon San-Germanensis et ms. Corbiensis prima manu, *In sceptrum dominantium.* MART.

quæ cum fecerit homo, vivet in eis :
 et sabbata mea violaverunt :
 Et comminatus sum ut effunderem furorem meum
 super eos,
 et implerem iram meam in eis in deserto.
 Averti autem manum meam,
 et feci propter nomen meum, ut non violaretur
 coram gentibus,
 de quibus eieci eos in oculis earum.
 Iterum levavi manum meam in eos in solitudine,
 ut dispergerem illos in nationes, et ventilarem in
 terras :
 Eo quod iudicia mea non fecissent,
 et præcepta mea reprobassent,
 et sablata mea violassent,
 et post idola patrum suorum fuissent oculi eorum.
 Ergo et ego dedi eis præcepta non bona,
 et iudicia in quibus non vivent.
 Et pollui eos in muneribus suis.
 cum offerrent omne quod aperit vulvam, propter
 delicta sua :
 et scient quia ego Dominus.
 Quamobrem loquere ad domum Israel, filii hominis,
 et dices ad eos :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Adhuc et in hoc blasphemaverunt me patres vestri,
 cum sprevisset me contemnentes :
 Et induxissem eos in terram, super quam levavi
 manum meam, ut darem illam eis.
 Viderunt omnem collem excelsum, et omne lignum
 nemorosum,
 et immolaverunt ibi victimas suas ;
 et dederunt ibi irritationem oblationis suæ,
 et posuerunt ibi odorem suavitatis suæ.
 et libaverunt (*Al. add. ibi*) libationes suas.
 Et dixi ad eos :
 Quid est excelsum, ad quod vos ingredimini ?
 et vocatum est nomen ejus : Excelsum, usque ad
 hanc diem.
 Propterea dic ad domum Israel :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Certe (*Al. tac. certe*) in via patrum vestrorum vos
 polluimini, et post offendicula eorum vos for-
 nicamini :
 Et in oblatione donorum vestrorum,
 cum transducitis filios vestros per ignem,
 vos polluimini in omnibus idolis vestris usque
 hodie :
 Et ego respondebo vobis, domus Israel ?
 Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non respon-
 debo vobis.
 Neque cogitatio mentis vestræ fiet, dicentium :
 Erimus sicut gentes, et sicut cognationes terræ,
 ut colamus ligna et lapides.
 Vivo ego, dicit Dominus Deus.
 quoniam in manu forti, et brachio extento, et in
 furore effuso regnabo super vos.
 Et educam vos de populis :
 et congregabo vos de terris, in quibus, dispersi
 estis : in manu valida, et in brachio extento,
 et in furore effuso regnabo super vos.
 Et adducam vos in desertum populorum,
 et iudicabor vobiscum ibi facie ad faciem.
 Sicut iudicio contendi adversum patres vestros in
 deserto terræ Ægypti,
 si iudicabo vos, dicit Dominus Deus.
 Et subiciam vos sceptro meo,
 et inducam vos in vinculis fœderis.
 Et eligam de vobis transgressores et impios,
 et de terra incolatus eorum educam eos,
 et terram Israel non ingredientur :
 et scient quia ego Dominus.
 Et vos, domus Israel,
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Singuli post idola vestra ambulate, et servite eis.
 Quod si et in hoc non audieritis me,
 et nomen meum sanctum pollueritis ultra in mu-

A neribus vestris, et in idolis vestris :
 In monte sancto meo, in monte excelso Israel, et
 ait Dominus Deus,
 ibi serviet mihi omnis domus Israel ;
 Omnes, inquam, in terra, in qua placebunt mihi.
 et ibi quæram primitias vestras, et initium de-
 cimarum vestrarum in omnibus sanctificatio-
 nibus vestris.
 In odorem suavitatis suscipiam vos,
 cum eduxero vos de populis, et congregavero vos
 de terris in quas dispersi estis,
 et sanctificabor, in vobis in oculis nationum.
 Et scietis quia ego Dominus,
 cum induxero vos ad terram Israel,
 in terram pro qua levavi manum meam, ut darem
 eam patribus vestris.
 Et recordabimini ibi viarum vestrarum, et omnium
 scelerum vestrorum, quibus polluti estis in
 eis : et displicebitis vobis in conspectu vestro in
 omnibus malitiis vestris, quas fecistis.
 Et scietis quia ego Dominus,
 cum benefecero vobis propter nomen meum,
 et non secundum vias vestras malas,
 neque secundum scelera vestra pessima, domus
 Israel, ait Dominus Deus.
 Et factus est sermo Domini ad me, dicens :
 Fili hominis,
 pone faciem tuam contra viam Austri, et stilla ad
 Africum,
 et propheta ad saltum agri meridiani.
 Et dices saltui meridiano :
 Audi verbum Domini :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Ecce ego succendam in te ignem,
 et comburam in te omne lignum viride, et omne
 lignum aridum.
 Non exstinguetur flamma succensionis :
 et comburetur in ea omnis facies ab Austro usque
 ad Aquilonem.
C Et videbit universa caro, quia ego Dominus succendi
 eam,
 nec exstinguetur.
 Et dixi :
 A a a, Domine Deus
 Ipse dicunt de me :
 Nunquid non per parabolas loquitur iste ?
 (*Cap. XXI.*) Et factus est sermo Domini ad me,
 dicens :
 Fili hominis,
 pone faciem tuam ad Jerusalem, et stilla ad san-
 ctuaria,
 et propheta contra humum Israel :
 Et dices terræ Israel :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Ecce ego ad te,
 et ejiciam gladium meum de vagina sua,
 et occidam in te justum et impium.
 Pro eo autem quod occidisti in te justum et impium,
 idcirco egredietur gladius meus de vagina sua ad
 omnem carnem ab Austro ad Aquilonem :
 Ut sciat (*Al. et sciet*) omnis caro quia ego Do-
 minus eduxi gladium meum de vagina sua ir-
 revocabilem.
 Et tu, filii hominis,
 ingemisce in contritione lumborum,
 et in amaritudinibus ingemisce coram eis.
 Cumque dixerunt ad te :
 Quare tu gemis ?
 dices :
 Pro auditu : quia venit
 Et tabescet omne cor, et dissolventur universæ ma-
 nus,
 et infirmabitur omnis spiritus, et per cuncta ge-
 nua fluent aquæ.
 Ecce venit, et fiet, ait Dominus Deus (*Al. tac. Deus*).
 Et factus est sermo Domini ad me, dicens :
 Fili hominis,

propheta, et dices :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Loquere :
 Gladius, gladius exacutus est, et limatus.
 Ut cædat victimas, exacutus est :
 ut splendeat, limatus est :
 Qui moves sceptrum filii mei,
 succidisti omne lignum.
 Et dedi eum ad levigandum, ut teneatur manu :
 iste exacutus est gladius, et iste limatus,
 ut sit in manu interficientis.
 Clama, et ulula, filii hominis,
 quia hic factus est in populo meo,
 hic in cunctis ducibus Israel qui fugerant :
 Gladio traditi sunt cum populo meo,
 idcirco plaude super femur, qui probatus est :
 et hoc, cum sceptrum subverterit, et non crit,
 dicit Dominus Deus.
 Tu ergo, filii hominis, propheta, et percute manu
 ad manum,
 et duplicetur gladius, ac triplicetur gladius in-
 terfectorum :
 Hic est gladius occisionis magnæ,
 qui obstupescere eos facit, et corde tabescere, et
 multiplicat ruinas.
 In omnibus portis eorum dedi conturbationem
 gladii acuti, et limati ad fulgendum,
 amicti ad cædem.
 Exacuere, vade ad dexteram, sive ad sinistram,
 quocunque faciei tuæ est appetitus.
 Quin et ego p'audam manu ad manum,
 et implebo indignationem meam,
 ego Dominus locutus sum.
 Et factus est sermo Domini ad me, dicens :
 Et tu, filii hominis,
 pone tibi duas vias, ut veniat gladius regis Ba-
 bylonis :
 De terra una egredientur ambæ :
 et manu capiet conjecturam,
 in capite viæ civitatis conjiciet.
 Viam pones ut veniat gladius ad Rabbath aliorum
 Ammon,
 et ad Judam in (Al. et ad) Jerusalem munitissi-
 mam.
 Stetit enim rex Babylonis in bivio, in capite dua-
 rum viarum, divinationem quærens,
 commiscens sagittas : interrogavit idola,
 exta consuluit.
 Ad dexteram ejus facta est divinatio super Jerusa-
 lem,
 ut ponat arietes,
 ut aperiat os in cæde,
 ut elevet vocem in ululatu,
 ut ponat arietes contra portas,
 ut comportet aggerem,
 ut ædificet munitiones.
 Eritque quasi consulens frustra oraculum in ocu-
 lis eorum,
 et sabbatorum otium imitans :
 Ipse autem recordabitur iniquitatis ad capiendum.
 Idcirco hæc dicit Dominus Deus :
 Pro eo quod recordati estis iniquitatis vestræ, et
 revelastis prævaricationes vestras,
 et apparuerunt peccata vestra in omnibus cogi-
 tationibus vestris :
 Pro eo, inquam, quod recordati estis, manu capie-
 mini.
 Tu autem, profane, impie, dux Israel,
 cujus venit dies in tempore iniquitatis præfinita :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Aufer cidarim, tolle coronam :
 nonne hæc est, quæ humilem sublevavit, et sub-
 limem humiliavit ?

¹ Consutum hic habet Canonis San-Germanensis textus sacer scholion istud sequens : « Non est dæmonum divinatio, sed Dei judicium, qui perfectæ

A Iniquitatem, iniquitatem, iniquitatem ponameam :
 et hoc non factum est, donec veniret (Al. fiet et
 veniat) cujus est judicium,
 et tradam ei.
 Et tu, filii hominis, propheta, et dic :
 Hæc dicit Dominus Deus ad filios Ammon,
 et ad opprobrium eorum, et dices :
 Mucro, mucro, evagina te ad occidendum,
 lima te, ut interficias, et fulgeas,
 Cum tibi viderentur vana, et divinarentur menda-
 cia¹,
 ut daretis super colla vulneratorum impiorum :
 quorum venit dies tempore iniquitatis præfinita.
 Revertere ad vaginam tuam, in loco in quo crea-
 tus es,
 in terra nativitatis tuæ judicabo te,
 et effundam super te indignationem meam :
 In igne furoris mei sufflabo in te,
 daboque te in manus hominum insipientium
 (Al. stultorum), et fabricantium interitum (Al.
 corruptionem).
 B
 Igni eris cibus,
 sanguis tuus erit in medio terræ,
 oblivioni traderis :
 quia ego Dominus locutus sum.
 (Cap. XXII). Et factum est verbum Domini ad me,
 dicens :
 Et tu, filii hominis,
 num judicas, num judicas civitatem sangui-
 num ?
 Et ostendes (Al. ostensis) ei omnes abominationes
 suas, et dices :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Civitas effundens sanguinem in medio sui, ut ve-
 niat tempus ejus :
 et quæ fecit idola contra semetipsam, ut pollue-
 retur.
 In sanguine tuo, qui a te effusus est, deliquisti :
 et in idolis tuis, quæ fecisti, polluta es :
 C
 Et appropinquare fecisti dies tuos,
 et adduxisti tempus annorum tuorum ;
 Propterea dedi te opprobrium gentibus,
 et irrisionem universis terris.
 Quæ juxta sunt, et quæ procul a te, triumphabunt
 de te :
 sordida, nobilis, grandis interitu.
 Ecce principes Israel singuli in brachio suo fue-
 runt in te,
 ad effundendum sanguinem.
 Patrem et matrem contumeliis affecerunt in te,
 advenam calumniati sunt in medio tui,
 pupillum et viduam contristaverunt apud te :
 Sanctuaria mea sprevisi (Al. sprevisis), (Al. pol-
 luistis),
 et sabbata mea polluisti.
 Viri detractores fuerunt in te ad effundendum san-
 guinem,
 D
 et super montes comederunt in te,
 scelus operati sunt in medio tui.
 Verecundiora patris discooperuerunt in te,
 immunditatem menstruatæ humiliaverunt in te :
 Et unusquisque in uxorem proximi sui operatus
 est abominationem,
 et sorcer nurum suam polluit nefarie,
 frater sororem suam, filiam patris sui oppressit
 in te.
 Munera acceperunt apud te ad effundendum san-
 guinem :
 Usuram et superabundantiam accepisti,
 et avare proximos tuos calumniabaris
 meique oblita es, ait Dominus Deus :
 Ecce complosi manus meas super avaritiam tuam
 quam fecisti,

malitiæ dedit finem. » Unde fluxerit sententia hæc : Nostrum non est divinare. MART.

et super sanguinem qui effusus est in medio tui. Nunquid sustinebit cor tuum, aut praevalent manus tuae, in diebus quos ego faciam tibi? ego Dominus locutus sum, et faciam. Et dispergam te in nationes, et ventilabo te in terras. et deficere faciam immunditiam tuam a te. Et possidebo, te in conspectum gentium: et scies quia ego Dominus. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, versa est mihi domus Israel in scoriam: Omnes isti aes, et stannum, et ferrum, et plumbum in medio fornacis: scoria argenti facti sunt. Propterea haec dicit Dominus Deus: Eo quod versi estis omnes in scoriam, propterea ecce ego congregabo vos in medio Jerusalem, congregatione argenti, et aëris, et ferri, et stanni, et plumbi in medio fornacis: ut succendam in ea ignem ad conflandum. Sic congregabo in furore meo, et in ira mea, et requiescam: et conflabo vos. Et congregabo vos, et succendam vos in igne furoris mei, et conflabimini in medio ejus. Ut conflatur argentum in medio fornacis, sic eritis in medio ejus: et scietis quia ego Dominus, cum effuderim indignationem meam super vos. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, dic ei: Tu es terra immunda, et non compluta in die furoris. Conjuratio prophetarum in medio ejus. sicut leo rugiens, rapiensque praedam, animam devoraverunt, opes et pretium acceperunt, viduas ejus multiplicaverunt in medio illius. Sacerdotes ejus contempserunt legem meam, et polluerunt sanctuaria mea: inter sanctum et profanum non habuerunt distantiam: et inter pollutum et mundum non intellexerunt: et a sabbatis meis averterunt oculos suos, et coinquinabar in medio eorum. Principes ejus in medio illius, quasi lupi rapientes praedam ad effundendum sanguinem. et ad perdendas animas et avare ad sectanda lucra. Prophetæ autem ejus liniebant eos absque temperamento. videntes vana, et divinantes eis mendacium, dicentes: Haec dicit Dominus Deus, cum Dominus non sit locutus. Populi terræ calumniabantur calumniam, et rapiebant violenter: Egenum et pauperem affligebant, et advenam opprimebant calumnia absque iudicio. Et quæsi de eis vicum, qui interponeret sepem, et staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam: et non inveni. Et effudi super eos indignationem meam, in igne iræ meæ consumpsi eos: Viam eorum in caput eorum reddidi, ait Dominus Deus. (Cap. XXIII.) Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, duæ mulieres filiae unius matris fuerunt, et fornicatæ sunt in Ægypto,

in adolescentia sua fornicatæ sunt: Ibi subacta sunt ubera earum, et fractæ sunt mammæ pubertatis earum, Nomina autem earum, Oolla major, et Ooliba soror ejus: et habui eas, et pepererunt filios et filias. Porro earum nomina, Samaria Oolla, et Jerusalem Ooliba. Fornicata est igitur Oolla super me, et insanivit in amatores suos, in Assyrios propinquantes (Al. add. ei.) vestitos hyacintho, principes, et magistratus, juvenes cupidinis, universos equites, ascensores equorum. Et dedit fornicationes suas super eos electos, filios Assyriorum universos: Et in omnibus in quos insanivit, in immunditiis eorum polluta est. Insuper et fornicationes suas, quas habuerat in Ægypto, non reliquit: nam et illi dormierant cum ea in adolescentia ejus, et illi confregerant ubera pubertatis ejus, et affuderant fornicationem suam super eam. Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum, in manus filiorum Assur, super quorum insanivit libidine. Ipsi discooperuerunt ignominiam ejus, filios et filias ejus tulerunt, et ipsam occiderunt gladio; Et factæ sunt famosæ mulieres, et judicia perpetraverunt in ea. Quod cum vidisset soror ejus Ooliba, plusquam illa insanivit libidine: et fornicationem suam super fornicationem sororis suæ ad filios Assyriorum præbuit impudenter, ducibus et magistratibus ad se venientibus, indutis veste varia, equitibus, qui vectabantur equis, et adolescentibus forma cunctis egregia. Et vidi quod polluta esset via una ambarum. Et auxit fornicationes suas: cumque vidisset viros depictos in pariete, imagines Chaldæorum expressas coloribus, et accinctos balteis renes, et tiaras tinctas in capitibus eorum, formam ducum omnium, similitudinem filiorum Babylonis, terræque Chaldæorum, in qua orti sunt, Et insanivit super eos concupiscentia oculorum suorum, et misit nuntios ad eos in Chaldæam. Cumque venissent ad eam filii Babylonis ad cubilie mammaram, polluerunt eam stupris suis, et polluta est ab eis, et saturata est anima ejus ab illis. Denudavit quoque fornicationes suas, et discooperuit ignominiam suam: et recessit anima mea ab ea, sicut recesserat anima mea a sorore ejus, Multiplicavit enim fornicationes suas, recordans dies adolescentiæ suæ, quibus fornicata est in terra Ægypti. Et insanivit libidine super concubitum eorum, quorum carnes sunt, ut carnes asinorum: et sicut fluxus equorum, fluxus eorum. Et visitasti scelus adolescentiæ tuæ, quando subacta sunt in Ægypto ubera tua, et contractæ mammæ pubertatis tuæ. Propterea, Ooliba, haec dicit Dominus Deus: Ecce ego suscitabo omnes amatores tuos contra te, de quibus satiata est anima tua: et congregabo eos adversum te in circuitu: Filios Babylonis, et universos Chaldæos, nobiles, tyrannosque et principes, omnes filios Assyriorum, juvenes forma egregia,

Pone quoque eam super prunas vacuum,
 ut incalescat, et liquefiat æs ejus :
 Et conflatur in medio ejus (*Al. tacet* ejus) inquinamentum ejus,
 et consumatur rubigo ejus :
 Multo labore sudatum est,
 et non exivit de nimia rubigo ejus,
 neque per ignem.
 Immunditia tua execrabilis :
 quia mundare te volui, et non es mundata a sordibus tuis :
 Sed nec mundaberis prius,
 donec quiescere faciam indignationem meam in te.
 Ego Dominus locutus sum :
 Venit, et faciam :
 non transeam, nec parcam, nec placabor :
 Juxta vias tuas, et juxta adinventiones tuas judicabo
 [*Al. judicavi*] te, dicit Dominus.
 Et factum est verbum Domini ad me dicens :
 Fili hominis,
 ecce ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum
 in plaga :
 et non planges, neque plorabis, et non fluent lacrymæ tuæ.
 Ingemisce tacens,
 mortuorum luctum non facies :
 Corona tua circumligata sit tibi,
 et calceamenta tua erunt in pedibus tuis,
 nec amictu ora velabis,
 nec cibos lugentium comedes.
 Locutus sum ergo ad populum mane,
 et mortua est uxor mea vespere :
 fecitque (*Al. fecique*) mane sicut præceperat mihi.
 Et dicit ad me populus :
 Quare non indicas nobis, quid ista significant,
 quæ tu facis ?
 Et dixi ad eos :
 Sermo domini factus est ad me dicens :
 Loquere domui Israel :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Ecce ego polluam sanctuarium meum, superbiam
 imperii vestri, et desiderabile oculorum vestrorum,
 et super quo pavet anima vestra,
 et filii vestri, et filiæ vestræ, quas reliquistis, gladio cadent.
 Et facietis sicut feci :
 Ora amictu non velabitis,
 et cibos lugentium non comedetis.
 Coronas habebitis in capitibus vestris,
 et calceamenta in pedibus :
 Non plangetis neque flebitis,
 sed et tabescetis in iniquitatibus vestris,
 et unusquisque gemet ad fratrem suum.
 Eritque Ezechiel vobis in portentum :
 juxta omnia quæ fecit, facietis cum venerit istud :
 et scietis quia ego Dominus Deus.
 Et tu, fili hominis.
 ecce in die, qua tollam ab eis fortitudinem
 eorum,
 et gaudium dignitatis, et desiderium oculorum
 eorum,
 super quo requiescunt animæ eorum,
 filios et filias eorum :
 In die illa cum venerit fugiens ad te, ut annuntiet
 tibi :
 In die, inquam, illa aperietur os tuum cum eo qui
 fugit :
 et loqueris, et non silebis ultra :
 Erisque eis in portentum,
 et scietis quia ego Dominus.
 (*Cap. XXV.*) Et factus est sermo Domini ad me dicens :
 Fili hominis,
 pone faciem tuam contra filios Ammon, et prophetabis de eis.
 Et dices filiis Ammon :

A audite verbum Domini Dei :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Pro eo quod dixisti :
 Euge, euge super sanctuarium meum, quia pollutum est,
 et super terram Israel, quoniam desolata est :
 et super domum Juda, quoniam ducti sunt in captivitatem :
 Idcirco ego tradam te filiis orientalibus in hæreditatem,
 et collocabunt caulas suas in te,
 et ponent in te tentoria sua.
 Ipsi comedent fruges tuas :
 et ipsi hibent lac tuum (*Al. tacet* tuum).
 Daboque Rabbath in habitaculum camelorum,
 et filios Ammon in cubile pecorum :
 et scietis quia ego Dominus :
 Quia hæc dicit Dominus Deus :
 Pro eo quod plausisti mane et percussisti pede,
 et gavisus es ex toto affectu super terram Israel :
B Idcirco ecce ego extendam manum meam super te,
 et tradam te in direptionem gentium,
 et interficiam te de populis, et perdam de terris,
 et conteram :
 et scies quia ego Dominus,
 Hæc dicit Dominus Deus.
 Pro eo quod dixerunt Moab et Seir :
 Ecce sicut omnes gentes, domus Juda :
 Idcirco ecce ego aperiam humerum Moab de civitatibus,
 de civitatibus, inquam, ejus, et de finibus ejus,
 inclyta terræ Beth-Jesimoth et Beel-Meon et Cariathaim,
 Filiis orientis cum filiis Ammon,
 et dabo eam in hæreditatem :
 ut non sit ultra memoria filiorum Ammon ignotibus.
 Et in Moab faciam judicia :
 et scient quia ego Dominus.
C Hæc dicit Dominus Deus :
 Pro eo quod fecit Idumæa ultionem, ut se vindicaret
 de filiis Juda,
 peccavitque delinquens, et vindictam expetivit
 de eis,
 Idcirco hæc dicit Dominus Deus :
 Extendam manum meam super Idumæam,
 et auferam de ea hominem et jumentum,
 et faciam eam desertam ab austro :
 et qui sunt (*Al. desunt* in Dedan, gladio cadent.
 Et dabo ultionem meam super Idumæam per manum
 populi mei Israel :
 et facient (*Al. faciam*) in Edom juxta iram meam,
 et furorem meum :
 et scient vindictam (*Al. indignationem*) meam,
 dicit Dominus Deus.
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Pro eo quod fecerunt Palæstini in vindictam,
 et ultis se sunt toto animo, interficientes et implentes inimicitias veteres :
D Propterea hæc dicit Dominus Deus :
 Ecce ego extendam manum meam super Palæstinos,
 et interficiam interfectores,
 et perdam reliquas maritimæ regionis :
 Faciamque in eis ultiones magnas arguens in furore :
 et scient quia ego Dominus,
 cum dederò vindictam meam super eos.
 (*Cap. XXVI.*) Et factum est in undecimo anno prima
 mensis, factus est sermo Domini ad me, dicens :
 Fili hominis,
 pro eo quod dixit Tyrus de Jerusalem :
 Euge, contractæ sunt portæ populorum,
 conversa est ad me :
 implebor, deserta est.
 Propterea hæc dicit Dominus Deus :
 Ecce ego super te, Tyre,
 et ascendere faciam ad (*Al. super*) te gentes multas
 sicut ascendit mare fluctuans.

Et dissipabunt muros Tyri, et destruent turres ejus: **A** et radam pulverem ejus de ea, et dabo eam in limpidissimam petram.
 Siccatio sagenarum erit in medio maris, quia ego locutus sum, ait Dominus Deus: Et erit in direptionem gentibus.
 Filiae quoque ejus, quæ sunt in agro, gladio interficiantur: et scient quia ego Dominus.
 Quia hæc dicit Deus (*Al. tacet Deus*): Ecce ego adducam ad Tyrum Nabuchodonosor regem Babylonis ab aquilone, regem regum, cum equis, et curribus, et equitibus, et cætu, populoque magno.
 Filias tuas, quæ sunt in agro, gladio interficiet: et circumdabit te munitionibus, et comportabit aggerem in gyro. et levabit contra te clypeum.
 Et vineas ¹, et arietes temperabit in muros tuos, et turres tuas destruet in armatura sua.
 Inundatione equorum ejus aperiet te pulvis eorum: **B** a sonitu equitum, et rotarum, et curruum, movebuntur muri tui, dum ingressus fuerit portas tuas quasi per introitum urbis dissipatæ.
 Ungulis equorum suorum conculcabit omnes plateas tuas: populum tuum gladio cædet, et statuæ tuæ nobiles in terram corruent.
 Vastabunt opes tuas, diripient negotiationes tuas: Et destruent muros tuos, et domos tuas præclaras subvertent: Et lapides tuos, et ligna tua, et pulverem tuum in medio aquarum ponent.
 Et quiescere faciam multitudinem canticorum tuorum, et sonitus cithararum tuarum non audientur amplius.
 Et dabo te in limpidissimam petram, siccatio sagenarum eris, nec ædificaberis ultra: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.
 Hæc dicit Dominus Deus Tyro: Nunquid non a sonitu ruinæ tuæ, et gemitu interfectorum tuorum, cum occisi fuerunt in medio tui, commovebuntur insulæ?
 Et descendunt de sedibus suis omnes principes maris: et auferent exuvias suas, et vestimenta sua varia abjicient, et induentur stupore:

¹ Verbum istud *vineas* non intelligentes veteres librarii mutarunt in mss aliquot codicibus in *lineas*. Est autem *vineas* instrumentum bellicum sub quo oppugnantes urbem tutius ad muros subvertendos pugnant. MART.

² Quod habet Hebr. בנין ac proprie sonat, *ædificatores tui*; si aliis punctis instruat, satis commode redditur, *filiis tui*; quod præferunt LXX, υιοι σου. Hieronymus, qui *fnitimi* interpretatus est, dicitur doctis viris utramque lectionem servare voluisse; quod tamen qua ratione intelligant, non video: ut enim demus utcunque filiis finitimos, comparari, ab ædificationibus nomen illud abludit immane quantum. Ego eam esse arbitror veterem lectionem Latinam, quam S. Pater duxit retinendam; nam et Græcum celebre exemplar Parisiensium Jesuitarum, in Hexaplicis a Montefauconio laudatum præfert sub asterisco οὐ δμοροι, *contermini*, sive *fnitimi*.

³ Uno verbo legitur in Hebr. יחיתל, quod sonat *duplicibus*, nempe *tabulis*. Hieronymus non inerudite verbum illud in duo est dispersit, legitque,

In terra sedebunt: et attoniti super repentino casu tuo admirabuntur.
 Et assumentes super te lamentum, dicent tibi: Quomodo peristi quæ habitas in mari, urbs inclyta, quæ fuisti fortis in mari cum habitatoribus tuis, quos formidabant universi?
 Nunc stupebunt naves in die pavoris tui: et turbabuntur insulæ in mari, eo quod nullus egrediatur ex te.
 Quia hæc dicit Dominus Deus (*Al. tacet Deus*): Cum dederò te urbem desolatam, sicut civitates quæ non habitantur; et adduxero super te abyseum, et operuerint te aquæ multæ:
 Et detrahero te cum his qui descendunt in lacum ad populum sempiternum. et collocavero te in terra novissima sicut solitudines veteres, cum his qui deducuntur in lacum, ut non habiteris:
 Porro cum dederò (*Al. Et dederò*) gloriam in terra viventium.
 In nihilum redigam te, et non eris, et requisita non invenieris ultra in sempiternum, dicit Dominus Deus.
 (*Cap. XXVII.*) Et factum est verbum Domini ad me, dicens:
 Tu ergo, fili hominis, assume super Tyrum lamentum: Et dices Tyro, quæ habitat in introitu maris, negotiationi populorum ad insulas multas: Hæc dicit Dominus Deus: O Tyre, tu dixisti: Perfecti decoris ego sum, et in corde maris sita.
 Finitimi tui ², qui te ædificaverunt, impleverunt decorem tuum: Abietibus de Sanir exstruxerunt te cum omnibus tabulis maris ³: Cedrum de Libano tulerunt ut facerent tibi malum.
 Quercus de Basan dolaverunt in remos tuos: transtra tua fecerunt tibi ex ebore Indico, et prætoriola de insulis Italiæ.
 Byssus varia de Ægypto texta est tibi in velum ut poneretur in malo:
 Hyacinthus et purpura de insulis Elisa facta sunt operimentum tuum.
 Habitatores Sidonis et Aradii (h. Arvad ⁴) fuerunt remiges tui: sapientes tui, Tyre, facti sunt gubernatores tui. Senes Biblii ⁵, et prudentes ejus, præbuerunt nautas ad ministerium variæ suppellectilis tuæ:

nulla mutatione literarum factæ יחיתל, *tabulis maris*.

⁴ Scholia marginalia, quæ deinceps occurrunt in Ezechie propheta, desumpta sunt e Canone Ecclesiæ Carcassonensis: exemplar enim San-Germanense nostrum nihil habet ad margines librorum prophetarum præter quasdam variantes lectiones levioris momenti. MART.

⁵ Ita legunt omnes mss. codices Bibliorum, nullo excepto ex iis quos inspeximus. Variant solummodo in voce *præbuerunt*; quia plures retinent corruptam lectionem *habuerunt*. In cunctis quoque mss. exemplaribus Commentariorum S. Hieronymi in Ezechielem, ter hoc modo positum invenimus: *Senes Byblii et prudentes ejus præbuerunt nautas*. etc. Mirumque nobis est viros doctos adeo falsos esse hic loci, ut putarint propter Hebræum hodiernum בנין זקני זענה גבול, id est, *senes Biblii*, in libris LXX errore librorum Βιβλιων legi. pro Γιβλιων; et Gehalitas a propheta nunc memoratos, ingeniosos fuisse architectos, qui in exstructione templi Salomonici celebrantur. Quod

omnes naves maris, et nautæ earum, fuerunt in A
populo negotiationis tuæ.
Persæ, et Lydia, et Libyes erant in exercitu tuo
viri bellatores tui :
clypeum et galeam suspenderunt in te pro ornatu
tuo,
Filii Aradii (h. Arvad) cum exercitu tuo erant
super muros tuos in circuitu :
sed et Pygmæi, qui erant in turribus tuis, pha-
retas suas suspenderunt in muris tuis per
gyrum :
ipsi compleverunt pulchritudinem tuam.
Carthaginenses negotiatores tui, a multitudine
cunctorum divitiarum,
argento, ferro, stanno, plumboque repleverunt
nundinas tuas.
Græcia, Thubal, et Mosoch, ipsi institores tui :
mancipia, et vasa ærea adduxerunt populo tuo.
De domo Thogorma, equos, et equites,
et mulos adduxerunt ad forum tuum.
Filii Dedan negotiatores tui :
et insulæ multæ, negotiatio manus tuæ,
dentes eburneos et ebeninos commutaverunt in
pretio tuo.
Syrus negotiator tuus propter multitudinem operum
tuorum,
gemma (Al. guttam), et purpuram, et scutu-
lata, et byssum, et sericum, et coccum (h. chad
chod¹) proposuerunt in mercatu tuo.
Juda et terra Israel ipsi institores tui in frumento
primo,
balsamum, et mel, et oleum, et resinam propo-
suerunt in nundinis tuis.
Damascenus negotiator tuus
in multitudine operum tuorum, in multitudine
(Al. copia) diversarum opum,
in vino pingui, in lanis coloris optimi.
Dan et Græcia, et Mosel (h. Muzal),
in nundinis tuis proposuerunt ferrum fabrefa- C
ctum :
stacte et calamus in negotiatione tua.
Dedan institores tui
in tapetibus ad sedendum
Arabia, et universi principes Cedar, ipsi negotiato-
res manus tuæ :
cum agnis, et arietibus, et hædis venerunt ad te
negotiatores tui.
Venditores Saba, et Reema (h. Raama), ipse nego-
tiatores tui ;
cum universis primis aromatibus, et lapide pre-
tioso (Al. pretiosissimo), et auro, quod propo-
suerunt in mercatu tuo.
Haran, et Chene, et Eden, negotiatores tui ;
Saba, Assur, et Chelmad, venditores tui.
Ipsi negotiatores tui
multifariam involucris hyacinthi, et polymitorum
gazarumque pretiosarum, quæ obvolutæ et
astrictæ erant funibus :
cedros quoque habebant in negotiationibus tuis.
Naves maris, principes tui in negotiatione tua :
et repleta es, et glorificata nimis in corde maris.
In aquis multis adduxerunt te remiges tui :
ventus auster contrivit te in corde maris,
Divitiæ tuæ, et thesauri tui, et multiplex instru-

mentum tuum :
nautæ tui, gubernatores tui, qui tenebant supel-
lectilem tuam, et populo tuo præerant ;
viri quoque bellatores tui, qui erant in te,
cum universa multitudine tua, quæ est in medio
tui,
cadent in corde maris in die ruinæ tuæ.
A sonitu clamoris gubernatorum tuorum conturba-
buntur classes ;
Et descendent in navibus suis omnes qui tenebant
remum ;
Nautæ et universi gubernatores maris in terra sta-
bunt ;
et ejulabunt super te voce magna, et clamabunt
amare,
et superjacent pulverem capitibus suis, et cinere
conspurgentur.
Et radent super te calvitium, et accingentur ciliciis,
et plorabunt te in amaritudine animæ ploratu
amarissimo.
B Et assument super te carmen lugubre, et plangent
te ;
Quæ est ut Tyrus, quæ obmutuit in medio maris?
Quæ in exitu negotiationum tuarum de mari im-
plesti populos multos :
in multitudine divitiarum tuarum et populorum
tuorum, ditasti reges terræ (Al. multos).
Nunc contrita es a mari ;
in profundis aquarum opes tuæ,
et omnis multitudo tua, quæ erat in medio tui,
cecidit.
Universi habitores insularum obstupuerunt super
te ; et reges earum omnes tempestate percussi
mutaverunt vultus.
Negotiatores populorum (Al. gentium) sibilaverunt
super te ;
ad nihilum deducta es, et non eris (Al. add.
ultra) usque in perpetuum.
C (Cap. XXVIII.) Et factus est sermo Domini ad me,
dicens :
Fili hominis,
dic principi Tyri :
Hæc dicit Dominus Deus :
Eo quod elevatum est cor tuum, et dixisti :
Deus ego sum, et in cathedra Dei sedeo (Al. sedi)
in corde maris ;
Cum sis homo, et non Deus ;
et dedisti cor tuum quasi cor Dei ;
Ecce sapientior es tu Daniele ;
omne secretum non est absconditum a te.
In sapientia et prudentia tua fecisti tibi fortitudinem,
et acquisisti aurum et argentum in thesauris
tuis.
In multitudine sapientiæ tuæ, et in negotiatione tua
multiplicasti tibi fortitudinem :
et elevatum est cor tuum in robore tuo.
Propterea hæc dicit Dominus Deus (Al. tacet Deus) ;
Eo quod elevatum est cor tuum quasi cor Dei ;
D idcirco ecce ego adducam super te alienos, ro-
bustissimos gentium ;
et nudabunt gladios suos super pulchritudinem
sapientiæ tuæ,
et polluent decorem tuum.
Interficiet et detrahent (Al. tradent) te :
et morieris in interitu occisorum in corde maris.

ex ipsa Scriptura refelli potest ; nam hoc loco de
nautis sermo est ac de navibus, non de ædificiis
et architectis. Præbebant igitur Tyro *Biblii* sive
Byblii nautas peritissimos ad scissuras navium
sarciendas juxta litteram Hebraicam ; id nos dici-
mus Gallice, *pour calfeuter les vaisseaux*. Cæterum
Giblii iidem sunt qui *Biblii* : *Gibel* namque apud
Geographos est *Gebala*, urbs Phœnicis, aliis *Byblos*,
sive *Byb'us*, quæ *Giblet* dicitur, teste Bocharto. At
quid Lexicorum geographicorum auxilia quærimus?

In promptu nobis est liber S. Hieronymi de locis
Hebraicis ubi recensens nomina quæ ab elemento
Bincipiunt in Regnorum libris, hæc ab eo posita
leguntur : *Biblos, civitas Phœnicis, cujus meminil
Ezechiel ; pro qua in Hebraico continetur GEBEL,*
Conaule etiam scholia Canonis Hebraicæ veritatis
lib. I Malachim (III Reg.) cap. v.

MART.

¹ Aliquot mss. habent in contextu sacro scholion
istud marginale ; *chod chod*. MART

Nunquid dicens loqueris : Deus ego sum :
 coram interficientibus te ;
 cum sis homo, et non Deus,
 in manu occidentium te ?
 Morte incircumcisorum morieris in manu alieno-
 rum ;
 quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.
 Et factus est sermo Domini ad me, dicens :
 Fili hominis,
 leva planctum super regem Tyri :
 et dices ei :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Tu signaculum similitudinis,
 plenus sapientia, et perfectus decore,
 in deliciis paradisi Dei fuisti ;
 omnis lapis pretiosus operimentum tuum ;
 sardius, topazius, et jaspis, et chrysolitus, onyx,
 et beryllus, sapphirus, et carbunculus, et smar-
 ragdus ; aurum, opus decoris tui ;
 et foramina tua in die, qua conditus es, præpa-
 rata sunt,
 Tu cherub extentus, et protegens,
 et posui te in monte sancto Dei,
 in medio lapidum ignitorum ambulasti.
 Perfectus in viis tuis a die conditionis tuæ,
 donec inventa est iniquitas in te.
 In multitudine negotiationis tuæ repleta sunt inte-
 riora tua iniquitate, et peccasti ;
 et ejeci te de monte Dei, et perdidisti te, o cherub
 protegens, de medio lapidum ignitorum.
 Et elevatum est cor tuum in decore tuo :
 Perdidisti sapientiam tuam in decore tuo (*Al. in-*
pulchritudine tua),
 in terram projecisti te ;
 ante faciem regum dedi te, ut cernerent te.
 In multitudine iniquitatum tuarum et iniquitate ne-
 gotationis tuæ,
 polluisti sanctificationem tuam :
 Producam ergo ignem de medio tui, qui comedat C
 te, et dabo te in cinerem super terram in con-
 spectu omnium videntium te.
 Omnes, qui viderint te in gentibus, obstupescant
 super te ;
 nihili factus es, et non eris in perpetuum.
 Et factus est sermo Domini ad me, dicens :
 Fili hominis,
 pone faciem tuam contra Sidonem ;
 et prophetabis de ea, et dices :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Ecce ego ad te, Sidon, et glorificabor in medio tui :
 et scient quia ego Dominus,
 cum fecero in ea judicia, et sanctificatus fuero
 in ea.
 Et mittam ei pestilentiam et sanguinem in plateis
 ejus :
 et corruent interfecti in medio ejus gladio per
 circuitum,
 et scient quia ego Dominus.
 Et non erit ultra domui Israel offendiculum amari-
 tudinis,
 et spina dolorem inferens undique per circuitum
 eorum, qui adversantur eis :
 et scient quia ego Dominus Deus.
 Hæc dicit Dominus Deus :

A Quando congregavero domum Israel de populis, in
 quibus dispersi sunt, sanctificabor in eis coram
 gentibus :
 et habitabunt in terra sua, quam dedi servo meo
 Jacob.
 Et habitabunt in ea securi :
 et ædificabunt domos, et plantabunt vineas, et
 habitabunt confidenter,
 cum fecero judicia in omnibus qui adversantur
 eis (*Al. tacet eis*) per circuitum.
 Et scient quia ego Dominus Deus eorum.
 (*Cap. XXIX.*) In anno decimo¹, in decimo mense,
 undecima die mensis,
 Factum est verbum Domini ad me, dicens :
 Fili hominis,
 pone faciem tuam contra Pharaonem regem
 Ægypti,
 et prophetabis de eo, et Ægypto universa :
 Loquere, et dices :
 B Hæc dicit Dominus Deus :
 Ecce ego ad te, Pharaon, rex Ægypti, draco magne,
 qui cubas in medio fluminum tuorum, et dices :
 Meus est fluvius, et ego feci memetipsum.
 Et ponam frenum in maxillis tuis :
 et agglutinabo pisces fluminum tuorum squamis
 tuis.
 Et extraham te de medio fluminum tuorum,
 et universi pisces tui squamis tuis adhærebunt.
 Et projiciam te in desertum, et omnes pisces flumi-
 nis tui :
 super faciem terræ cades,
 non colligeris, neque congregaberis.
 Bestiis terræ, volatibus cæli,
 dedi ad devorandum.
 Et scient omnes habitatores Ægypti quia ego
 Dominus :
 pro eo quod fuisti baculus arundineus domui
 Israel.
 C Quando apprehenderunt te manu (*Al. add. sua*), et
 confractus es,
 et lacerasti omnem humerum eorum.
 Et innitentibus eis super te, comminutus es,
 et dissolvisti omnes renes eorum.
 Propterea hæc dicit Dominus Deus :
 Ecce ego adducam super te gladium,
 et interficiam de te hominem et jumentum.
 Et erit terra Ægyptii in desertum, et in solitudinem,
 et scient quia ego Dominus :
 pro (*Al. tacet pro*) eo quod dixeris : Fluvius
 meus est, et ego feci eum.
 Idcirco ecce ego ad te, et ad flumina tua :
 daboque terram Ægypti in solitudines, gladio
 dissipatam,
 a turre Syenes, usque ad terminos Æthiopiæ.
 Non pertransibit eam pes hominis,
 neque pes jumenti gradietur in ea.
 et non habitabitur quadraginta annis.
 D Daboque terram Ægypti desertam in medio terra-
 rum desertarum,
 et civitates ejus in medio urbium subversarum.
 Et erunt desolatæ quadraginta annis,
 et dispergam Ægyptios in nationes, ventilabo
 eos in terras.
 Quia hæc dicit Dominus Deus :

¹ In anno decimo. Locus multum implicatus propter diversionem lectionum. In Hebræo ho-
 lierno legimus : In anno decimo, in decimo, in
 duodecimo mensis. Apud LXX vere : In anno duo-
 decimo, in decimo mense, una mensis. Ms. Alex. :
 In anno decimo, in undecimo mense, etc. Porro
 Hieronymus textum hujus capituli lib. ix in
 Ezechielum sic affert : In anno decimo (sive
 juxta LXX duodecimo) in decimo mense (sive juxta
 Hebræum, duodecimo) : in prima (sive una) mensis,
 etc. Postea tamen edisserens caput tricesimum

ejusdem prophetæ, codicum Latinorum veritatem
 manifeste comprobatur his verbis : Post vicesimum
 et septimum annum captivitatis regis Joachim,
 revertitur ad præsens tempus, quando contra
 Ægyptum cæperat prophetare, id est, ad annum
 decimum, et decimum mensem, undecimam mensis
 diem, etc. Hæc, ni fallor, plane evincunt genuinam
 esse lectionem, quam representant exemplaria
 Latinorum ; alias autem lectiones fuisse permistas
 atque vitiatas, ut ex contentione earumdem facile
 liquet. MART.

Post finem quadraginta annorum congregabo Ægyptum de populis in quibus dispersi fuerant, Et reducam captivitatem Ægypti, et collocabo eos in terra Phatures (h. Phathroz), in terra nativitatis suæ, et erunt ibi in regnum humile : Inter cætera regna erit humillima, et non elevabitur ultra super nationes, et imminuam eos ne imperent gentibus. Neque erunt ultra domui Israel in confidentia, ducentes iniquitatem, ut fugiant et sequantur eos : et scient quia ego Dominus Deus. Et factum est in vicesimo et septimo anno, in primo, in una mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens : Fili hominis, Nabuchodonosor rex Babylonis servire fecit exercitum suum servitute magna adversus Tyrum : Omne caput decalvatum, et omnis humerus depilatus est : et merces non est reddita ei, neque exercitui ejus, de Tyro, pro servitute qua servivit mihi adversus eam. Propterea hæc dicit Dominus Deus : Ecce ego dabo Nabuchodonosor regem Babylonis in terra Ægypti) et accipiet (Al. auferet) multitudinem ejus, et deprædabitur manubias ejus, et diripiet spolia ejus. Et erit merces (Al. in mercedem) exercitui illius. Et operi, pro (Al. tacet pro) quo servivit (Al. add. mihi) adversus ad eam. Dedi et terram Ægypti, pro eo quod laboraverit (Al. laboraverunt) mihi, ait Dominus Deus. In die illo pullulabit cornu domui (Al. domus) Israel, et tibi dabo apertum os in medio eorum ; et scient quia ego Dominus. (Cap. XXX.) Et factum est verbum Domini ad me, dicens : Fili hominis, propheta, et dic : Hæc dicit Dominus Deus : Ululate, væ, væ diei ; quia juxta est dies, et appropinquat dies Domini ; dies nobis, tempus gentium erit. Et veniet gladius in Ægyptum : et erit pavor in Æthiopia, Cum ceciderint vulnerati in Ægypto, et ablata fuerit multitudo illius, et destructa fundamenta ejus. Æthiopia, et Libya, et Lydii, et omne reliquum vulgus, et Chub, et filii terræ fœderis, cum eis gladio cadent. Hæc dicit Dominus Deus : Et corruent fulciantes Ægyptum, et destruetur superbia imperii ejus : a turre Syenes (h. Zevene ¹) gladio cadent in ea, ait Dominus Deus exercituum ². Et dissipabuntur in medio terrarum desolataram, et urbes ejus in medio civitatum desertarum erunt. Et scient quia ego Dominus : cum dederò ignem in Ægypto, et attriti fuerint omnes auxiliares ejus. In die illa egredientur nuntii a facie mea in tribus,

¹ Advertant lectores Scholiasten Canonis legere □ Samech Hebræam ut z nostrum : Zevene pro Sevene ; Phatroz pro Phatros. MART.

² Non addit Hebr. exercituum : et hoc tamen etiam in Comment. Hieron. nomen retinet, expuncto altero Deus.

³ Exemplaria Canonis, dux terræ Ægypti. Apud Hieronymum in Commentariis, dux in terra

ad conterendam Æthiopiæ confidentiam ; Et erit pavor in eis in die Ægypti, quia absque dubio veniet. Hæc dicit Dominus Deus : Cessare faciam multitudinem Ægypti in manu Nabuchodonosor regis Babylonis. Ipse et populus ejus cum eo, fortissimi gentium, adducentur ad disperdendum terram : Et evaginabunt gladius super Ægyptum, et implebunt terram interfectis. Et faciam alveos fluminum aridos, et tradam terram in manu pessimorum. Et dissipabo terram et plenitudinem ejus in manu alienorum, ego Dominus locutus sum. Hæc dicit Dominus Deus. Et disperdam simulacra, et cessare faciam idola de Memphis (h. Noph). et dux de terra (Al. terræ) Ægypti ³ non erit amplius, et dabo terrorem in terra Ægypti. Et disperdam terram Phatures (h. Phathroz), et dabo ignem in Taphnis, et faciam judicia in Alexandria ⁴. Et effundam indignationem meam super Pelusium robur Ægypti, et interficiam multitudinem Alexandriæ, et dabo ignem in Ægypto : Quasi parturiens delebit Pelusium, et Alexandria erit dissipata, et in Memphis [h. Noph] angustiae quotidianæ. Juvenes Heliopoleos et Buhasti (h. Phibezeth) gladio cadent, et ipsæ captivæ ducentur. Et in Taphnis nigrescet dies. Cum contrivero ibi sceptrum Ægypti, et defecerit in ea superbia potentiae ejus : Ipsam nubes operiet, filiae autem ejus in captivitatem ducentur. Et judicia faciam in Ægypto ; et scient quia ego Dominus. Et factum est in undecimo anno, in primo mense, in septima mensis, factum est verbum Domini ad me dicens : Fili hominis, brachium Pharaonis regis Ægypti confregi, et ecce non est obvolutum ut restitueretur ei sanitas, ut ligaretur pannis, et fasciaretur (Al. sarciretur) linteolis, ut recepto robore, posset tenere gladium. Propterea hæc dicit Dominus Deus : Ecce ego ad Pharaonem regem Ægypti, et comminuam brachium ejus forte, sed contractum, et dejiciam gladium de manu ejus : Et dispergam Ægyptum in gentibus, et ventilabo eos in terris. Et confortabo brachia regis Babylonis, daboque gladium meum in manu ejus. Et confringam brachia Pharaonis, et gement gemitibus interfecti coram facie ejus. Et confortabo brachia regis Babylonis, et brachia Pharaonis concident : Et scient quia ego Dominus, cum dederò gladium meum in manu regis Babylonis,

Ægypti. MART.

⁴ Pristinum nomen fuit ΝΑ No : « Nos autem, inquit Hieronymus, pro No. Alexandriam posuimus per anticipationem, quæ Græce πρόληψις appellatur... ut manifestior locus fieret lectoris intelligentiæ. » Vide lib. ix Comment. in Ezechielem. MART.

et extenderit eum super terram Ægypti.
 Et dispergam (*Al.* disperdam) Ægyptum in nationes,
 et ventilabo eos in terras,
 et scient quia ego Dominus.
 (*Cap.* XXXi.) Et factum est in undecimo anno, tertio, una mensis,
 factum est verbum Domini ad me dicens:
 Fili hominis, dic Pharaoni regi Ægypti, et populo ejus:
 Cui similis factus es in magnitudine tua?
 Ecce Assur quasi cedrus in Libano,
 pulcher ramis, et frondibus nemorosus,
 excelsusque altitudine,
 et inter condensas frondes elevatum est cacumen ejus.
 Aquæ nutrierunt illum.
 abyssus exaltavit (*Al.* elevavit) illum:
 Flumina ejus manabant in circuitu radicum ejus,
 et rivos suos emisit ad universa ligna regionis.
 Propterea elevata est altitudo ejus super omnia ligna regionis:
 et multiplicata sunt arbusta ejus,
 et elevati sunt rami ejus præ aquis multis,
 Cumque extendisset (*h.* extendit) umbram suam,
 in ramis ejus fecerunt nidos omnia volatilia cœli,
 et sub frondibus ejus genuerunt omnes bestię saltuum,
 et sub umbraculo illius habitabat cœtus gentium plurimarum (*Al.* universarum.)
 Eratque pulcherrimus in magnitudine sua, et in dilatatione arbustorum suorum:
 erat enim radix illius juxta aquas multas.
 Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso Dei,
 abietes non adæquaverunt summitatem ejus,
 et platani non fuerunt æquæ frondibus illius:
 omne lignum paradisi Dei non est assimilatum illi, et pulchritudini ejus,
 Quoniam speciosum feci eum, et multis condensisque frondibus:
 et æmulata sunt eum omnia ligna voluptatis, quæ erant in paradiso Dei.
 Propterea hæc dicit Dominus Deus:
 Pro eo quod sublimatus est in altitudine,
 et dedit summitatem suam virentem atque condensam,
 et elevatum est cor ejus in altitudine sua.
 Tradidi eum in manu fortissimi gentium; faciens faciet ei:
 Juxta impietatem ejus ejeci eum.
 Et succident illum alieni et crudelissimi nationum,
 et projicient eum super montes,
 et in cunctis convallibus corruent rami ejus,
 et confringentur arbusta ejus in universis rupibus terræ:
 Et recedent de umbraculo ejus omnes populi terræ,
 et relinquent eum.
 In ruina ejus habitaverunt omnia volatilia cœli,
 et in ramis ejus fuerunt universæ bestię regionis.
 Quam ob rem non elevabuntur in altitudine sua omnia ligna aquarum,
 nec ponent sublimitatem suam inter nemorosa atque frondosa,
 nec stabunt in sublimitate eorum omnia quæ irrigantur aquis:
 Quia omnes traditi sunt in mortem ad terram ultimam, in medio filiorum hominum,

A ad eos qui descendunt in lacum.
 Hæc dicit Dominus Deus:
 In die quando descendit ad inferos, indixi (*Al.* induxi) luctum, operui eum abyso:
 Et prohibui flumina ejus,
 et coercui aquas multas:
 Contristatus (*Al.* contritus) est super eum Libanus,
 et omnia ligna agri concussa sunt.
 A sonitu ruinæ ejus commovi gentes,
 cum deducere eum ad infernum cum his qui descendebant in lacum:
 Et consolata sunt in terra infirma omnia ligna voluptatis, egregia atque præclara in Libano,
 universa quæ irrigabantur aquis.
 Nam et ipsi cum eo descendunt in infernum ad interfectos gladio:
 et brachium uniuscujusque sedebit sub umbraculo¹ ejus in medio nationum.
 Cui assimilatus es, o inclyto atque sublimis, inter ligna voluptatis?
B Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram ultimam,
 in medio incircumcisorum dormies,
 cum eis qui interfecti sunt gladio:
 Ipse est Pharaon (*Al.* Sic Pharaon), et omnis multitudo ejus, dicit Dominus Deus.
 (*Cap.* XXXii.) Et factum est, duodecimo anno, in mense duodecimo, in una mensis,
 factum est verbum Domini ad me, dicens:
 Fili hominis,
 assume lamentum super Pharaon regem Ægypti,
 et dices ad eum:
 Leoni gentium assimilatus es,
 et draconi qui est in mari:
 Et ventilabas cornu in fluminibus tuis,
 et conturbabas aquas pedibus tuis,
 et conculcabas flumina eorum.
 Propterea hæc dicit Dominus Deus:
C Expandam super te rete meum in multitudine populorum multorum,
 et extraham te in sagena mea.
 Et projiciam te in terram (*Al.* in te terram),
 super faciem agri abjiciam te:
 Et habitare faciam super te omnia volatilia cœli,
 et saturabo de te bestias universæ terræ.
 Et dabo carnes tuas super montes,
 et implebo colles tuos sanie tua.
 Et irrigabo terram fetore sanguinis tui super montes,
 et valles implebuntur ex te.
 Et operiam, cum extinctus fueris, cœlos,
 et nigrescere faciam stellas ejus:
 Solem nube tegam,
 et luna non dabit lumen suum.
 Omnia luminaria cœli mœrere faciam super te:
 et dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus Deus².
D Et irritabo cor populorum multorum,
 cum induxero contritionem tuam in gentibus super terras quas nescis.
 Et stupescere faciam super te populos multos:
 et reges eorum horrore nimio formidabunt super te,
 cum volare cœperit gladius meus super facies eorum:
 et obstupescant repente singuli pro anima sua in die ruinæ tuæ.

¹ Vide quæ observamus in Comment. ad hunc locum.

² Addunt vulgati libri, *Cum ceciderint vulnerati in medio terræ*: quæ in Hebræo tamen, Chaldæo, atque ipsis Septuaginta, denique in melioris notæ Hieronymianis codicibus, cum editis tum mss., desiderantur. Videtur superioris capituli xxx, 4, respexisse, qui hanc addidit Latinæ interpretationi

pericopen. Si Hebraice haberetur, his fere scribi debuisset verbis, בנפר הָאָרִיךְ בְּתוֹךְ אָרֶץ, quæ nimum ab his superioris proxime incisi, וְנִתְתִּי הַשֶּׁךְ וְנִתְתִּי הַשֶּׁךְ לְרַצָּאךְ longe differunt, ut, quod suspicabamur, existimari possit illa ejusdem in Hebræo sententiæ, ob lectionis varietatem, diversa tantum interpretatio.

Quia hæc dicit Dominus Deus :
 Gladius regis Babylonis veniet tibi,
 in gladiis fortium dejiciam multitudinem tuam :
 inexpugnabiles omnes gentes hæ :
 Et vastabunt superbiam Ægypti,
 et dissipabitur multitudo ejus.
 Et perdam omnia jumenta ejus, quæ erant super
 aquas plurimas ;
 et non conturbabit eas pes hominis ultra,
 neque ungula jumentorum turbabit eas.
 Tunc purissimas reddam aquas eorum,
 et flumina eorum quasi oleum adducam, ait Do-
 minus Deus :
 Cum dederò terram Ægypti desolatam : deseretur
 autem terra a plenitudine sua, quando percus-
 sero omnes habitatores ejus et scient quia ego
 Dominus.
 Planctus est, et plangent eum :
 filiæ gentium plangent eum super Ægyptum,
 et super multitudinem ejus plangent eum, ait **B**
 Dominus Deus.
 Et factum est in duodecimo anno, in quinta decima
 mensis,
 factum est verbum Domini ad me, dicens :
 Fili hominis,
 cane lugubre super multitudinem Ægypti :
 Et detrahe eam ipsam, et filias gentium robustarum
 ad terram ultimam,
 cum his qui descendunt in lacum.
 Quo pulchrior es,
 descende, et dormi cum incircumcisis.
 In medio interfectorum gladio cadent :
 gladius datus est,
 attraxerunt eam, et omnes populos ejus.
 Loquentur ei potentissimi robustorum de medio
 inferni,
 qui cum auxiliatoribus ejus descenderunt,
 et dormierunt incircumcisi, interfecti (*Al. cum*
incircumcisis interfectisque) gladio.
 Ibi Assur, et omnis multitudo ejus,
 in circuitu illius sepulcra ejus.
 omnes interfecti, et qui ceciderunt gladio.
 Quorum data sunt sepulcra in novissimis lacis :
 et facta est multitudo ejus per gyrum sepulcri
 ejus :
 Universi interfecti, cadentesque gladio,
 qui dederant quondam formidinem in terra vi-
 ventium.
 Ibi Ælam, et omnis multitudo ejus per gyrum se-
 pulcri sui (*Al. illius*) :
 Omnes hi interfecti, ruentesque gladio :
 qui descenderunt incircumcisi ad terram ulti-
 mam :
 Qui posuerunt terrorem suum in terra viventium,
 et portaverunt ignominiam suam cum his qui
 descendunt in lacum.
 In medio interfectorum posuerunt cubile ejus in
 universis populis ejus :
 in circuitu ejus sepulcrum illius :
 Omnes hi incircumcisi, interfectique gladio.
 Dederunt enim terrorem suum (*Al. tacet suum*) in
 terra viventium,
 et portaverunt ignominiam suam cum his qui
 descendunt in lacum :
 in medio interfectorum positi sunt.
 Ibi Mosoch (h. Mesech), et Thubal, et omnis multi-
 tudo ejus : in circuitu ejus sepulcra illius :
 Omnes hi incircumcisi, interfectique et cadentes
 gladio :
 quia dederunt formidinem suam in terra viven-
 tium.
 Et non dormient cum fortibus, cadentibusque et
 incircumcisis,
 qui descenderunt ad infernum cum armis suis,
 et posuerunt gladios suos sub capitibus suis,
 et fuerunt iniquitates eorum in essibus eorum :
 qui terror fortium facti sunt in terra viventium.

A Et tu ergo in medio incircumcisorum contereris,
 et dormies cum interfectis gladio :
 Ibi Idumæa, et reges ejus,
 omnes duces ejus, qui dati sunt cum exercitu
 suo cum interfectis gladio :
 et qui cum incircumcisis dormierunt,
 et cum his qui descendunt (*Al. descenderunt in*
lacum).
 Ibi principes aquilonis omnes, et universi venatores :
 qui deducti sunt cum interfectis, paventes, et in
 sua fortitudine confusi :
 Qui dormierunt incircumcisi cum interfectis gladio,
 et portaverunt confusionem suam cum his qui
 descendunt in lacum.
 Vidit eos Pharaos,
 et consolatus est super universa multitudine sua,
 quæ interfecta est gladio :
 Pharaos, et omnis exercitus ejus, ait Dominus Deus ;
 Quia dedi terrorem meum in terra viventium,
 et dormivit in medio incircumcisorum cum in-
 terfectis gladio,
 Pharaos, et omnis multitudo, ait Dominus Deus.
 (*Cap. XXXIII.*) Et factum est verbum Domini ad me,
 dicens :
 Fili hominis, loquere ad filios populi tui, et dices
 ad eos :
 Terra cum induxero super eam gladium,
 et tulerit populus terræ virum unum de novissi-
 mis suis,
 et constituerit eum super se speculatorem :
 Et ille viderit gladium venientem super terram,
 et cecinerit buccina, et annuntiaverit populo ;
 Audiens autem, quisque ille est, sonitum buccinæ,
 et non se observaverit,
 veneritque gladius, et tulerit eum :
 sanguis ipsius super caput ejus erit.
 Sonum buccinæ audivit, et non se observavit,
 sanguis ejus in ipso erit :
C Si autem se custodierit,
 animam suam salvabit :
 Quod si speculator viderit gladium venientem, et
 non insonuerit buccina :
 et populus se non custodierit,
 veneritque gladius, et tulerit de eis animam :
 Ille quidem in iniquitate sua captus est,
 sanguinem autem ejus de manu speculatoris re-
 quiram.
 Et tu, fili hominis,
 speculatorem dedi te domui Israel :
 Audiens ergo ex ore meo sermonem,
 annuntiabis eis ex me.
 Si dicente me ad impium : impie, morte morieris ;
 non fueris locutus, ut se custodiat impius a via
 sua :
 Ipse impius in iniquitate sua morietur,
 sanguinem autem ejus de manu tua requiram.
 Si autem, annuntiante te ad impium, ut a viis suis
 convertatur,
D non fuerit conversus a via sua :
 Ipse in iniquitate sua morietur :
 porro tu animam tuam liberaesti.
 Tu ergo, fili hominis, dic ad domum Israel :
 Sic locuti estis, dicentes :
 Iniquitates nostræ, et peccata nostra super nos
 sunt,
 et in ipsis nos tabescimus :
 quomodo ergo vivere poterimus ?
 Dic ad eos :
 Vivo ego, dicit Dominus Deus :
 nolo mortem impii,
 sed ut revertatur impius a via sua, et vivat.
 Convertimini,
 convertimini, a viis vestris pessimis :
 et quare moriemini, domus Israel ?
 Tu itaque, fili hominis, dic ad filios populi tui :
 Justitia justus non liberabit eum in quacunque
 die peccaverit :

et impietas impii non nocebit ei, in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua :
 Et justus non poterit vivere in justitiis suis, in quacunque die peccaverit.
 Etiam si dixerō justo quod vita vivat, et confisus in justitia sua fecerit iniquitatem : Omnes justitiæ ejus oblivioni tradentur, et iniquitate sua, quam operatus est, in ipsa morietur.
 Si autem dixerō impio : Morte morieris : et egerit pœnitentiam a peccato suo, feceritque judicium et justitiam, pignus restituerit ille impius, rapinamque reddiderit, in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quidquam injustum : vita vivet, et non morietur.
 Omnia peccata ejus (*Al. tacet* ejus) quæ peccavit, non imputabuntur ei. judicium et justitiam fecit, vita vivet.
 Et dixerunt filii populi tui : Non est æqui ponderis via Domini, et ipsorum via injusta est.
 Cum enim recesserit justus a justitia sua, feceritque iniquitates, morietur in eis.
 Et cum recesserit impius ab impietate sua, feceritque judicium et justitiam, vivet in eis.
 Et dicitis : Non est recta via Domini.
 Unumquemque juxta vias suas judicabo de vobis (*h. vos*), domus Israel.
 Et factum est in duodecimo anno, in decimo (*Al. add. mense*), in quinta mensis transmigrations nostræ, venit ad me qui fugerat de Jerusalem, dicens : Vastata est civitas.
 Manus autem Domini facta fuerat ad me vespere, antequam veniret qui fugerat :
 Aperuitque os meum donec veniret ad me mane, et aperto ore meo, non silui amplius.
 Et factum est verbum Domini, ad me dicens :
 Fili hominis, qui habitant in ruinosis his super humum Israel, loquentes aiunt :
 Unus erat Abraham, et hæreditate possedit terram : Nos autem multi (*Al. add. sumus*), nobis data est terra in possessionem.
 Idcirco dices ad eos :
 Hæc dicit Dominus Deus : Qui in sanguine comeditis ¹, et oculos vestros levatis ad immunditias vestras, et sanguinem funditis : nunquid terram hæreditate possidebitis ?
 Stetistis in gladiis vestris, fecistis abominationes, et unusquisque uxorem proximi sui polluit : et terram hæreditate possidebitis ?
 Hæc dices ad eos :
 Sic dicit Dominus Deus : Vivo ego, quia qui in ruinosis habitant, gladio cadent : et qui in agro est, bestiis tradetur ad devorandum : Qui autem in præsiidiis et in speluncis sunt, peste morientur.

¹ Huc refert insigne S. Patris testimonium de veteri versuum partitione ex ejus Commentario in hunc locum : « Sciendum est, inquit, quod octo plus vel minus versus ab eo loco quem posuimus: *Qui in sanguine comeditis, et oculos vestros levatis ad immunditias vestras*, usque ad eum locum ubi scriptum est : *Hæc dices ad eos : Sic dicit Dominus*

A Ei dabo terram in solitudinem, et in desertum, et deficiet superba fortitudo ejus :
 Et desolabuntur montes Israel, eo quod nullus sit qui per eos transeat.
 Et scient quia eo Dominus, cum dederō terram (*Al. add. eorum*) desolatam et desertam, propter universas abominationes suas, quas operati sunt,
 Et tu, fili hominis : filii populi tui, qui loquuntur de te juxta muros, et in ostiis domorum, et dicunt unus ad alterum, vir ad proximum suum loquentes : Venite, et audiamus quis sit sermo egrediens a Domino.
 Et veniunt ad te, quasi si ingrediatur populus, et sedent coram te populus meus :
 Et audiunt sermones tuos, et non faciunt eos :
 B quia in canticum oris sui vertunt illos, et avaritiam suam sequitur cor eorum.
 Et es eis quasi carmen musicum, quod suavi dulci-que sono canitur : et audient verba tua, et non facient ea.
 Et cum venerit quod prædictum est (*ecce enim venit*), tunc scient quod propheta fuerit inter eos (*Al. in medio eorum*).
 (*Cap. XXXIV.*) Et factum est verbum Domini ad me dicens :
 Fili hominis, propheta de pastoribus Israel ; propheta, et dices pastoribus :
 Hæc dicit Dominus Deus : Væ pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos nonne greges pascuntur a pastoribus ?
 Lac comedebatis, et lanis operiebamini, et quod crassum erat, occidebatis :
 C gregem autem meum non pascebatis, Quod infirmum fuit, non consolidastis, et quod ægrotum, non sanastis, quod fractum est (*Al. erat*), non alligastis, et quod abjectum est, non reduxistis, et quod perierat, non quæstistis ;
 Sed cum austeritate imperabatis eis, et cum potentia.
 Et dispersæ sunt oves meæ, eo quod non esset pastor : et factæ sunt in devorationem omnium bestiarum agri, et dispersæ sunt.
 Erraverunt greges mei in cunctis montibus, et in universo colle excelso : et super omnem faciem terræ dispersi sunt greges mei, et non erat qui requireret. non erat, inquam, qui requireret.
 Propterea, pastores, audite verbum Domini :
 D Vivo ego, dicit Dominus Deus : quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam ², et oves meæ in devorationem omnium bestiarum agri, eo quod non esset pastor :
 Neque enim quæsierunt pastores mei (*Al. tacet* mei) gregem meum, sed pascebant pastores semetipsos,
 Propterea, pastores, audite verbum Domini, Hæc dicit Dominus Deus :

Deus : in LXX non habentur. » Nimirum totidem in hac editione nostra juxta Hieronymi recensioem versiculi numerantur.

² Mss. legunt absque illo pronomine, *grege* : in rapinam. MART.— Palatinus quoque ms. pronomen *mei*, retinet, quod est tamen in originalibus libris.

- Ecce ego ipse super pastores requiram gregem A
meum de manu eorum,
et cessare eos faciam, ut ultra non pascant gre-
gem (*Al. add. meum*),
nec pascant amplius pastores semetipsos :
Et liberabo gregem meum de ore eorum :
et non erit ultra eis in escam.
Quia hæc dicit Dominus Deus :
Ecce ego ipse requiram oves meas,
et visitabo eas.
Sicut visitat pastor gregem suum, in die quando
fuerit in medio ovium suarum dissipatarum :
sic visitabo oves meas et liberabo eas de omnibus
locis in quibus dispersæ fuerant in die nubis
et caliginis.
Et educam eas de populis, et congregabo eas de
terris,
et inducam eas in terram suam :
Et pascam eas in montibus Israel,
in rivis, et in cunctis sedibus terræ.
In pascuis uberrimis pascam eas,
et in montibus excelsis Israel erunt pascua earum
Ibi requiescent in herbis virentibus,
et in pascuis pinguibus pascentur super montes
Israel.
Ego pascam oves meas,
et ego eas accubare faciam, dicit Dominus Deus.
Quod perierat, requiram,
et quod abjectum erat, reducam,
et quod confractum fuerat, alligabo,
et quod infirmum fuerat, consolidabo,
et quod pingue et forte, custodiam :
et pascam illas in iudicio.
Vos autem, greges mei, hæc dicit Dominus Deus .
Ecce ego iudico inter pecus et pecus, arietum et
hircorum,
Nonne satis vobis erat pascuam bonam depasci ?
insuper et reliquias pascuarum vestrarum con-
culcatis pedibus vestris :
Et cum purissimam aquam biberetis,
reliquam pedibus vestris turbabatis.
Et oves meæ his, quæ conculcata pedibus vestris
fuerant, pascebantur :
et quæ pedes vestri turbaverant, hæc bibebant.
Propterea hæc dicit Dominus Deus ad eos :
Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue, et maci-
lentum
pro eo quod lateribus et humeris impingebatis,
et cornibus vestris ventilabatis omnia infirma
pecora,
donec dispergerentur foras :
Salvabo gregem meum, et non erit ultra in rapinam,
et iudicabo inter pecus et pecus.
Et suscitabo super ea pastorem unum, qui pascat
ea, servum meum David :
ipse pascet ea, et ipse erit eis in pastorem.
Ego autem Dominus ero eis in Deum : et servus
meus David princeps in medio eorum :
ego Dominus locutus sum.
Et faciam pactum pacis cum eis,
et cessare faciam bestias pessimas de terra :
et qui habitant (*Al. habitabant*) in deserto, se-
curi dormient in saltibus.
Et ponam eos in circuitu collis mei benedictionem:
et deducam imbrem in tempore suo :
pluviæ benedictionis erunt.
Et dabit lignum agri fructum suum, terra dabit ger-
men suum.
et erunt in terra sua absque timore :
et scient quia ego Dominus,
cum contrivero catenas jugi eorum.
et eruo eos de manu imperantium sibi.
Et non erunt ultra in rapinam gentibus,
neque bestię devcrabunt eos :
sed habitabunt confidenter absque ullo terrore.
Et suscitabo eis germen nominatum
et non erunt ultra imminuti fame in terra,
- neque portabunt amplius opprobria gentium.
Et scient quia ego Dominus Deus eorum cum eis,
et ipsi populus meus domus Israel : ait Domi-
nus Deus,
Vos autem greges mei, greges (*Al. grex*) pascuæ
meæ, homines estis :
et ego Dominus Deus vester, dicit Dominus Deus,
(*Cap. XXXV.*) Et factus est sermo Domini ad me,
dicens :
Fili hominis,
pone faciem tuam adversum montem Seir,
et prophetabis de eo, et dices illi :
Hæc dicit Dominus Deus :
Ecce ego ad te, mons Seir
et extendam manum meam super te,
et dabo te desolatum atque desertum
Urbes tuas demoliar,
et tu desertus eris :
scies quia ego Dominus,
B Eo quod fueris inimicus sempiternus
et concluseris filios Israel in manu gladii in tem-
pore afflictionis eorum.
in tempore iniquitatis extremæ.
Propterea vivo ego, dicit Dominus Deus :
quoniam sanguini tradam te, et sanguis te per-
sequetur :
et cum sanguinem oderis, sanguis persequetur
te.
Et dabo montem Seir desolatum atque desertum :
et auferam de eo euntem et redeuntem.
Et implebo montes ejus occisorum suorum :
in collibus tuis, et in vallibus tuis, atque in tor-
rentibus interfecti gladio cadent.
in solitudine sempiternas tradam te, et civitates
tuæ non habitabuntur :
et scietis quia ego Dominus Deus (*Al. tacet Deus*).
Eo quod dixeris : Duæ gentes, et duæ terræ meæ
erunt,
C et hæreditate possidebo eas :
cum Dominus esset ibi.
Propterea vivo ego, dicit Dominus Deus,
quia faciam juxta iram tuam et secundum zelum
tuum, quem fecisti odio habens eos ;
et notus efficiar per eos, cum (*Al. tibi cum*) te
judicavero.
Et scies quia ego Dominus (*Al. sum Dominus*) audivi
universa opprobria tua, quæ locutus es de
montibus Israel, dicens :
Deserti nobis dati sunt ad devorandum.
Et surrexisti super me ore vestro,
et derogastis adversum me verba vestra :
ego audivi,
Hæc dicit Dominus Deus :
Lætante universa terra, in solitudinem te redigam.
Sicuti gavisus es super hæreditatem domus Is-
rael, eo quod fuerit dissipata,
sic faciam tibi :
Dissipatus eris, mons Seir, Idumæa omnis :
D et scient quia ego Dominus.
(*Cap. XXXVI.*) Tu autem, filii hominis, propheta
super montes Israel, et dices :
Montes Israel : audite verbum Domini :
Hæc dicit Dominus Deus :
Eo quod dixerit inimicus de vobis :
Euge, altitudines sempiternæ in hæreditatem (*Al.*
possessionem) datæ sunt nobis.
Propterea vaticinare, et dic :
Hæc dicit Dominus Deus :
Pro eo quod desolati estis, et conculcati per cir-
cuitum,
et facti in hæreditatem reliquis gentibus,
et ascendistis super labium linguæ, et oppro-
brium
populi (*Al. populis*) :
Propterea, montes Israel, audite verbum Domini
Dei :
Hæc dicit Dominus Deus montibus, et collibus, tor-

rentibus, vallibusque, et desertis, parietinis, A
 et urbibus derelictis,
 quæ depopulatæ sunt, et subsannatæ a reliquis
 gentibus per circuitum.
 Propterea hæc dicit Dominus Deus :
 Quoniam in igne zeli mei locutus sum de reliquis
 gentibus et de Idumæa universa,
 quæ dederunt terram meam sibi in hæreditatem
 cum gaudio, et toto corde, et ex animo :
 et ejecerunt eam ut vastarent :
 Idcirco vaticinare super humum Israel,
 et dices montibus et collibus : jugis et vallibus:
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Ecce ego in zelo meo, et in furore meo locutus sum
 eo quod confusionem gentium sustinueritis.
 Idcirco hæc dicit Dominus Deus :
 Ego levavi manum meam,
 ut gentes, quæ in circuitu vestro sunt, ipsæ con-
 fusionem suam portent.
 Vos autem, montes Israel, ramos vestros germi- B
 netis.
 et fructum vestrum afferatis populo meo Israel :
 prope est enim ut veniat :
 Quia ecce ego ad vos, et convertar ad vos,
 et arabimini, et accipietis sementem.
 Et multiplicabo in vobis homines, omnemque do-
 mum Israel :
 et habitabuntur civitates, et ruinosæ instauration-
 buntur :
 Et replebo vos hominibus : et jumentis :
 et multiplicabuntur, et crescent,
 Et habitare vos faciam sicut a principio,
 bonisque donabo majoribus, quam habuistis ab
 initio :
 et scietis quia ego Dominus.
 Et adducam super vos homines, populum meum
 Israel :
 et hæreditate possidebunt te :
 Et eris in hæreditate (*Al. possessionem*),
 et non addes ultra ut absque eis sis.
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Pro eo quod dicunt de vobis :
 Devoratrix hominum es, et suffocans gentem
 tuam,
 Propterea homines non comedes amplius,
 et gentem tuam ultra non necabis, ait Dominus
 Deus :
 Nec auditam faciam in te amplius confusionem
 gentium,
 et opprobrium populorum nequaquam portabis,
 et gentem tuam non amittes amplius, ait Do-
 minus Deus.
 Et factum est verbum Domini ad me, dicens :
 Fili hominis,
 domus Israel habitaverunt in humo sua,
 et polluerunt eam in viis suis, et in studiis suis,
 juxta immunditiam menstruatæ facta est via eo-
 eorum coram me.
 Et effudi indignationem meam super eos pro san- D
 guine quem fuderunt super terram,
 et in idolis suis polluerunt eam.
 Et dispersi eos in gentes, et ventilati sunt in terras:
 juxta vias eorum et adinventiones eorum judi-
 cavi eos.
 Et ingressi sunt ad gentes ad quas introierunt,
 et polluerunt nomen sanctum meum,
 cum diceretur de eis : Populus Domini iste est,
 et de terra ejus egressi sunt.
 Et peperci nomini meo sancto,
 quod polluerat domus Israel in gentibus ad quas
 ingressi sunt.
 Idcirco dices domui Israel :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Non propter vos ego faciam, domus Israel,
 sed propter nomen sanctum meum, quod polluisti

in gentibus ad quas intrastis.
 Et sanctificabo nomen meum magnum, quod pollu-
 tum est inter gentes,
 quod polluistis in medio eorum :
 Ut sciant gentes (*Al. tacet gentes*) quia ego Domi-
 nus, ait Dominus exercituum,
 cum sanctificatus fuero in vobis coram eis.
 Tollam quippe vos de gentibus,
 et congregabo vos (*Al. tacet vos*) de universis
 terris,
 et adducam vos in terram vestram,
 Et effundam super vos aquam mundam,
 et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris
 et ab universis idolis vestris mundabo vos.
 Et dabo vobis cor novum,
 et spiritum novum ponam in medio vestri :
 Et auferam cor lapidum de carne vestra,
 et dabo vobis cor carneum.
 Et spiritum meum ponam in medio vestri :
 et faciam ut in præceptis meis ambuletis, et
 judicia mea custodiat et operemini (*Al. add. ea*).
 Et habitabitis in terra quam dedi patribus vestris:
 et eritis mihi in populum,
 et ego ero vobis in Deum.
 Et salvabo vos ex universis inquinamentis vestris :
 et vocabo frumentum, multiplicabo illud,
 et non imponam vobis ¹ famem.
 Et multiplicabo fructum ligni et genimina agri,
 ut non portetis ultra opprobrium famis in gentibus
 Et recordabimini viarum vestrarum pessimarum.
 studiorumque non bonorum ;
 et displicebunt vobis iniquitates vestræ, et scelera
 vestra.
 Non propter vos ego faciam, ait Dominus Deus, no-
 tum sit vobis :
 Confundimini, et erubescite super viis vestris, do-
 mus Israel.
 Hæc dicit Dominus Deus :
 C In die, qua mundavero vos ex omnibus iniquitatibus
 vestris.
 et inhabitari fecero urbes, et instauravero ruinosæ,
 et terra deserta fuerit exulta,
 quæ quondam erat desolata in oculis omnis via-
 toris,
 dicent :
 Terra illa inculta, facta est ut hortus voluptatis :
 et civitates desertæ, et destitutæ atque suffossæ,
 munitæ sederunt.
 Et scient gentes quæcunque derelictæ fuerint in
 circuitu vestro,
 quia ego Dominus ædificavi dissipata, plantavi que
 inculta,
 ego Dominus locutus sim, et fecerim.
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Adhuc in hoc invenient me domus Israel, ut faciam
 in (*Al. tacet in*) eis :
 Multiplicabo eos sicut gregem hominum, ut gregem
 sanctum,
 ut gregem Jerusalem in solemnitatibus ejus.
 Sic erunt civitates desertæ, plenæque gregibus ho-
 minum :
 et scient quia ego Dominus.
 (*Cap. XXXVII.*) Facta est super me manus Domini,
 et eduxit me in spiritu Domini.
 et dimisit me in medio campi, qui erat plenus
 ossibus :
 Et circumduxit me per ea in gyro :
 erant autem multa valde super faciem campi, sic-
 caque vehementer..
 Et dixit ad me :
 Fili hominis,
 putasne vivent ossa ista ?
 Et dixi :
 Domine Deus, tu nosti.
 Et dixit ad me :

¹ Canon Sans-Germanensis, *imponam in vobis*. Colbertinus codex Aniciensis, *imponam in vos*. MART

Vaticinare de ossibus istis : et dices eis :

Ossa arida, audite verbum Domini.

Hæc dicit Dominus Deus ossibus his :

Ecce ego intromittam in vos spiritum, et vivetis :

et dabo super vos nervos,
et succrescere faciam super vos carnes,
et superextendam in vobis cutem :

Et dabo vobis spiritum, et vivetis,
et scietis quia ego Dominus.

Et prophetavi sicut præceperat mihi :

factus est autem sonitus, prophetante me,
et ecce commotio :

Et accesserunt ossa ad ossa,
unumquodque ad juncturam suam.

Et vidi, et ecce super ea nervi et carnes ascende-
runt, et extenta est in eis cutis desuper,
et spiritum non habebant.

Et dixit ad me :

Vaticinare ad spiritum,
vaticinare, filii hominis
et dices ad spiritum :

Hæc dicit Dominus Deus :

A quatuor ventis veni, spiritus,
et insuffla super interfectos istos, et reviviscant.

Et prophetavi sicut præceperat mihi :

et ingressus est in ea spiritus, et vixerunt :
steteruntque super pedes suos exercitus grandis
nimis valde.

Et dixit ad me :

Fili hominis,

ossa hæc universa, domus Israel est :

Ipsi dicunt : Aruerunt ossa nostra, et periit spes
nostra.

et abscissi sumus.

Propterea vaticinare, et dices ad eos :

Hæc dicit Dominus Deus :

Ecce ego aperiam tumulos vestros.
et educam vos de sepulcris vestris, populus meus
et inducam vos in terram Israel.

Et scietis quia ego Dominus.

cum aperuero sepulcra vestra,
et eduxero vos de tumulis vestris, populus meus :

Et dederò spiritum meum in vobis, et vixeritis,
et requiescere vos faciam super humum vestram :
et scietis quia ego Dominus locutus sum, et feci
ait Dominus Deus.

Et factus est sermo Domini ad me, dicens :

Et tu, filii hominis, sume tibi lignum unum,
et scribe super illud :

Judæ, et filiorum Israel sociorum (A sociis) ejus ¹ :

Et tolle lignum alterum,

et scribe super illud :

Joseph lignum Ephraim, et cunctæ domus Israel ²,

sociorumque ejus.

Et adijunge illa, unum ad alterum tibi in lignum
unum :

et erunt in unionem in manu tua.

Cum autem dixerint ad te filii populi tui loquentes;
Nonne indicas nobis quid in his tibi velis ?

Loqueris ad eos :

Hæc dicit Dominus Deus :

Ecce ego assumam lignum Joseph, quod est in manu
Ephraim,

et tribus Israel, quæ ei sunt junctæ :

Et dabo eas pariter cum ligno Juda, et faciam eas
in lignum unum :

et erunt unum in manu ejus.

Erunt autem ligna, super quæ scripseris in manu tua,
in oculis eorum.

Et dices ad eos :

A Hæc dicit Dominus Deus :

Ecce ego assumam filios Israel de medio nationum
ad quas abierunt :

et congregabo eos undique,
et adducam eos ad humum suam.

Et faciam eos gentem unam in terra in montibus
Israel,

et rex unus erit omnibus Imperans ;

Et non erunt ultra duæ gentes,
nec dividuntur amplius in duo regna.

Neque polluentur ultra in idolis suis, et abomina-
tionibus suis, et cunctis iniquitatibus suis :

et salvos eos faciam de universis sedibus suis, in
quibus peccaverunt,

et mundabo eos :

et erunt mihi in populum,
et ego ero eis in Deum.

Et servus meus David rex super eos,

et pastor unus erit omnium eorum :

B In judiciis meis ambulabunt,

et mandata mea custodient, et facient ea.

Et habitabunt super terram quam dedi servo meo
Jacob,

in qua habitaverunt patres vestri,

Et habitabunt super eam ipsi, et filii eorum.

et filii filiorum eorum, usque in sempiternum.

Et David servus meus princeps eorum in perpetuum.

Et percutiam illis fœdus pacis,

pactum sempiternum erit eis :

Et fundabo eos, et multiplicabo,

et dabo sanctificationem meam in medio eorum
in perpetuum.

Et erit tabernaculum meum in eis :

et ero eis Deus.

et ipsi erunt mihi populus :

et scient gentes quia ego Dominus sanctificator
Israel,

cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in
perpetuum.

C (Cap. XXXVIII.) Et factus est sermo Domini ad
me, dicens :

Fili hominis,

pone faciem tuam contra Gog, terram Magog,
principem capitibus Mosoch (h. Mesech) et Thubal:
et vaticinare de eo, et dices ad eum :

Hæc dicit Dominus Deus ;

Ecce ego ad te, Gog.

principem capitibus Mosoch. (h. Mesech) et Thubal.

Et circumagam te, et ponam frenum in maxillis tuis :

et educam te, et omnem exercitum tuum,

equos et equites vestitos loriceis universos,

multitudinem magnam, hastam et clypeum arri-
pientium, et gladium :

Persæ, Æthiopes, et Lybyes cum eis,

omnes scutati et galeati.

Gomer, et universa agmina ejus,

domus Thogorma, latera aquilonis,
et totum robur ejus, populique multi tecum.

D Præpara, et instrue te,
et omnem multitudinem tuam, quæ coacervata est
ad te :

et esto eis in præceptum.

Post dies multos visitaberis :

in novissimo annorum venies ad terram, quæ re-
versa est a gladio,

et congregata est de populis multis ad montes
Israel,

qui fuerunt deserti jugiter :

Hæc de populis educta est,

et habitabunt in ea confidenter universi.

MART.

— Palatin. sicut et quos laudat Martianus ms.
offert S. quoque Pater in Comment. lignum Ephraim
et omnis domus Israel. Græcus accusandi casum,
Vulgati Latini tertium præferunt.

¹ Non sociarum ejus, sed sociis ejus legunt mss.
quamplures. MART.

² Ita exemplaria Canonis cum omnibus ms. Bi-
bliorum sacrorum: codicibus. Editi tertium casum
retinem, ligno Ephraim et cunctæ domui Israel.

Ascendens autem quasi tempestas venies, et quasi
nubes,
ut operias terram tu,
et omnia agmina tua, et populi multi tecum.
Hæc dicit Dominus Deus.
In die illa ascendent sermones super cor tuum,
et cogitabis cogitationem pessimam :
et dices :
Ascendam ad terram absque muro :
veniam ad quiescentes, habitantesque secure :
Omnes hi (*Al. tacet* hi) habitant sine muro,
vectes et portæ non sunt eis :
Ut diripias spolia, et invadas prædam,
ut inferas manum tuam super eos, qui deserti
fuerant, et postea restituti,
et super populum, qui est congregatus ex genti-
bus,
qui possidere cœpit, et esse habitator umbilici
terræ¹.
Saba, et Dedan, et negotiatores Tharsis,
et omnes leones ejus dicent tibi :
Nunquid ad sumenda spolia tu venis ?
ecce ad diripiendam prædam congregasti multi-
tudinem tuam,
ut tollas argentum, et aurum.
et auferas supellectilem, atque substantiam,
et diripias manubias infinitas.
Propterea vaticinare, fili hominis,
et dices ad Gog :
Hæc dicit Dominus Deus :
Nunquid non in die illo, cum habitaverit populus
meus Israel confidenter, scies ?
Et venies de loco tuo a lateribus aquilonis tu, et po-
puli multi tecum,
ascensores equorum universi,
cœtus magnus, et exercitus vehemens.
Et ascendes super populum meum Israel quasi nubes,
ut operias terram.
In novissimis diebus eris,
et adducam te super terram meam :
Ut sciant (*Al. add. omnes*) gentes me,
cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum, o
Gog.
Hæc dicit Dominus Deus :
Tu ergo ille es, de quo locutus sum in diebus anti-
quis,
in manu servorum meorum prophetarum Israel,
qui prophetaverunt in diebus illorum temporum
[*Al. diebus illis atque temporibus*], ut adduce-
rem te super eos.
Et erit in die illa, in die adventus Gog, super terram
Israel, ait Dominus Deus,
ascendet indignatio mea in furore meo.
Et in zelo meo,
in igne iræ meæ locutus sum.
Quia in die illa erit commotio magna super terram
Israel :
et commovebuntur a facie mea pisces maris, et
volucres cœli, et bestię agri,
et omne reptile quod movetur super humum,
cunctique homines qui sunt super faciem terræ:
Et subvertentur montes, et cadent sepes,
et omnis murus in terram corruet.
Et convocabo adversus eum in cunctis montibus meis
gladium, ait Dominus Deus :
gladius uniuscujusque in fratrem suum dirigetur.
Et judicabo cum peste, et sanguine,
et imbre vehementi, et lapidibus immensis :
Ignem et sulphur pluam super eum, et super exer-
citum ejus,
et super populos multos, qui sunt cum eo.

¹ Sunt alii libri, qui ferunt *Habitatores Jerusalem umbilici terræ*. Martianæus in suis aliquot invenit, *esse de Jerusalem habitator umbilici terræ*. Hebraice est ער-טבר הארץ *habitatores super fartigium*

A Et magnificabor, et sanctificabor :
et notus ero in oculis gentium multarum,
et scient quia ego Dominus.
(*Cap. XXXIX.*) Tu autem, fili hominis, vaticinare
adversus Gog, et dices :
Hæc dicit Dominus Deus :
Ecce ego super te, Gog.
principem capitis Mosoch et Thubal :
Et circummagam te, et educam (*Al. reducam*) te,
et ascendere te faciam de lateribus aquilonis :
et adducam te super montes Israel.
Et percutiam arcum tuum in manu sinistra tua,
et sagittas tuas de manu dextera tua dejiciam (*Al.*
Et dejiciam te super).
Super montes Israel cades tu, et omnia agmina tua,
et populi tui (*Al. tacet* tui), qui sunt tecum :
Feris, avibus, omnique volatili, et bestiis terræ,
dedi te devorandum.
Super faciem agri cades :
B quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.
Et immittam ignem in Magog,
et in his qui habitant in insulis confidenter :
et scient quia ego Dominus,
Et nomen sanctum meum notum faciam in medio
populi mei Israel,
et non polluam nomen sanctum meum amplius:
et scient gentes quia ego Dominus sanctus Israel.
Ecce venis, et factum est, ait Dominus Deus (*Al.*
tacet Deus);
hæc est dies de qua locutus sum.
Et egredientur habitatores de civitatibus (*Al. ur-*
bium) Israel,
et succendent, et comburent arma,
clypeum et hastas, arcum et sagittas,
et baculos manuum, et contos,
et succendent ea igni septem annis.
Et non portabunt ligna de regionibus,
neque succident de saltibus ;
C Quoniam arma succendent igne,
et deprædabuntur eos quibus prædæ fuerant,
et diripient vastatores suos, ait Dominus Deus.
Et erit in die illa :
dabo Gog locum nominatum sepulcrum in Israel :
vallem viatorum ad orientem maris,
quæ obstupescere faciet (*Al. facit*) prætereuntes :
Et sepelient ibi Gog,
et omnem multitudinem ejus,
et vocabitur vallis multitudinis Gog.
Et sepelient eos domus Israel,
ut mundent terram septem mensibus.
Sepeliet autem (*Al. add. eos*) omnis populus terræ,
et erit eis nominata dies, in qua glorificatus sum,
ait Dominus Deus.
Et viros jugiter constituent lustrantes terram,
qui sepeliant et requirant eos qui remanserant
super faciem terræ,
ut emundent eam :
D Post menses autem septem quærere incipient :
et circuibunt peragrantes terram :
Cumque viderint os hominis, statuent juxta illud
titulum,
donec speliant illud pollinctores in valle multi-
tudinibus Gog.
Nomen autem civitatis Amona,
et mundabunt terram.
Tu ergo, fili hominis,
hæc dicit Dominus Deus :
Dic omni volucris, et universis avibus, cunctisque
bestiis agri :
Convenite, properate, concurrите undique ad vic-
timam meam, quam ego immolo (*Al. immo-*

terræ. Cætera notum est, Hierosolymam terræ cen-
trum ab antiquis habitam : unde et Ezechiel supra,
cap. v : *Ista est Jerusalem : in medio gentium posuit*
eam.

lavi) vobis,
 victimam grandem super montem Israel.
 ut comedatis carnem, et bibatis sanguinem.
 Carnes fortium comedetis,
 et sanguinem principum terræ bibetis,
 arietum, agnorum, et hircorum, taurorumque,
 altilium, et pinguium omnium.
 Et comedetis adipem in saturitatem,
 et bibetis sanguinem in ebrietatem,
 de victima, quam ego immolabo (*Al. immolavi*)
 vobis :
 Et saturabimini super mensam meam de equo, et
 equite forti,
 et de universis viris bellatoribus, ait Dominus
 Deus.
 Et ponam gloriam meam in gentibus :
 et videbunt omnes gentes iudicium meum, quod
 fecerim :
 et manum meam, quam posuerim super eos.
 Et scient domus Israel, quia ego Dominus Deus **B**
 eorum,
 a die illa, et deinceps.
 Et scient (*Al. add. omnes*) gentes quoniam in ini-
 quitate sua (*Al. propter iniquitates suas*)
 capta sit domus Israel,
 eo quod dereliquerint me, et absconderim faciem
 meam ab eis :
 et tradiderim eos in manus hostium,
 et ceciderint in gladio universi.
 Juxta immunditiam eorum et scelus feci eis,
 et abscondi faciem meam ab illis.
 Propterea hæc dicit Dominus Deus.
 Nunc reducam captivitatem Jacob,
 et miserebor omnis domus (*Al. omni domui*) Is-
 rael :
 et assumam zelum pro nomine sancto meo.
 Et portabunt confusionem suam,
 et omnem prævaricationem, qua prævaricati sunt
 in me,
 cum habitaverint in terra sua confidenter nemi- **C**
 nem formidantes :
 et reduxero eos de populis,
 et congregavero de terris inimicorum suorum,
 et sanctificatus fuero in eis, in oculis gentium
 plurimarum.
 Et scient quia ego Dominus Deus eorum,
 eo quod (*Al. cum*) transtulerim eos in nationes,
 et congregaverim (*Al. congregavero*) eos super
 terram suam,
 et non dereliquerim ex eis quemquam ibi.
 Et non abscondam ultra faciem meam ab eis,
 eo quod effuderim spiritum meum super omnem
 domum Israel, ait Dominus Deus.
 (*Cap. XL.*) In vicesimo et quinto anno transmi-
 grationis nostræ, in exordio anni, decima men-
 sis, quarto decimo anno postquam percussa est
 civitas :
 in ipsa hac die facta est super me manus Domini, **D**
 et adduxit me illuc.
 In visionibus Dei adduxit me in terram Israel,
 et dimisit me super montem excelsum nimis :
 super quem erat quasi ædificium civitatis ver-
 gentis ad austrum.
 Et introduxit me illuc :
 et ecce vir cujus erat species quasi species æris,
 et funiculus lineus in manu ejus,
 et calamus mensuræ in manus ejus :
 Stabat autem in porta :
 et locutus est ad me idem vir :
 Fili hominis,
 vide oculis tuis, et auribus tuis audi,
 et pone cor tuum in omnia quæ ego ostendam
 tibi :
 quia ut ostendantur tibi adductus es huc :
 annuntia omnia, quæ tu vides, domui Israel.
 Et ecce murus forinsecus in circuitu domus un-
 dique,

A et in manu viri calamus mensuræ sex cubitorum,
 et palmo :
 Et mensus est latitudinem ædificii calamo uno,
 altitudinem quoque calamo uno.
 Et venit ad portam quæ respiciebat viam orienta-
 lem,
 et ascendit per gradus ejus :
 Et mensus est limen portæ calamo uno latitudinem,
 id est, limen unum calamo uno in latitudinem :
 Et thalamum uno calamo in longum,
 et uno calamo in latum :
 et inter thalamos, quinque cubitos :
 Et limen portæ juxta vestibulum portæ intrinsecus
 calamo uno.
 Et mensus est vestibulum portæ octo cubitorum,
 et frontem ejus duobus cubitis :
 vestibulum autem portæ erat intrinsecus.
 Porro thalami portæ ad viam orientalem, tres hinc
 et tres inde :
 mensura una trium,
 et mensura una frontium ex utraque parte.
 Et mensus est latitudinem liminis portæ decem cu-
 bitorum,
 et longitudinem portæ tredecim cubitorum :
 Et marginem ante thalamos cubiti unius :
 et cubitus unus finis utrinque :
 thalami autem sex cubitorum erant hinc et inde.
 Et mensus est portam a tecto thalami usque ad
 tectum ejus,
 latitudinem viginti et quinque cubitorum :
 ostium contra ostium.
 Et fecit frontes per sexaginta cubitos :
 et ad frontem atrium portæ undique per circuitum
 Et ante faciem portæ, quæ pertingebat usque ad
 faciem vestibuli portæ interioris,
 quinquaginta cubitos.
 Et fenestras obliquas in thalamis,
 et in frontibus eorum, quæ erant intra portam
 undique per circuitum :
C Similiter autem erant et in vestibulis fenestræ per
 gyrum intrinsecus,
 et ante frontes pictura palmarum.
 Et eduxit me ad atrium exterius,
 et ecce gazophylacia,
 et pavementum stratum lapide in atrio per cir-
 cuitum :
 triginta gazophylacia in circuitu pavimenti.
 Et pavementum in fronte portarum,
 secundum longitudinem portarum erat inferius.
 Et mensus est latitudinem a facie portæ inferioris
 usque ad frontem atrii inferioris extrinsecus,
 centum cubitos ad orientem, et ad aquilonem.
 Portam quoque, quæ respiciebat viam aquilonis
 atrii exterioris,
 mensus est tam in longitudine, quam in latitu-
 dine.
 Et thalamos ejus tres hinc, et tres inde :
 et frontem ejus, et vestibulum ejus secundum
 mensuram portæ prioris,
 quinquaginta cubitorum longitudinem ejus,
 et latitudinem viginti quinque cubitorum.
 Fenestræ autem ejus, et vestibulum,
 et sculpturæ secundum mensuram portæ quæ re-
 spiciebat ad orientem :
 Et septem graduum erat ascensus ejus,
 et vestibulum ante eam.
 Et porta atrii interioris contra portam aquilonis,
 et orientalem.
 et mensus est a porta usque ad portam centum
 cubitos.
 Et eduxit me ad viam australem,
 et ecce porta quæ respiciebat ad austrum :
 et mensus est frontem ejus, et vestibulum ejus,
 juxta mensuras superiores.
 Et fenestras ejus, et vestibula in circuitu, sicut fe-
 nestras cæteras :
 quinquaginta cubitorum longitudine

- et latitudine viginti quinque cubitorum (*Al. in qua erat 50 cubitorum longitudo, et latitudo 25, absque cubitorum*).
- Et in gradibus septem ascendebatur ad eam :
et vestibulum ante fores ejus :
et cœlatæ palmæ erant, una hinc, et altera inde in fronte ejus.
- Et porta atrii inferioris in via australi :
et mensus est a porta usque ad portam in via australi, centum cubitos.
- Et introduxit me in atrium interius ad portam australem :
et mensus est portam juxta mensuras superiores.
- Thalamum ejus, et frontem ejus,
et vestibulum ejus eisdem mensuris :
et fenestras ejus, et vestibulum ejus in circuitu, quinquaginta cubitos longitudinis,
et latitudinis viginti quinque cubitos.
- Et vestibulum per gyrum longitudine viginti quinque cubitorum,
et latitudine quinque cubitorum.
- Et vestibulum ejus ad atrium exterius,
et palmas ejus in fronte,
et octo gradus erant (*Al. add. ejus*), quibus ascendebatur per (*Al. sed*) eam.
- Et introduxit me in atrium interius per viam orientalem :
et mensus est portam secundum mensuras superiores.
- Thalamum ejus, et frontem ejus,
et vestibulum ejus, sicut supra :
et fenestras ejus, et vestibula ejus in circuitu, longitudine quinquaginta cubitorum,
et latitudine viginti quinque cubitorum.
- Et vestibulum ejus, id est atrii exterioris :
et palmæ cœlatæ in fronte ejus hinc et inde :
et in octo gradibus ascensum ejus.
- Et introduxit me ad portam quæ respiciebat ad aquilonem :
et mensus est secundum mensuras superiores,
- Thalamum ejus, frontem ejus,
et vestibulum ejus,
et fenestras ejus per circuitum,
longitudine quinquaginta cubitorum,
et latitudine viginti quinque cubitorum.
- Et vestibulum ejus respiciebat ad atrium exterius :
et cœlatura psalmarum in fronte ejus hinc et inde :
et in octo gradibus ascensus ejus.
- Et per singula gazophylacia ostium in frontibus (*Al. foribus*) portarum :
ibi lavabant holocaustum.
- Et in vestibulo portæ, duæ mensæ hinc, et duæ mensæ inde :
ut immoletur super eas holocaustum et pro peccato, et pro delicto.
- Et ad latus exterius, quod ascendit ad ostium portæ quæ pergat ad aquilonem, duæ mensæ :
et ad latus alterum ante vestibulum portæ, duæ mensæ :
- Quatuor mensæ hinc, et quatuor mensæ inde ;
per latera portæ octo mensæ erant, super quas immolabant :
- Quatuor autem mensæ ad holocaustum, de lapidibus quadris exstructæ :
longitudine cubiti unius et dimidii :
et latitudine cubiti unius et dimidii :
et altitudine cubiti unius :
super quas ponant (*Al. ponent*) vasa, in quibus immolatur holocaustum, et victima.
- Et labia earum palmi unius, reflexa, intrescunt per circuitum :
- A** super mensas autem oblationis.
Et extra portam interiorem,
gazophylacia cantorum in atrio interiori, quod erat in latere portæ respicientis ad aquilonem :
Et facies eorum contra viam australem,
una ex latere portæ orientalis, quæ respiciebat ad viam aquilonis.
- Et dixit ad me :
Hoc est gazophylacium, quod respicit viam meridianam ;
sacerdotum erit (*Al. lacet erit*), qui excubant in custodiis templi.
- Porro gazophylacium, quod respicit ad viam aquilonis, sacerdotum erit,
qui excubant ad ministerium altaris.
- Isti sunt filii Sadoc,
qui accedunt de filiis Levi ad Dominum ut ministrent ei.
- Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum,
et latitudine centum cubitorum per quadrum :
et altare ante faciem templi.
- B** Et introduxit me in vestibulum templi :
et mensus est vestibulum quinque cubitis hinc, et quinque cubitis inde :
et latitudinem portæ trium cubitorum hinc, et trium cubitorum inde.
- Longitudinem autem vestibuli viginti cubitorum,
et latitudinem undecim cubitorum,
et octo gradibus ascendebatur ad eam ¹.
- Et columnæ erant (*Al. earum*) in frontibus :
una hinc, et altera inde.
- (*Cap. XLI.*) Et introduxit me in templum,
et mensus est frontes, sex cubitos latitudinis hinc, et sex cubitos latitudinis inde,
latitudinem tabernaculi.
- Et latitudo portæ, decem cubitorum erat :
et latera portæ, quinque cubitis hinc, et quinque cubitis inde :
- C** Et mensus est longitudinem ejus quadraginta cubitorum,
et latitudinem viginti cubitorum.
- Et introgressus intrinsecus mensus est in fronte portæ duos cubitos :
et portam, sex cubitorum :
et latitudinem portæ, septem cubitorum.
- Et mensus est longitudine mejus viginti cubitorum,
et latitudinem viginti cubitorum, ante faciem templi :
Et dixit ad me :
Hoc est Sanctum sanctorum.
- Et mensus est parietem domus sex cubitorum :
et latitudinem lateris quatuor cubitorum undique per circuitum domus.
- Latera autem, latus ad latus, bis triginta tria :
et erant eminentia, quæ ingrederentur per parietem domus, in lateribus per circuitum,
ut continerent, et non attingerent parietem templi.
- Et platea erat in rotundum, ascendens sursum per cochleam,
et in cœnaculum templi deferebat per gyrum :
Idcirco latius erat templum in superioribus :
et sic de inferioribus ascendebatur ad superiora in medium.
- D** Et vidi in domo altitudinem per circuitum,
fundata latera ad mensuram calami sex cubitorum spatio.
- Et latitudinem per parietem lateris forinsecus quinque cubitorum :
et interior domus in lateribus domus.
- Et inter gazophylacia latitudinem viginti cubitorum in circuitu domus undique,
et ostium lateris ad orationem :

¹ Pro hoc numero in Hebræo est pronomen relativum *אשר*, qui, quod cum *δέκα*, decem interpretentur LXX, lectum ab eis *אשר* pro *אשר*, perspicuum est: eaque demum videtur germana lectio. At, qui octo Hieronymus interpretatur post Sym-

machum, atque alia ex parte Aquilæ secunda editio, ac Theodotio, qui undecim vertunt, aliter se atque aliter legisse indicant, et obvia illa emendatione Hebræi codicis salvam rem esse non sinunt.

ostium unum ad viam aquilonis,
 et ostium unum ad viam australem :
 et latitudinem loci ad orationem, quinque cubito-
 rum in circuitu.
 Et ædificium quod erat separatum, versumque ad
 viam respicientem ad mare, latitudinis septua-
 ginta cubitorum.
 Parietes autem ædificii, quique cubitorum latitudinis
 per circuitum :
 et longitudo ejus nonaginta cubitorum.
 Et mensus est domus longitudinem, centum cubi-
 torum :
 et quod separatum erat ædificium, et parietes
 ejus, longitudinis centum cubitorum.
 Latitudo autem ante faciem domus,
 et ejus quod erat separatum contra orientem,
 centum cubitorum.
 Et mensus est longitudinem ædificii contra faciem
 ejus, quod erat separatum ad dorsum,
 ecthetas¹ ex utraque parte centum cubitorum :
 et templum interius, et vestibula atrii.
 Limina, et fenestras obliquas, et ecthetas in circuitu
 per tres partes, contra uniuscujusque limen,
 stratumque ligno per gyrum in circuitu :
 terra autem usque ad fenestras, et fenestræ clau-
 sæ super ostia.
 Et usque ad domum interiorem,
 et forinsecus per omnem parietem in circuitu
 intrinsecus,
 et forinsecus, ad mensuram.
 Et fabrefacta cherubim et palmæ :
 et palma inter cherub et cherub,
 duasque facies habebat cherub.
 Faciem hominis juxta palmam ex hac parte,
 et faciem leonis juxta palmam ex alia parte,
 expressam per omnem domum in circuitu.
 De terra usque ad superiora portæ
 cherubim et palmæ cælatæ erant in pariete
 templi.
 Limen quadrangulum,
 et facies Sanctuarii, aspectus contra aspectum.
 Altaris lignei trium cubitorum altitudo,
 et longitudo ejus duorum cubitorum :
 Et anguli ejus, et longitudo ejus :
 et parietes ejus lignei.
 Et locutus est ad me :
 Hæc est mensa coram Domino,

¹ Regius ms. codex Bibliorum antiquissimus n. 3563 ΕΚΤΗΤΑΣ legit; Colbertinus Aniciensis n. 157, hæctetas, cum diphthongo et aspiratione, quod retinent duo San-Germanenses num. 3 et 16; exemplaria canonis. *ethetas*, *hecthetas*, vel *et zethas* habent. Recentiores duo mss. codices Bibliorum San-Germanenses nostri num. 3 et 164 legunt, *et theetas*. In sacro contextu Commentariorum S. Hieronymi in Ezechielem, hanc Græcam vocem Græce scriptam invenimus in vetustissimo exemplari ms. Corbeiensi litteris Longobardicis descripto, eKœ-TaC *ex utraque parte...* et eKœ-TaC *in circuitu*, etc. Cui lectioni omnino consentiens reperitur expositio ipsa in eisdem Commentariis : « eCœ-Tas autem, inquit Hieronymus, Romæ appellant solaria de cœnaculorum parietibus eminentia, sive Meniana, ab eo qui primus ea invenit, quæ nonnulli Græcorum ἐζώστρας vocant. » Idem verbum ita scriptum reperi in tribus aliis mss. libris Commentariorum, uno Colbertino, altero abbatiæ Cluniacensis, et tertio monasterii S. Cygiranni. Itaque immerito reprehenduntur Germani quidam viri docti a Mariano Victorio, dum ait de Reuklino et aliis : « At non solum vocem non agnoverunt, sed corrupte magis ἐξήτας Græcam dictionem ex suo supposuerunt cerebro, » etc. Non ex suo cerebro supponunt quod ante octingentos annos scriptum legebatur in libris emendatioribus S. Hieronymi : sed hallucinatus est ipse Marianus ex similitudine

A Et duo ostia erant in templo, et in Sanctuario.
 Et in duobus ostiis ex utraque parte bina erant
 ostiola, quæ in se invicem plicabantur :
 bina enim ostia erant ex utraque parte ostiorum.
 Et cælatæ erant in ipsis ostiis templi cherubim, et
 sculpturæ palmarum,
 sicut in parietibus quoque expressæ erant :
 quam ob rem erant et grossiora ligna in vestibuli
 fronte forinsecus.
 Super quæ fenestræ obliquæ,
 et similitudo palmarum hinc atque inde in hume-
 rulis vestibuli,
 secundum latera domus latitudinemque parietum.
 (Cap. XLII.) Et eduxit me in atrium exterius per
 viam ducentem ad aquilonem,
 et introduxit me in gazophylacium, quod erat con-
 tra separatum ædificium,
 et contra ædem vergentem ad aquilonem,
 In facie longitudinis, centum cubitos ostii aquilo-
 nis :
 et latitudinis quinquaginta cubitos,
 contra viginti cubitos atrii interioris,
 et contra pavementum stratum lapide atrii exte-
 rioris,
 ubi erat porticus juncta porticui triplici.
 Et ante gazophylacia deambulatio decem cubitorum
 latitudinis,
 ad interiora respiciens viæ cubiti unius :
 Et ostia eorum ad aquilonem :
 Ubi erant gazophylacia in superioribus humiliora :
 quia supportabant porticus quæ ex illis emine-
 bant de inferioribus et de mediis ædificii.
 Tristega enim erant, et non habebant columnas,
 sicut erant columnæ atriorum :
 propterea eminebant de inferioribus et de mediis
 a terra cubitis quinquaginta.
 Et peribolus exterior secundum gazophylacia, quæ
 erant in via atrii exterioris ante gazophylacia :
 longitudo ejus quinquaginta cubitorum.
 C Quia longitudo erat gazophylaciorum atrii exte-
 rioris, quinquaginta cubitorum :
 et longitudo ante faciem templi, centum cubi-
 torum.
 Et erat subter gazophylacia hæc
 introitus ab oriente ingredientium in ea de atrio
 exteriori.
 In latitudine periboli atrii, quod erat contra viam

dictionis Hebraice אַתְּחִים et אַתְּחִיה : *athikim* et *athukiah* cum verbo *ethecas*, quod Marianus substi-
 tuendum duxit, putans hoc loco retenta esse verba
 Hebraica ab ipso Hieronymo. Cæterum ἐξήτας
 tabula est apud Græcos exposita oculis præ-
 tereuntium, qua aliquid significatur ac declara-
 tur. Ἐξήτας igitur loca significant expo-
 sita, sive meniana, quæ Gallice vocamus *balcons*.
 MART.

D — Diximus nec semel alibi, præsertim vero in
 epist. 106 ad Sunniam et Fretelam, num. 63, de
 ecthetis quæ ex ipsiusmet Hieronymi testimonio,
 « Romæ appellabantur solaria, sive meniana, ab eo
 qui ea primum invenit. » Nec fere est dubium quin
 ex Hebraico nomine אַתְּחִים, vel אַתְּחִיה *athikim*,
 vel *athukiah*, vox ea derivetur, quanquam non *ethe-*
cas, ut Victorius contendebat, sed *ecthetas*, recta
 sit Latinorum codicum scriptio. Quod vero aiunt
 vulgo interpretes, ejus significationem vocis non
 nisi divinando assignari, nec traditæ abs Hierony-
 mo expositioni consentaneum esse, quod capite se-
 quenti vox illa ipsa *porticus* interpretatur : facile,
 opinor, explicari et conciliari potest, si quæ por-
 ticibus imponuntur rostra, sive rostratus superne
 porticus in quibus apricari liceat, codici vocabulo
 intelligas. S. quoque Isidorus, lib. xv *Origin.* cap.
 3 ex veteri grammatico tradit, *Meniana*, id est
ecthetas, in porticibus ædificata.

orientalem,
in faciem ædificii separati,
et erant ante ædificium gazophylacia.
Et via ante faciem eorum,
juxta similitudinem gazophylaciorum quæ erant
in via aquilonis;
Secundum longitudinem eorum, sic et latitudo eorum:
et omnis introitus eorum, et similitudines, et ostia eorum.
Secundum ostia gazophylaciorum quæ erant in via
respicientes ad notum.
ostium in capite viæ:
quæ via erat ante vestibulum separatum per viam
orientalem ingredientibus.
Et dixit ad me:
Gazophylacia aquilonis, et gazophylacia austri,
quæ sunt ante ædificium separatum:
Hæc sunt gazophylacia sancta,
in quibus vescuntur sacerdotes, qui appropinquant
ad Dominum in Sancta sanctorum:
Ibi ponent Sancta sanctorum,
et oblationes pro peccato et pro delicto:
locus enim sanctus est.
Cum autem ingressi fuerint sacerdotes,
non egredientur de sanctis in atrium exterius:
Et ibi reponent vestimenta sua in quibus ministrant,
quia sancta sunt:
Vestienturque vestimentis aliis,
et sic procedent ad populum.
Cumque complisset mensuras domus interioris,
eduxit me per viam portæ quæ respiciebat ad
viam orientalem:
et mensus est eam undique per circuitum.
Mensus autem est contra ventum orientalem calamo
mensuræ,
quingentos calamos in calamo mensuræ per circuitum.
Et mensus est contra ventum aquilonis,
quingentos calamos in calamo mensuræ per gyrum:
Et ad ventum australem
mensus est quingentos calamos in calamo mensuræ
per circuitum.
Et ad ventum occidentalem
mensus est quingentos calamos in calamo mensuræ.
Per quatuor ventos mensus est illud (*Al. tacet*
illud) murum ejus undique per circuitum longitudine
quingentorum cubitorum,
et latitudine quingentorum cubitorum,
dividentem inter Sanctuarium et vulgi locum.
(*Cap. XLIII.*) Et duxit me ad portam quæ respiciebat
ad viam orientalem.
Et ecce gloria Dei Israel ingrediebatur per viam
orientalem:
Et vox erat ei quasi vox aquarum multarum,
et terra splendebat a majestate ejus.
Et vidi visionem secundum speciem quam videram,
quando venit, ut disperderet civitatem:
Et species secundum aspectum quem videram
juxta fluvium Chobar:
et cecidi super faciem meam.
Et majestas Domini ingressa est templum per viam
portæ.
quæ respiciebat ad orientem.
Et levavit me spiritus,
et introduxit me in atrium interius:
et ecce repleta erat gloria Domini domus.
Et audivi loquentem ad me de domo.
et vir qui stabat juxta me, dixit ad me:
Fili hominis,
locus solii mei, et locus vestigiorum pedum
meorum.

A ubi habito in medio filiorum Israel in æternum.
Et non polluent ultra domus Israel nomen sanctum
meum,
ipsi et reges eorum in fornicationibus suis,
et in ruinis regum suorum, et in excelsis.
Qui fabricati sunt limen suum juxta limen meum,
et postes suos juxta postes meos:
et murus erat inter me et eos:
Et polluerunt nomen sanctum meum in abominationibus
quas fecerunt:
propter quod consumpsi eos in ira mea.
Nunc ergo repellant procul fornicationem suam,
et ruinas regum suorum a me:
et habitabo in medio eorum sæmpet.
Tu autem, filii hominis, ostende domui Israel templum,
et confundantur ab iniquitatibus suis.
et metiantur fabricam:
et erubescant ex omnibus quæ fecerunt:
B Figuram domus, et fabricæ ejus exitus, et introitus.
et omnem descriptionem ejus,
et universa præcepta ejus, cunctumque ordinem
ejus (*Al. tacet ejus*),
et omnes leges ejus ostende eis,
et scribes in oculis eorum:
Ut custodiant omnes descriptiones (*Al. distributiones*)
ejus, et præcepta illius,
et faciant ea.
Ista est lex domus in summitate montis:
Omnis finis ejus in circuitu, Sanctum sanctorum
est (*Al. erit*):
hæc ergo est lex domus.
Istæ autem mensuræ altaris in cubito verissimo,
qui habebat cubitum et palmum:
In sinu ejus erat cubitus, et cubitus in latitudine,
et definitio ejus usque ad labium ejus in circuitu,
palmus unus (*Al. palmi unius.*)
Hæc quoque erat fossa altaris.
C Et de sinu terræ usque ad crepidinem novissimam
duo cubiti,
et latitudo cubiti unius:
Et a crepidine minore usque ad crepidinem majorem
quatuor cubiti,
et latitudo cubiti unus,
Ipse autem Ariel quatuor cubitorum:
et ab Ariel ad sursum, cornua quatuor.
Et Ariel duodecim cubitorum in longitudine per
duodecim cubitos latitudinis:
quadrangulatum æquis lateribus.
Et crepido quatuordecim cubitorum longitudinis.
per quatuordecim cubitos latitudinis in quatuor
angulis ejus:
Et corona in circuitu ejus dimidii cubiti,
et sinus ejus unius cubiti per circuitum,
gradus autem ejus versi ad orientem.
Et dixit ad me:
Fili hominis,
hæc dicit Dominus:
D Hi sunt ritus altaris, in quacunque die fuerit fabricatum:
ut offeratur super illud holocaustum, et effundatur
sanguis,
Et dabis sacerdotibus, et Levitis, qui sunt de semine
Sadoc,
qui accedunt ad me, ait Dominus Deus,
ut offerant mihi vitulum de armento pro peccato.
Et assumens de sanguine ejus, pones super quatuor
cornua ejus,
et super quatuor angulos crepidinis,
et super coronam in circuitu:
et mundabis illud, et expiabis.
Et tolles vitulum, qui oblatus fuerit pro peccato:
et combures eum in separato loco domus extra
sanctuarium.

¹ Manuscripti codices ordinem verborum habent inversum a crepidine majori usque ad crepidinem minorem. MART.

Et in die secunda offeres hircum caprarum im-
 maculatum pro peccato :
 et expiabunt altare, sicut expiaverunt in vitulo.
 Cumque compleveris expians illud,
 offeres vitulum de armento immaculatum,
 et arietem de grege immaculatum.
 Et offeres eos in conspectu Domini ;
 et mittent sacerdotes super eos sal,
 et offerent eos holocaustum Domino.
 Septem diebus facies hircum pro peccato quotidie :
 et vitulum de armento,
 et arietem de pecoribus,
 immaculatos offerent.
 Septem diebus expiabunt altare, et mundabunt il-
 lud : et implebunt manum ejus.
 Expletis autem diebus,
 in die octavo et ultra,
 facient sacerdotes super altare holocausta vestra,
 et quæ pro pace offerunt :
 et placatus ero vobis, ait Dominus Deus.
 (Cap. XLIV.) Et convertit me ad viam portæ san-
 ctuarii exterioris, quæ respiciebat ad orientem :
 et erat clausa.
 Et dixit Dominus ad me :
 Porta hæc clausa erit :
 non aperietur, et vir non transibit per eam :
 quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per
 eam,
 eritque clausa principi.
 Princeps ipse sedebit in ea,
 ut comedat panem coram Domino ;
 Per viam vestibuli portæ ingredietur,
 et per viam ejus egredietur.
 Et adduxit me per viam portæ aquilonis in con-
 spectu domus :
 et vidi, et ecce implevit gloria Domini domum
 Domini,
 et cecidi in faciem meam.
 Et dixit ad me Dominus :
 Fili hominis, pone cor tuum,
 et vide oculis tuis,
 et auribus tuis audi omnia quæ ego loquor ad
 te de universis cæremoniis domus Domini,
 et de cunctis legibus ejus :
 Et pones cor tuum in viis templi
 per omnes exitus Sanctuarii,
 Et dices ad exasperantem me domum Israel :
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Sufficiant vobis omnia scelera vestra, domus
 Israel : eo quod inducitis filios alienos incircum-
 cisos corde, et incircumcisos carne,
 ut sint in Sanctuario meo, et polluant domum
 meam :
 Et offertis panes meos, adipem, et sanguinem :
 et dissolvitis (Al. dissolvistis) pactum meum in
 omnibus sceleribus vestris ;
 Et non servastis præcepta Sanctuarii mei :
 et posuistis custodes observationum mearum in
 Sanctuario meo vobismetipsis.
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Omnis alienigena incircumcisos corde, et incircum-
 cisos carne,
 non egredietur Sanctuarium meum,
 omnis filius alienus qui est in medio filiorum
 Israel.
 Sed et Levitæ, qui longe recesserunt a me in errore :
 filiorum Israel,
 et erraverunt a me post idola sua,
 et portaverunt (Al. portabunt) iniquitatem suam :
 erant (Al. qui erant) in sanctuario meo æditui,
 janitores portarum domus,
 et ministri domus :
 Ipsi mactabant (Al. mactabant) holocausta, et vi-

ctimas populi :
 et ipsi stabunt in conspectu eorum, ut ministrent
 eis (Al. stabant ante eos ut ministrarent pro
 illis).
 Pro eo quod ministraverunt illis (Al. pro eis) in
 conspectu idolorum suorum,
 et facti sunt domui Israel in offendiculum ini-
 quitatis :
 Idcirco levavi manum meam super eos, ait Do-
 minus Deus,
 et portabunt (Al. portaverunt) iniquitatem suam :
 Et non appropinquabunt ad me, ut sacerdotio fun-
 gantur mihi,
 neque accedent ad omne Sanctuarium meum
 juxta Sancta sanctorum :
 Sed portabunt confusionem suam,
 et scelera sua quæ fecerunt.
 Et dabo eos janitores domus in omni ministerio
 ejus et in universis quæ fiunt (Al. fiunt) in ea.
 B Sacerdotes autem et Levitæ filii Sadoc,
 qui custodierunt cæremonias Sanctuarii mei, cum
 errarent filii Israel a me,
 ipsi accedent ad me, ut ministrent mihi :
 Et stabunt in conspectu meo,
 ut offerant mihi adipem, et sanguinem, ait Do-
 minus Deus,
 Ipsi ingredientur Sanctuarium meum,
 et ipsi accedent ad mensam meam, ut ministrent
 mihi,
 et custodiant cæremonias meas.
 Cumque ingredientur portus atrii interioris, vesti-
 bus lineis induentur :
 nec ascendet super eos quidquam laneum,
 quando ministrant in portis atrii interioris et
 intrinsecus.
 Vittæ lineæ erunt in capitibus eorum,
 et feminalia linea erunt in lumbis eorum,
 et non accingentur in sudore.
 C Cumque egredientur atrium exterius ad populum,
 exuent se vestimentis suis, in quibus ministra-
 verant,
 et reponent ea in gazophylacio Sanctuarii,
 et vestient se vestimentis aliis :
 et non sanctificabunt populum in vestibus suis.
 Caput autem suum non radent, neque comam nu-
 trient :
 sed tondentes attendent capita sua.
 Et vinum non bibet omnis sacerdos,
 quando ingressurus est atrium interius.
 Et viduam et repudiatam non accipient uxores,
 sed virgines de semine domus Israel :
 sed et viduam, quæ fuerit vidua a sacerdote, acci-
 pient,
 Et populum meum docebunt quid sit inter sanctum
 et pollutum,
 et inter mundum et immundum ostendent eis.
 Et cum fuerit controversia,
 stabunt in judiciis meis, et judicabunt :
 D Leges meas et præcepta mea in omnibus solemni-
 tatibus meis custodient,
 et Sabbata mea sanctificabunt.
 Et ad mortuum hominem non ingredientur, ne
 polluantur,
 nisi ad patrem et matrem.
 et filium et filiam,
 et fratrem et sororem,
 quæ alterum virum non habuerit¹ :
 in quibus contaminabuntur.
 Et postquam fuerit emundatus.
 septem dies numerabuntur ei.
 Et in die introitus sui in Sanctuarium ad atrium
 interius, ut ministret mihi in sanctuario,
 offeret pro peccato suo, ait Dominus Deus (Al.
 Domino Deo).

¹ Vox *alterum* neque additur in Hebræo, neque ab Hieronymo in Comment. agnoscitur. Vide quæ ibi adnotamus.

Non erit autem eis hæreditas,
ego hæreditas eorum :
et possessionem non dabitis eis in Israel,
ego enim possessio eorum.
Victimam et pro peccato et pro delicto ipsi comedent :
et omne votum in Israel ipsorum erit.
Et primitiva omnium primogenitorum ;
et omnia libamenta ex omnibus quæ offeruntur,
sacerdotum erunt :
Et primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti,
ut reponat benedictionem domui tuæ (Al. suæ).
Omne morticinum, et captum a bestia de avibus et de pecoribus
non comedent sacerdotes.
(Cap. XLV.) Cumque cœperitis terram dividere
sortito (Al. in possessionem),
separate primitias Domino, sanctificatum de
terra, longitudine viginti quinque millia,
et latitudinem decem millia :
Sanctificatum erit in omni termino ejus per circuitum.
Et erit ex omni parte sanctificatum
quingentos per quingentos,
quadripartitam per circuitum :
et quinquaginta cubitis in suburnana ejus per gyrum
Et a mensura ista mensurabis longitudinem viginti
quinque millium,
et latitudinem decem millium
et in ipso erit templum, Sanctumque sanctorum.
Sanctificatum de terra erit sacerdotibus ministris
Sanctuarii, qui accedunt ad ministerium Domini ;
et erit eis locus in domos, et in Sanctuarium
sanctitatis.
Viginti quinque autem millia longitudinis,
et decem millia latitudinis erunt Levitis, qui
(Al. Levitæ autem qui) ministrant domui :
ipsi possidebunt viginti gazophylacia.
Et possessionem civitatis dabitis quinque
millia latitudinis,
et longitudinis viginti quinque millia,
secundum separationem Sanctuarii,
omni domui Israel.
Principi quoque hic, et inde in separationem Sanctuarii,
et in possessionem civitatis,
contra faciem separationis Sanctuarii,
et contra faciem possessionis urbis :
A latere maris usque ad mare,
et a latere orientis usque ad orientem :
Longitudinis autem¹ juxta unamquamque partem,
a termino occidentali usque ad terminum orientalem.
De terra (Al. Terræ) erit ei possessio in Israel :
et non depopulabuntur ultra principes populum
meum :
sed terram dabunt domui Israel, secundum tribus
eorum.
Hæc dicit Dominus Deus :
Sufficiat vobis, principes Israel :
iniquitatem et rapinas intermittite,
et judicium et justitiam facite :
separate confinia vestra a populo meo, ait Dominus Deus.
Statera justa, et ephi justum et batus justus erit
vobis.
Ephi et batus æqualia, et unius mensuræ erunt :
Ut captat decimam partem cori batus,
et decimam partem cori ephi ;
juxta mensuram cori erit aqua libratio eorum.
Siclus autem viginti obolos habeat (Al. habet).
Porro viginti sicli, et viginti quinque sicli, et quindecim
sicli minam facient (Al. faciunt).
Et hæ sunt primitiæ, quas tolletis :

A sextam partem ephi de coro frumenti,
et sextam partem ephi de coro hordei.
Mensura quoque olei, batus olei, decima pars cori
est :
et decem bati corum faciunt :
quia decem bati implent corum.
Et arietem unum de grege ducentorum,
de his quæ nutriunt (Al. nutrit) Israel in sacrificium,
et in holocaustum, et in pacifica,
ad expiandum pro eis, ait Dominus Deus.
Omnis populus terræ.
tenebitur primitiis his principi in Israel.
Et super principem erunt holocausta, et sacrificium,
et libamina in solemnitatibus, et in kalendis
et in sabbatis,
in universis solemnitatibus domus Israel :
Ipse faciet pro peccato sacrificium, et holocaustum,
et pacifica.
ad expiandum pro domo Israel.
B Hæc dicit Dominus Deus :
In primo mense una mensis, sumes vitulum de armento
immaculatum :
et expiabis Sanctuarium.
Et tollet sacerdos de sanguine, quo erit pro peccato :
et ponet in postibus domus,
et in quatuor angulis crepidinis altaris,
et in postibus portæ atrii interioris.
Et sic facies in septima mensis, pro unoquoque,
qui ignoravit (Al. ignoraverit), et errore deceptus est,
et expiabis (Al. expiabit) pro domo.
In primo mense, quarta decima die mensis, erit
vobis Paschæ solemnitas :
septem diebus azyma comedentur (Al. comedent).
Et faciet princeps in die illa pro se, et pro universo
populo terræ, vitulum pro peccato.
Et in septem dierum solemnitate faciet holocaustum
Domino septem vitulos,
et septem arietes immaculatos quotidie septem
diebus :
et pro peccato hircum caprarum quotidie.
Et sacrificium ephi per vitulum,
et ephi per arietem faciet :
et olei hin per singula ephi.
Septimo mense, quinta decima die mensis in solemnitate,
faciet sicut supra dicta sunt per septem dies, tam
pro peccato, quam pro holocausto,
et in sacrificio, et in oleo.
(Cap. XLVI.) Hæc dicit Dominus Deus :
Porta atrii interioris, quæ respicit ad orientem, erit
clausa sex diebus, in quibus opus sit,
die autem sabbati aperietur,
sed et in die kalendarum aperietur,
Et intrabit princeps per viam vestibuli portæ deforis,
et stabit in limine portæ ;
et facient sacerdotes holocaustum ejus, et pacifica
ejus :
Et adorabit super limen portæ, et egredietur :
porta autem non claudetur usque ad vesperam.
Et adorabit populus terræ ad ostium portæ illius
in sabbatis,
et in kalendis, coram Domino.
Holocaustum autem hoc offeret princeps Domino :
in die sabbati sex agnos immaculatos, et arietem
immaculatum :
Et sacrificium ephi per arietem :
in (Al. tacet in) agnis autem sacrificium, quod
dederit manus ejus,
et olei hin per singula ephi.
In die autem kalendarum vitulum de armento
immaculatum :
et sex agni et arietes immaculati erunt.
Et ephi per vitulum,

¹ Longitudinem autem, pro longitudinis autem, legimus in mss. omnibus. MART.

ephi quoque per arietem faciet sacrificium :
 De (*Al. tacet*: De) agnis autem, sicut invenerit manus ejus :
 et olei hin per singula ephi.
 Cumque ingressurus est princeps,
 per viam vestibuli portæ ingrediatur, et per eandem viam exeat.
 Et cum intrabit populus terræ in conspectu Domini in solemnitatibus,
 qui ingreditur per portam aquilonis ut adoret, egreditur per viam portæ meridiane :
 Porro qui ingreditur per viam portæ meridiane, egreditur per viam portæ aquilonis :
 Non revertetur per viam portæ, per quam ingressus est.
 sed e regione illius egredietur.
 Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingrediatur,
 et cum egredientibus egredietur,
 Et in nudinis, et in solemnitatibus erit sacrificium ephi per vitulum,
 et ephi per arietem :
 Agnis autem erit sacrificium sicut invenerit manus ejus :
 et olei hin per singula ephi.
 Cum autem fecerit princeps spontaneum holocaustum, aut pacifica voluntaria Domino ;
 aperietur ei porta quæ respicit ad orientem, et faciet holocaustum suum, et pacifica sua, sicut fieri solet in die sabbati :
 et egredietur, claudeturque porta postquam exierit.
 Et agnum ejusdem anni (*Al. anniculum*) immaculatum faciet holocaustum quotidie Domino :
 semper mane faciet illud.
 Et sacrificium faciet super eo cata (*Al. tacet cata*) mane mane sextam partem ephi,
 et de oleo tertiam partem hin, ut (*Al. et*) miscetur similæ :
 Sacrificium Domino legitimum,
 juge atque perpetuum,
 Faciet (*Al. Facietis*) agnum, et sacrificium, et oleum cata (*Al. tacet cata*) mane mane :
 holocaustum sempiternum,
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Si dederit princeps donum alicui de filiis suis :
 hæreditas ejus filiorum suorum erit,
 possidebunt eam hæreditarie.
 Si autem dederit legatum de hæreditate sua uni servorum suorum,
 erit illius usque ad annum remissionis, et (*Al. sed*) revertetur ad principem :
 hæreditas autem ejus, filiis ejus erit.
 Et non accipiet princeps de hæreditate populi per violentiam, et de possessione eorum :
 sed de possessione sua hæreditatem dabit filiis suis :
 ut non dispergatur populus meus unusquisque a possessione sua.
 Et introduxit me per ingressum, qui erat ex latere portæ,
 in gazophylacia sanctuarii ad sacerdotes, quæ (*Al. qui*) respiciebant ad aquilonem :
 et (*Al. add.*) ecce erat ibi locus vergens ad occidentem.
 Et dixit ad me :
 Iste est locus ubi coquent sacerdotes pro defuncto, et pro peccato :
 ubi coquent sacrificium, ut non efferant in atrium exterius,
 et sanctificetur populus.
 Et eduxit me in atrium exterius,
 et circumduxit me per quatuor angulos atrii ;
 Et ecce atriolum erat in angulo atrii.
 atriola singula per angulos atrii :
 In quatuor angulis atrii atriola disposita,
 quadraginta cubitorum per longum,

A et triginta per latum :
 mensuræ unius quatuor erant.
 Et paries per circuitum ambiens quatuor atriola :
 et culinæ fabricatæ erant subter porticus per gyrum.
 Et dixit ad me :
 Hæc est domus culinarum,
 in qua coquent ministri domus Domini. (*Al. tacet Domini*) victimas populi.
 (*Cap. XLVII.*) Et convertit (*Al. converti*) me ad portam domus,
 et ecce aquæ egrediebantur subter limen domus ad orientem :
 facies enim domus respiciebat ad orientem :
 aquæ autem descendebant in latus templi dextrum ad meridiem altaris.
 Et eduxit me per viam portæ aquilonis,
 et converti me ad viam foras portam exteriorem, viam quæ respiciebat ad orientem :
 et ecce aquæ redundantes a latere dextro.
B Cum egrederetur vir ad orientem, qui habebat funiculum in manu sua.
 et mensus est mille cubitos :
 et transduxit me per aquam usque ad talos.
 Rursumque mensus est mille,
 et transduxit me per aquam usque ad genua :
 Et mensus est mille,
 et transduxit me per aquam usque ad renes.
 Et mensus est mille,
 torrentem, quem non potui pertransire :
 quoniam intumuerant aquæ profundæ torrentis, qui non potest (*Al. poterat*) transvadari.
 Et dixit ad me :
 Certe vidisti, fili hominis.
 Et eduxit me,
 et convertit ad ripam torrentis.
 Cumque me convertissem,
 ecce in ripa torrentis ligna multa nimis ex utraque parte.
C Et ait ad me :
 Aquæ istæ, quæ egrediuntur ad tumulos sabali orientalis,
 et descendunt ad plana deserti,
 intrabunt mare, et exhibunt,
 et sanabuntur aquæ.
 Et omnis anima vivens, quæ serpit quocumque venerit torrens,
 vivet :
 Et erunt pisces multi satis postquam venerint illos aquæ istæ,
 et sanabuntur et vivent omnia, ad quæ venerit torrens.
 Et stabunt super illas pisces, ab Engaddi usque ad Engallim siccatio sagenarum erit :
 Plurimæ species erant piscium ejus, sicut pisces maris magni, multitudinis nimis :
D In littoribus autem ejus, et in palustribus non stabuntur,
 quia in salinas dabuntur.
 Et super torrentem orietur in ripis ejus ex utraque parte omne lignum pomiferum :
 non defluet folium ex eo,
 et non deficiet fructus ejus :
 Per singulos menses afferet primitiva,
 quia aquæ ejus de sanctuario egredientur :
 Et erunt fructus ejus in cibum,
 et folia ejus ad medicinam,
 Hæc dicit Dominus Deus :
 Hic est terminus, in quo possidebitis terram in duodecim tribubus Israel :
 quia Joseph duplicem funiculum habet.
 Possidebitis autem eam singuli æque ut frater suus :
 super (*Al. in*) quam levavi manum meam, ut darem patribus vestris :
 et cadet terra hæc vobis in possessionem.
 Hic est autem terminus terræ :

ad plagam septentrionalem, a mari magno via Ethalon¹, venientibus Sadada, Emath, Berotha, Sabarim, quæ est inter terminum (Al. medium) Damasci et confinium Emath, domus Atthicon², quæ est juxta terminum Auran.

Et erit terminus a mari usque ad atrium Enon terminus Damasci, et ab aquilone ad aquilonem, ut terminus Emath: plaga autem (Al. tacet autem) septentrionalis.

Porro plaga orientalis de medio Auran, et de medio Damasci, et de medio Galaad, et de medio terræ Israel, Jordanis disterminans ad mare orientale. metiemini etiam plagam orientalem.

Plaga autem australis meridiana, a Thamar usque ad aquas contradictionis Cades: et (Al. Cades quoque est) torrens usque ad mare magnum: et (Al. hæc est) plaga ad meridiem australis: **B**

Et plaga maris, mare magnum a confinio per directum donec venias Emath: hæc est plaga maris.

Et dividetis terram istam vobis per tribus Israel: et mittetis eam hæreditatem vobis, et advenis, qui accesserint ad vos, qui genuerint filios in medio vestrum: Et erunt vobis sicut indigenæ inter filios Israel: vobiscum divident possessionem in medio tribuum Israel.

In tribus autem quacunque fuerit advena, ibi dabitis possessionem illi, ait Dominus Deus. (Cap. XLVIII.) Et hæc nomina tribuum a finibus aquilonis juxta viam Ethalon pergentibus Emath, atrium Enon terminus Damasci ad aquilonem juxta Emath,

Et erit ei plaga orientalis (Al. a plaga orientali) mare, Dan una.

Et ad terminum (Al. a termino) Dan, a plaga orientali usque ad plagam maris, Aser una.

Et super terminum Aser, a plaga orientali usque ad plagam maris, Nephthali una.

Et super terminum Nephthali, a plaga orientali usque ad plagam maris, Manasse una.

Et super terminum Manasse, a plaga orientali usque ad plagam maris, Ephraim una.

Et super terminum Ephraim, a plaga orientali usque ad plagam maris, Ruben una.

Et super terminum Ruben, a plaga orientali usque ad plagam maris, Juda una.

Et super terminum Juda, a plaga orientali usque ad plagam maris, erunt primitiæ, quas separabitis, viginti quinque millibus latitudinis et longitudinis, sicut singulæ partes a plaga orientali usque ad plagam maris:

Et erit sanctuarium in medio ejus. Primitiæ, quas separabitis Domino, longitudo viginti quinque millibus, et latitudo decem millibus.

Hæc autem erunt primitiæ sanctuarii sacerdotum: ad aquilonem longitudinis viginti quinque millia, et ad mare latitudinis decem millia, sed et ad orientem latitudinis decem millia, et ad meridiem longitudinis viginti quinque millia;

Et erit sanctuarium Domini in medio ejus.

¹ Hic corrupte mss. codices legunt *Bethalon*, deinde sequentis capituli versu primo idem nomen, *Ethlon* et *Æthelon* scribitur in eisdem libris. MART.

A Sacerdotibus sanctuarium erit de filiis Sadoc, qui custodierunt cæremonias meas, et non erraverunt cum errarent filii Israel, sicut erraverunt et Levitæ.

Et erunt eis primitiæ de primitiis terræ Sanctum sanctorum, juxta terminum Levitarum.

Sed et Levitis similiter juxta fines sacerdotum viginti quinque millia longitudinis, et latitudinis decem millia.

Omnis longitudo viginti et quinque millia, Et latitudo decem millium.

Et non vendabunt ex eo, neque mutabunt, nec transferentur primitiæ terræ, quia sanctificatæ sunt Domino.

Quinque millia autem quæ supersunt in latitudine per viginti quinque millia, profana erunt urbis in habitaculum, et in suburbana: et erit civitas in medio ejus:

Et hæc mensuræ ejus: ad plagam septentrionalem quingenti et quatuor millia: et ad plagam meidianam quingenti et quatuor millia: et ad plagam orientalem quingenti et quatuor millia: et ad plagam occidentalem quingenti et quatuor millia:

Erunt autem suburbana civitatis ad aquilonem ducenti quinquaginta, et ad meridiem ducenti quinquaginta, et ad orientalem ducenti quinquaginta, et ad mare ducenti quinquaginta.

Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum primitias Sanctuarii, decem millia in orientem, et decem millia ad occidentem, erunt sicut primitiæ Sanctuarii: et erunt fruges ejus in panes (Al. cibum his), qui serviunt civitati.

Servientes autem civitati, operabuntur ex omnibus tribubus Israel.

Omnes primitiæ viginti quinque millium, per viginti quinque millia in quadrum, separabuntur in primitias Sanctuarii, et in possessionem civitatis.

Quod autem reliquum fuerit, principis erit ex omni parte primitiarum Sanctuarii, et possessionis civitatis regione viginti quinque millium primitiarum usque ad terminum orientalem:

Sed et ad mare (Al. a mari), e regione viginti quinque millium usque ad terminum maris, similiter in partibus principis erit:

Et erunt primitiæ Sanctuarii, et Sanctuarium templi in medio ejus.

De possessione autem Levitarum, et de possessione civitatis in medio partium principis: erit inter terminum Juda, et inter terminum Benjamin, et ad principem pertinebit.

Et reliquis tribubus:

A plaga orientali usque ad plagam occidentalem, Benjamin una.

Et contra terminum Benjamin, a plaga orientali usque ad plagam occidentalem, Simeon una.

Et super terminum Simeonis, a plaga orientali usque ad plagam occidentalem, Issachar una.

Et super terminum Issachar,

² Rectius fortasse lectum in Commentario a S. Doctore est, *atrium Thicon*. Hebræus quoque habet *תֵּיכֵן הַיְיָ*.

a plaga orientali usque ad plagam occidentalem, A Zabulon una.
 Et super terminum Zabulon,
 a plaga orientali usque ad plagam maris, Gad una.
 Et super terminum Gad, ad plagam austri in meridie :
 et erit finis de Thamar usque ad aquas contradictionis Cades,
 hæreditas contra mare magnum.
 Hæc est terra, quam mittetis (Al. metiemini) in sortem tribubus Israel :
 et hæ partitiones earum, ait Dominus Deus.
 Et hi (Al. tacet hi) egressus civitatis :
 A plaga septentrionali quingentos et quatuor millia mensuris.
 Et portæ civitatis in nominibus (Al. ex hominibus) tribuum Israel,
 portæ tres a septentrione,
 porta Ruben una
 porta Juda una,

porta Levi una.
 Et ad plagam orientalem, quingentos et quatuor millia :
 et portæ tres,
 porta Joseph una,
 porta Benjamin una,
 porta Dan una.
 Et ad plagam meridianam, quingentos et quatuor millia metieris :
 et portæ tres,
 porta Simeonis una,
 porta Issachar una,
 porta Zabulon una.
 Et ad plagam occidentalem, quingentos et quatuor millia, et portæ eorum tres,
 porta Gad una,
 porta Aser una,
 porta Nephthali una.
 Per circuitum, decem et octo millia :
 B et nomen civitatis ex illa die, Dominus ibidem.

Explicit liber Ezechielis prophetæ.

PRÆFATIO S. HIERONYMI IN DUODECIM PROPHETAS.

Non idem ordo est duodecim prophetarum apud Hebræos, qui et (Al. est apud nos¹). Unde secundum id quod ibi legitur, hic quoque dispositi sunt. Osee commaticus est, et quasi per sententias loquens. Joel planus in principiis : in fine obscurior. Et usque ad Malachiam, habent singuli proprietates suas² : quem Esdras scribam, legisque doctorem C Hebræi autumant. Et quia longum est nunc de om-

nibus dicere : hoc tantum vos, o Paula et Eustochium³, admonitas volo, unum librum esse duodecim prophetarum : et Osee σύγχρονον Isaïæ : Malachiam vero Aggæi et Zachariæ fuisse temporibus. In quibus autem tempus non præfertur in titulo, sub illis eos regibus prophetasse, sub quibus et hi qui ante eos habent titulos, prophetaverunt.

¹ Scilicet in Græcis exemplaribus, ad quorum erat exacta regulam vulgata Latina interpretatio, secundus est Amos, tertius Michæas, quartus Joel, quintus Abdias, sextus Jonas : in reliquis percensendis cum Hebræo faciunt. Vide præfationem Commentar. in Joelem.

² Hæc verba, *Habent singuli proprietates suas*, luxata videntur nobis, et postponenda ad periodi finem verbo *autumant*. Certe concinnior multo et magis erit perspicuus sensus.

³ Palatin. ms. *vos admonitas scire volo*, etc.

INCIPIT

LIBER OSEE PROPHETÆ.

(Cap. I.) Verbum Domini¹, quod factum est ad D Osee filium Beerî,
 in diebus Osîæ, Joathan, Achaz, Ezechîæ regum
 Juda, et in diebus Jeroboam filii Joas regis
 Israel. Principium loquendi Domino in Osee;

Et dixit Dominus ad Osee :
 Vade, sume tibi uxorem fornicationum, et fac tibi
 filios fornicationum :
 Quia fornicans fornicabitur terra a Domino.
 Et abiit, et accepit Gomer filiam Debelaim ;

¹ Invenit Martian. in utroque exemplari Canonis Hebraicæ veritatis sequentem adnotationem : « Duplex est apud Hebræos de his quatuor versibus, qui a capite prænotati sunt, sententia. Plerique enim dicunt, quod ab Ezdra scriba in omnibus prophetis sic fuerit titulatum, ut præscripto cujusque nomine, prophetia, cujus sit, sequens noscatur. Ipse autem est Ezdras, qui ultimus prophetarum scribitur Malachiæ nomine. Alii vero dicunt quod ab ipsis prophetis per Spiritum sanctum, ut cætera sunt conscripta. » Atque hanc quidem sententiam re-

centiores multi docti viri amplexati sunt, his præcipue argumentis : quod tandiu sub his regibus prophetasse Oseam minime probari possit : deinde quod sub regum Juda nominibus, sub quorum dominatione ipse non fuit, haud credibile sit illum suas prophetias inscripsisse : denique quod quatuor isti versiculi facile totius operis duodecim prophetarum lemma videantur : quod vero sequitur, *Principium loquendi*, proprie sit peculiaris Osee prophetiæ initium. Adito, si lubet criticos sacros.